

**कृषि विकास कार्यालय
सिन्धुलीको
वार्षिकपुस्तिका
आ.व.२०८१/०८२**

**बागमती प्रदेश सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुली
फोन नं. ०४७-५२०१६६/५२१०४२**

Email: akcsindhuli@gmail.com/adosindhuli@gmail.com
Website: sindhuli.akc.gov.np

दुई शब्द

मानव जातीको जीवनको मूल आधारकृषि क्षेत्रमा नेपालको क्रियाशील श्रमशक्ति मध्ये करिब दुईतिहाइ संलग्न भयता पनि आधुनिकीकरण र व्यवसायिकरणमा सुस्तरूपमा प्रगती हुदाँ कृषि क्षेत्रको वृद्धि दर एवम् उत्पादकत्व भने तुलनात्मक रूपमा न्यून रहेको छ। जग्गाको खण्डीकरण, खेतबारीको सानो आकार, न्यूनतम आवश्यक पूर्वाधारको कमी, मौसममा निर्भर खेती प्रणाली, कृषि अनुसन्धान एवम् प्रविधि विकासको सुस्तता र पर्याप्त वित्तीय सेवाको अभाव कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व नबढ्नुका प्रमुख कारकका रूपमा देखिएका छन्। एकातिर देशको आर्थिक वृद्धि तथा समग्र विकास कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्वमा निर्भर रहेको छ भने अर्कोतिर कृषि क्षेत्रको तुलनात्मक लाभ र प्रतिस्पर्धीक्षमताको सम्भाव्यता पनि उच्च रहेको छ। मूल्य स्थिरता कायम गर्न, आयात प्रतिस्थापन गरी पैठारी घटाउन, निर्यात प्रवर्धन गर्न, आपूर्ति प्रणालीलाई चुस्त दुरुस्त राख्न तथा औद्योगिकीकरणको जग सबल तुल्याउन पनि कृषिको अहम भूमिका रहेको छ।

कृषि क्षेत्रको दिगो विकास, खाद्य सम्प्रभुता, आत्मनिर्भर र समृद्ध कृषि क्षेत्रमा जिल्लास्तरबाट योगदान पुर्याउन २०७५ सालमा स्थापित कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुलीको मुख्य उद्देश्यहरू: १. विभिन्न निकायसँग सहकार्य, समन्वय र सहअस्तित्व कायम गर्दै कृषि विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने, २. कृषि सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन तथा अध्यावधिक, स-साना परिक्षण, जनशक्तिको दक्षता अभिवृद्धिको कार्य गर्ने, ३. कृषिजन्य बाली/वस्तुहरूको पहिचान, उत्पादन वृद्धि र वितरण प्रभावकारी बनाउँदै कृषकको आयस्तरमा वृद्धि र रोजगारी सिर्जना गर्ने रहेको छ। आ.व. २०८०/२०८१मा कृषिविकास कार्यालय, सिन्धुलीद्वारा यिनै उद्देश्य पुरा गर्न जिल्लामा सञ्चालन गरेका कृषि सम्बन्धि कार्यक्रम तथा गतिविधिहरूको अभिलेखिकरण, अनुदानग्राहिकको विवरण तथा कृषि बाली सम्बन्धका विवरणहरू समेटीयस बार्षिक पुस्तक प्रकाशन गरिएको छ। यस पुस्तक द्वारा जिल्लामा कृषिको समग्र अवस्था झल्कने र कृषि सम्बन्धि विकासका योजना निर्माण, कार्यान्वयन तथा अध्ययनका लागि सम्बन्धित सरोकारवालाहरूलाई सहयोगि हुने देखिन्छ।

कृषि क्षेत्रलाई द्रुतगतिमा समय सापेक्ष विकासको पथमा अगाडि बढाउन संघिय, प्रादेशिक, स्थानीय सरकारहरूले पूर्णरूपमा सक्षमता एवं संस्थागत परिपक्वता हाँसिल गर्दै, कृषि शिक्षा, अनुसन्धान र प्रसारको अन्तर सम्बन्ध मजबुत बनाइ समन्वय र सहकार्यमा कार्य गर्नु पर्ने देखिन्छ।

अन्त्यमा, यस पुस्तिका तयारीका क्रममा प्रत्यक्ष एवं परोक्ष रूपमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्नुहुने विभिन्न संघ-संस्था तथा सरोकारवालाहरू लगायत यस कार्यलयका कर्मचारीहरूलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु।

२०८२, असोज

अनुप अधिकारी

प्रमुख (अधिकृत स्तर नबौं)

विषयसूची

खण्ड १	1
सिन्धुली जिल्लाको संक्षिप्त जानकारी.....	1
१.१ जिल्लाको परिचय:.....	1
१.२ भौगोलिक व स्थिति	1
१.३ हावापानी.....	2
१.४ सिन्धुली जिल्लाका नदीनाला तथा तालतलैयाहरु	2
१.५ सिन्धुली जिल्लाका प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रहरु	2
१.६ सिन्धुली जिल्लाको नगरपालिका तथा गाउँपालिका सम्बन्धी विवरण क्षेत्रफल (हेक्टरमा).....	3
१.७ सिन्धुली जिल्लाको स्थानिय तहका संपर्क विवरण:	4
१.८ सिन्धुली जिल्लामा यातायातको स्थिति	4
१.९ सिन्धुली जिल्लाको प्रशासनिक विभाजन	4
१.१० सिन्धुली जिल्लाको राजनैतिक विभाजन	7
खण्ड २	8
कृषि विकास कार्यालयको संक्षिप्त जानकारी	8
२.१ परिचय	8
२.२ कार्यान्वयन पद्धति	9
२.३ कार्य विवरण	9
२.५ कृषि विकास कार्यालय सिन्धुलीमा आ.व. २०८१/८२ मा कार्यरत स्थायी कर्मचारीहरुको नामावली.....	11
खण्ड ३	12
आ.व. २०८१/८२ मा यस कार्यालय मार्फत भएका विभिन्न कार्यक्रम तथा प्रगती.....	12
३.१ आ.व. २०८१/८२ मा भएका प्रशासनिक तथा कार्यक्रम खर्च (रु. हजारमा) तथा प्रगती विवरण:	12
३.२ आ.व. २०८१/८२ मा भएका प्रशासनिक तथा कार्यक्रम खर्च (रु. हजारमा) विवरण:.....	13
३.३ आ.व. ०७५/७६ देखि हालसम्मको बजेट बिनियोजन तथा खर्चको स्थिति: प्रादेशिक बजेट मात्र (बजेट रु. हजारमा).....	17
३.४ आ.व. ०८१/८२ को कृषि विकास कार्यालयको कार्यक्रम बाट लाभान्वित कृषक परिवारहरु.....	Error!
Bookmark not defined.	
३.५ राजस्व विवरण: आ.व. ०७५/७६ देखि हालसम्मको राजस्व विवरण.....	17
३.६ आ.व. ०७५/७६ देखि हालसम्मको बेरुजु विवरण (रकम रु. हजार).....	18
३.७ प्रगती अपुगका कारणहरु:.....	18
३.८ सञ्चालित कार्यक्रमहरुको उपलब्धि विवरण र अनुदान ग्राहिहरुको विवरण:.....	22

३.९ कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा देखिएका तथा अनुभव भएका समस्याहरू:....	Error! Bookmark not defined.
३.१० वागमती प्रदेश सरकारबाट आ.व.२०८१/८२ मा स्थानिय तहमा प्राप्त शसर्त कृषि अनुदान रकमको प्रगती विवरण:.....	Error! Bookmark not defined.
खण्ड४	Error! Bookmark not defined.
तथ्याङ्क:	Error! Bookmark not defined.
४.१ स्थानीय तह अनुसार खेती भएको क्षेत्रफल र सिंचित क्षेत्रफल विवरण:..	Error! Bookmark not defined.
४.२ सिन्धुली जिल्लाको खाद्यन्न बाली उत्पादनको अवस्था:.....	55
४.१० रासायनिक मल खपतको विवरण	70
४.१४ सिन्धुली जिल्लाको आवश्यक अनुमानित रासायनिक मलखाद (मे.टन).....	71
४.३ सिन्धुली जिल्लामा बाली विरुवामा रोगकिराको अवस्था.....	72
खण्ड५	81
अन्य प्राविधिक कुरा	81
५.१ विषादिका वर्गिकरण:.....	81
५.२ स्थानीय तहमा कार्यरत कृषि प्राविधिकहरूको विवरण:	84
५.३ कार्यालयमा वीउ विजन विक्रेताको दर्ता तथा नविकरण गरेकाहरूको विवरण:	86
५.४ कार्यालयको समन्वयमा तालिम प्राप्त प्राविधिक तथा कृषकहरूको विवरण:.....	88
५.५ प्राविधिक लेख रचनाहरू:	92

खण्ड १

सिन्धुली जिल्लाको संक्षिप्त जानकारी

१.१. जिल्लाको परिचयः

सिन्धुली जिल्ला बागमती प्रदेशको १३ जिल्ला मध्ये एक हो। कुल क्षेत्रफल २४९१ वर्ग कि.मी. रहेको सिन्धुली जिल्ला विश्वमान चित्रमा २६°५५' देखि २७°२२' उत्तरी अक्षांश र ८५°१५' देखि ८६°२५' पूर्वी देशान्तरमा अवस्थित छ। नेपालको सबै भन्दा धेरै दश जिल्लाहरूसँग सिमाना जोडिएको सिन्धुली जिल्लाको पूर्वमा उदयपुर रसिरहा, पश्चिममा रौतहट, मकवानपुर र काभ्रेपलान्चोक, उत्तरमा रामेछाप र ओखलढुङ्गा अनि दक्षिणमा सर्लाही, महोत्तरी र धनुषा पर्दछन्। सिन्धुली जिल्ला भित्री मधेशको समथर उर्वरा भूमि देखि अतिकोमल तथा संवेदनशील शिवालिक पर्वत हुँदै उच्च महाभारत श्रृंखला सम्म फैलिएको छ। करिब दुई तिहाई भू-भाग चुरे र भित्री मधेशमा फैलिएको छ भने बाँकी महाभारत क्षेत्रमा पर्ने सिन्धुली जिल्लामा समुद्री सतहबाट १६८ मिटर देखि २७९७ मिटर उचाई सम्म रहेको भूभाग छ।

सिन्धुली जिल्लाको नामाकरणमा विभिन्न प्रसंगहरू जोडिएका छन्। मुख्य रूपमा यस क्षेत्रमा परापूर्व कालमा सिन्धुल नाम गरेका राजाले तपस्या गर्न आई यहाँ सिद्ध भएकोले यिनै राजाको नाम बाट अपभ्रंश भई यस जिल्लाको नाम सिन्धुली रहन गएको हो भन्ने जन श्रुति पाईन्छ। सिन्धुली जिल्लाको सदरमुकाम बाट करिब ११ कि.मी. को दूरी मा रहेको सिद्धबाबा मन्दिरको नाम बाट सिन्धुली सदरमुकाम को वरपरका क्षेत्रलाई सिद्धस्थली पनि भनेर पुकारिन्छ। सिद्धस्थली भन्ने शब्द नै पछि अपभ्रंस भई सिन्धुली भएको हो भन्ने पनि भनाई छ।

१.२ भौगोलिक अवस्थिति

भू बनोट तथा उचाइको भिन्नताले गर्दा हावापानी र प्राकृतिक वनस्पतिमा पनि भिन्नता पाइने यो जिल्ला मनसुनी हावापानीले प्रभावित रहेको छ। यो जिल्ला भौगोलिक बनावट अनुसार निम्न तीन भागमा विभाजित भएको छ।

क. चुरे: यो भाग मुख्यतः दक्षिणतिर परेकोले पश्चिम मकवानपुर देखि पूर्व उदयपुर सम्म फैलिएको छ। यस भागमा कैयौं थुम्की उठेको हुँदा समुद्रको सतह देखि यसको उचाई ६५८ मिटर देखि ८५८ मिटर सम्म छ। यसको बीचमा समतल भू-भाग भएको हुँदा धान, गहुँ, मकै, तोरी, दालबाली आदिको खेती गरीन्छ। यस भागमा खास गरेर पतझड किसिमका वनस्पतिहरू पाइन्छ।

ख. भित्री मधेश: यो भाग कमलाखोचको कमलानदी, मरीण खोला र चदाहा खोलाको आसपासमा पर्दछ। समुद्र सतह देखि यसको उचाई ३०५ मिटर देखि ३६६ मिटर सम्म छ। यस क्षेत्रमा पनि कतै होचो र कतै अग्लो भाग भएको हुँदा हिउँदमा निकै जाडो र गर्मीमा निकै गर्मी हुन्छ। यस भागमा चुरे र महाभारतबाट आएको मलिलो माटो थुप्रिएको हुँदा कृषि उत्पादनको दृष्टिकोणले निकै नै राम्रो भेग हो। जुनार र सुन्तलामा प्रशिद्ध प्राप्त यस जिल्लाको निर्यात जन्य उत्पादनहरूमा अम्रिसो, अदुवा, बेसार, भुइँकटहर, जडीबुटीहरू र अमिलो जातका विभिन्न फलफूलहरू रहेका छन्। वनस्पतिका हिसाबले सदाबहार र पतझड दुवै किसिमका वनस्पतिहरू पाइन्छ।

ग. पहाडी भेग: जिल्लाको सब भन्दा अग्लो यो भेग महाभारत श्रृंखलाको रूपमा यस जिल्लाको उत्तरी भागमा पर्दछ। समुद्रको सतह बाट यसको उचाई १२२० मिटर देखि २७८५ मिटर सम्म भएको हुँदा सुन्तला जात

फलफूलको साथै हिउँदे फलफूल स्याउ, नास्पाती, आरु, आरुबखडा आदिको लागि मुख्य क्षेत्रको रूपमा रहेको छ। यस अतिरिक्त सुनकोसी नदीको दक्षिण किनारामा महाभारत श्रृंखलाबाट बग्ने नदीहरूले बगाएर ल्याएको माटोले खुर्कोट, रातामाटा झांगाझोली, घुमाउने, चैनपुर, ग्वालटारलाई कृषि उपज उत्पादनमा निकै सघाउ पुर्याएको छ।

१.३ हावापानी

यस जिल्लामा हावापानीको वास्तविक अवस्था यहाँको धरातलको उचाईमा निर्भर गर्दछ। ग्रीष्ममा भित्री मधेश खण्डको प्रशस्त गर्मी हुन्छ भने यहाँको महाभारत खण्डमा सामान्य गर्मी हुन्छ। अतःसमुद्र सतहबाट हुने उचाईको भिन्नता अनुसार यहाँका विभिन्न स्थानमा बेग्ला बेग्लै हावापानीको प्रधानता रहेको हुन्छ। यसले जिल्लाभरीको लागि एउटै जलवायु तथा तापक्रमलाई सामान्यकरण गर्न सकिदैन।

चुरे पहाडको नजिक तथा वरपरका भागहरूमा अधिकतम तापक्रम ७८ डिग्री सेल्सियस को सरदरमा हुन्छ भने महाभारत नजिक तथा वरपरका भागहरूमा अधिकतम तापक्रम १९-२० डिग्री सरदरमा हुन्छ। यस जिल्लाको महाभारत पर्वत खण्डमा २,१३३ मिटर (७०००फिट) भन्दा उच्च केही भागमा मात्र ठण्डा शीतोष्ण हावापानी पाइन्छ। यो भाग सम्पूर्ण जिल्लाको अनुपातमा नगन्य अंश भएकोले यसलाई छोडेर जलवायुको आधारमा यो जिल्लालाई प्रमुख तीन भागमा विभाजन गर्न सकिन्छ।

क. समशीतोष्ण हावापानी: जिल्लाको अधिकांश भागमा अर्थात् १,२१९ मिटर (४०००फिट) देखि १,३३ मिटर (७०००फिट) को मध्य भागमा पाइन्छ। यसै हावापानी रहने भू-भागमा जिल्लाको बढी जन आवादी रहेको छ। यहाँ हिउँदमा केही जाडो भएता पनि अन्य मौसममा न्यानो रहन्छ। यस भेगको जलवायु भित्री मधेसको तुलनामा धेरै स्वस्थकर मानिन्छ।

ख. अर्ध उष्ण हावापानी: जिल्लाको दक्षिण खण्ड चुरे डांडा श्रृंखलाको ६१० मिटर (२०००फिट) देखि १,२२० मिटर (४०००फिट) को बीच भागमा पाइन्छ। यहाँ ग्रीष्ममा प्रशस्त गर्मी र जाडो महिनामा निकै जाडो हुन्छ। यस खण्डको जमिन खेतीको दृष्टिकोणबाट उति राम्रो नभएकोले कमै जनआवादी भएको छ।

ग. उष्ण हावापानी: जिल्लाको मध्य भाग अर्थात् भित्री मधेसको ६१० मिटर (२,०००फिट) भन्दा होचो भागमा पाइन्छ। महाभारत पर्वत तथा चुरे डांडा द्वारा परिवेष्टित यो भित्री मधेसमा जमिन उर्वरा भएकोले यहाँ जन आवादी बढ्दै गएको छ।

१.४ सिन्धुली जिल्लाका नदी नाला तथा ताल तलैयाहरू

सिन्धुली जिल्लाको प्रमुख नदीहरूमा सीमावर्ती नदीहरू सुनकोशी, रोशी, बागमती, तावा आदि पर्दछ भने जिल्ला भित्र बहने अन्य नदीहरूमा कमला, मरिण, वाक्सु, चदाहा, बन्दिजोर, क्यानखोला, गौमती, गडचौली, कोखाजोर, धनमनासाथैसिम्ले, वितिजोर, अरुण, ककुर आदि पर्दछन्। त्यसै गरी यस जिल्लामा पञ्चकन्या पोखरी, क्यानेश्वर कुण्ड जस्ता ताल तलैयाहरू पनि अवस्थित छन्।

१.५ सिन्धुली जिल्लाका प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय यक्षेत्रहरू

सिन्धुली जिल्लाका परिचित धार्मिक स्थलहरूमा भद्रकाली मन्दिर, कमलामाई मन्दिर (माईस्थान), कालिका माई मन्दिर, शिद्धबाबा मन्दिर, पञ्च कन्यापोखरी, लंगुरेश्वर—मधुगंगा बाबाधाम, सर्वशेद्धेश्वर महादेव गुफा, कुशेश्वर महादेव, भद्रकाली गणेशस्थान, सर्पेढुंगा आदि रहेका छन्। सिन्धुलीगढी, हरिहरपुरगढी यस जिल्लाका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू हुन्।

१.६ सिन्धुली जिल्लाको नगरपालिका तथा गाउँपालिका सम्बन्धी विवरण क्षेत्रफल हेक्टरमा

क्र.सं.	स्थानीय तह (साविकका गा.पा./न.पा.)	कृषि क्षेत्र (हे.)	वन क्षेत्र (हे.)	झाडी (हे.)	जलासय (हे.)	अन्य (आवास तथा सडक) (हे.)	जम्मा क्षेत्र (हे.)
१	कमलामाई नगरपालिका (साविक:डाढीगुराँसे, रानीवास, जलकन्या, कमलामाई.न.पा., भद्रकाली, रानीचुरी)	९४३४	२८१९३	३९४०	३२६	९६४	४२८५७
२	दुधौली नगरपालिका (साविक:अरुणठाकुर, ककुरठाकुर, दुधौली.पा, जिनाखु, सिर्थौली, हर्षाही, हत्पते, निपाने)	११०१६	२३२७८	३५९०	२९६	८५९	३९०३९
३	सुनकोशी गाउँपालिका (साविक:दुम्जा, झागाझोली रातमाटा, पुरानो झागाझोली, मझुवा, सितलपाटी)	६८२४	६३१६	१९३४	८५	३०९	१५४६८
४	घ्याङ्गलेख गाउँपालिका (साविक:शान्तेश्वरी, नेत्रकाली, तामाजोर, अमले, वस्तिपुर)	४३४६	९९८७	२०८५	९२	१६७	१६६७७
५	फिक्कल गाउँपालिका (साविक:खाङ्गसाङ्ग, स्वल्पाठाना, रत्नावती, माहादेवडाँडा, पोखरी, खोलागाउँ)	५६५२	१०२००	२३२६	१०२	३२६	१८६०६
६	तिनपाटन गाउँपालिका (साविक:वाहुनतिल्पुङ्ग, तोश्रामखोला, लाम्पानटार, आम्बोटे, वालाजोर, भिमस्थान, वेलघारी, जरायोटार)	९३६८	१५५७८	२५२०	१४०	४२०	२८०२६
७	मरिण गाउँपालिका (साविक:कपिलाकोट, कल्पवृक्ष, महादेवस्थान)	४७२३	२३१८९	४०५५	१६२	३२६	३२४५५
८	हरिहरपुरगढी गाउँपालिका (साविक:हरिहरपुरगढी, पिपलमाढी, महेन्द्रझ्याङ्ग, क्यानेश्वर)	४८३७	२४७३८	४२९९	१७२	३४४	३४३९०
९	गोलन्जोर गाउँपालिका (साविक:भुवनेश्वरी, तिनकन्या, वितिजोर, डुडभन्ज्याङ्ग, भिमेश्वर, रतनचुरा, वाशेश्वर)	६५१३	९१६६	२३०३	१००	३३१	१८४१३
	कुल जम्मा	६२७१३	१५०६४५	२७०५२	१४७५	४०४६	२४५९३१

स्रोत:जिल्ला पाश्व चित्र (जि.वि.स., सिन्धुली)

१.७ सिन्धुली जिल्लाको स्थानिय तहका संपर्क विवरण:

क्र.स.	स्थानिय तहका नाम	फोन/सम्पर्कनं (+०४७-)	ईमेल/वेबसाईट
१	कमलामाई नगरपालिका	फोन: ५२०२४५, ५२०२५१, ५२०६०८	kamalamaimun.sindhuli@gmail.com http://www.kamalamaimun.gov.np/
२	दुधौली नगरपालिका	फोननं: ४१२०४५, ४१२०५१, ४१२०५२	dudhauinp@gmail.com http://www.dudhauimun.gov.np/
३	तिनपाटन गाँउपालिका	फोननं. ९८५४०४२२२०	tinpatanmun@gmail.com http://www.tinpatanmun.gov.np/
४	फिक्कल गाँउपालिका	फोननं. ०४७६९२०२६	ito.phikkalmun@gmail.com http://www.phikkalmun.gov.np/
५	मरिण गाँउपालिका	फोननं. ९८४४०८०१७७	info@marinmun.gov.np http://www.marinmun.gov.np
६	हरिहरपुरगढि गाँउपालिका	फोन: ०४७-६९२०४०	http://hariharpurgadhimun.gov.np
७	घ्याङ्लेख गाँउपालिका	फोन: ९८४११६४६६५	info@ghyanglekhumun.gov.np http://www.ghyanglekhumun.gov.np/
८	सुनकोशी गाँउपालिका	फोननं. :- ६९२४११८	info@sunkoshimunsindhuli.gov.np http://www.sunkoshimunsindhuli@gmail.com
९	गोलोजो रगाँउपालिका	फोन: ६९२०२५, ६९१९३२	info@golanjormun.gov.np http://www.golanjormun.gov.np

१.८ सिन्धुली जिल्लामा यातायातको स्थिति

सिन्धुली जिल्लालाई तराईको बजार तथा महेन्द्र राजमार्ग जोड्ने एउटा कच्ची तर जस्तो सुकै मौसममा पनि यातायात संचालन हुने निर्माणाधिन वि.पि. राजमार्ग बर्दिबास सिन्धुलीमाढी ३७ कि.मी. खण्डले जोडेको छ। यो जिल्लाको मौसमी मोटरबाटो (कच्ची सडकहरु) मा भीमान—हर्षाही—डकाहा—दूधौली (४९कि.मी.), रतनपुर—दुधौली (२०कि.मी.), सिन्धुलीमाढी—जरायोटा (३५कि.मी.), सिन्धुलीमाढी—कपिलाकोट—पिपलमाढी (५०कि.मी.) आदिपर्दछन्।

१.९ सिन्धुली जिल्लाको प्रशासनिक विभाजन

क्र.सं.	स्थानीय तह	हालको वडा	साविक गा.पा./न.पा.	साविक वडा	न.पा/गा.पास्थल
१	कमलामाई नगरपालिका	१	डाढीगुराँसे	१-९	सिन्धुलीमाढी (कमलामाई)
		२	भद्रकाली	१-९	
		३	जलकन्या	१-९	
		४	कमलामाई.न.पा.	१, २, ५, ९	
		५	कमलामाई.न.पा.	४	
		६	कमलामाई.न.पा.	६	

क्र.सं.	स्थानीय तह	हालको वडा	साविक गा.पा./न.पा.	साविक वडा	न.पा/गा.पास्थल
		७	कमलामाई.न.पा.	७,८	
		८	कमलामाई.न.पा.	३,१०	
		९	कमलामाई.न.पा.	११,१२,१४	
		१०	कमलामाई.न.पा.	१३, १५-१८	
		११	रानीचुरी	१-३,५	
		१२	रानीचुरी	४,६-९	
		१३	रानीवास	१-३,८,९	
		१४	रानीवास	४-७	
२	दुधौली नगरपालिका	१	हत्पते	१,७-९	दुधौली
		२	हत्पते	२-६	
		३	निपाने	१-९	
		४	सिथौली	१-५	
		५	सिथौली	६-९	
		६	हर्षाही	१-९	
		७	दुधौलीन.पा	१,२	
		८	दुधौलीन.पा	३,४	
		९	दुधौलीन.पा	५,६	
		१०	दुधौलीन.पा	७,८	
		११	दुधौलीन.पा	९-११	
		१२	जिनाखु	१-९	
		१३	अरुणठाकुर	१-९	
		१४	ककुरठाकुर	१-९	
३	सुनकोशी गाउँपालिका	१	कुशेश्वर दुम्जा	२-५ / ९	रामटार, (झागाझोलीरातमाटा)
		२	कुशेश्वर दुम्जा	१ / ६-८	
		३	झागाझोली रातमाटा	१-५	
		४	झागाझोली रातमाटा	६-९	
		५	पुरानो झागाझोली	१-९	
		६	सितलपाटी	१-९	
		७	मझुवा	१-९	
४	ध्याङ्गलेख गाउँपालिका	१	अमले	१-९	वस्तिपुर
		२	वस्तिपुर	१-९	
		३	तामाजोर	१-९	

क्र.सं.	स्थानीय तह	हालको वडा	साविक गा.पा./न.पा.	साविक वडा	न.पा/गा.पास्थल
		४	नेत्रकाली	१-९	
		५	शान्तेश्वरी	१-९	
५	फिक्कल गाउँपालिका	१	माहादेवडाँडा	१-९	खाङ्गसाङ्ग
		२	पोखरी	१-९	
		३	खोलागाउँ	१-९	
		४	खाङ्गसाङ्ग	१-९	
		५	स्वल्पाठाना	१-९	
		६	रत्नावती	१-९	
६	तिनपाटन गाउँपालिका	१	वेलघारी	१-९	चकमके (लाम्पानटार)
		२	भिमस्थान	१-५	
		३	भिमस्थान	६-९	
		४	जरायोटार	१,४,५,६	
		५	जरायोटार	२,३,७-९	
		६	वालाजोर	१-९	
		७	तोश्रामखोला	१-९	
		८	वाहुनतिल्पुङ्ग	१-९	
		९	आम्बोटे	१-९	
		१०	लाम्पानटार	१-३	
		११	लाम्पानटार	४-९	
७	मरिण गाउँपालिका	१	कपिलाकोट	३,५	कपिलाकोट
		२	कपिलाकोट	१,२,४	
		३	कल्पवृक्ष	६-९	
		४	कल्पवृक्ष	१-५	
		५	महादेवस्थान	१-३,५	
		६	कपिलाकोट	६-९	
		७	महादेवस्थान	४-८	
८	हरिहरपुरगढि गाउँपालिका	१	हरिहरपुरगढी	१-९	पिपलमाढी
		२	पिपलमाढी	१,२,९	
		३	पिपलमाढी	३-८	
		४	महेन्द्रझ्याडि	२-५	
		५	महेन्द्रझ्याडि	१,६-९	
		६	क्यानेश्वर	६-८	

क्र.सं.	स्थानीय तह	हालको वडा	साविक गा.पा./न.पा.	साविक वडा	न.पा/गा.पास्थल
		७	क्यानेश्वर	१,२,९	
		८	क्यानेश्वर	३-५	
९	गोलन्जोर गाउँपालिका	१	डुडभन्ज्याङ्ग	१-९	ग्वालटार (भुवनेश्वरी)
		२	वितिजोर	१-९	
		३	भुवनेश्वरी	१-९	
		४	तिनकन्या	१-९	
		५	रतनचुरा	१-९	
		६	वाशेश्वर	१-९	
		७	भिमेश्वर	१-९	

स्रोत: जिल्लापाश्वचित्र (जि.वि.स., सिन्धुली)

१.१० सिन्धुली जिल्लाको राजनैतिक विभाजन

निर्वाचन क्षेत्र नं	स्थानी यतहको नाम	गाउँपालिका/नगरपालिका/वडाको नाम
१	दुधौली नगरपालिका, फिक्कल गा.पा., तिनपाटन गा.पा., गोलन्जोर गा.पा. र कमलामाई नगरपालिका वडा नं. ९, १३, १४	खाङ्गसाङ्ग, खोलागाउँ, माहादेवडाँडा, रत्नावती, ककुरठाकुर, सोल्पाठाना, पोखरी, अरुणठाकुर, दुधौलीनपा, बाहुनतिलपुङ्ग, हर्षाही, जिनाखु, लाम्पानटार, सिथौली, आम्बोटे, तोश्राम खोला, वितिजोर, वाशेश्वर, भुवनेश्वरी, डुडभन्ज्याङ्ग, रतनचुरा, तिनकन्या, वालाजोर, वेलघारी, भिमस्थान, हत्पते, जरायोटर, निपाने, भिमेश्वर, रानीवास, क.न.पा. ९
२	सुनकोशी गा.पा., घ्याङ्गलेख गा.पा., मरिण गा.पा. हरिहरपुरगढि गा.पा. र कमलामाई नगरपालिका वडा नं. १, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८, १०, ११, १२	कमलामाईन.पा., रानीचुरी, भद्रकाली, जलकन्या, डाढीगुराँसे, महादेवस्थान, हरिहरपुरगढी, कपिलाकोट, क्यानेश्वर, महेन्द्रझ्याङ्ग, पिपलमाढी, कल्पबृक्ष, अमले, शान्तेश्वरी, तामाजोर, झागाझोली रातमाटा, कुशेश्वर दुम्जा, मझुवा, पुरानो झागाझोली, सितलपाटी, वस्तिपुर, नेत्रकाली,

कृषि विकास कार्यालयको संक्षिप्त जानकारी

२.१ परिचय

नेपाल एक विकासोन्मुख कृषि प्रधान मुलुक हो। यहाँका बहुसंख्यक जनताहरू कृषि पेसामा आश्रित छन्। देशको आर्थिक विकासको लागि कृषिको विकास अपरिहार्य छ। यही तथ्यलाई मध्य नजर गर्दै बहुसंख्यक कृषकहरूको जीवनस्तर उकास्नका लागि उन्नत कृषि प्रविधिहरूको प्रचार प्रसार गर्ने उद्देश्यले नेपाल सरकारको कृषि नीतिलाई कार्यान्वयन स्तरमा उतार्ने जिल्ला स्तरीय प्रमुख निकायको रूपमा यस कार्यालयको स्थापना वि.सं. २०२४ सालमा भएको हो। शुरुका दिनहरूमा कृषि कार्यको लागि जिल्ला पंचायत र प्रमुख जिल्ला अधिकारीको कार्यालयमा इकाईको रूपमा स्थापना भएपनि २०३० साल देखि बेग्लै अस्तित्व सहित कृषि विकास कार्यालयको संगठन स्वरूप अनुसार कार्य संचालन भएको देखिन्छ। कृषि विभागको पटक पटक परिवर्तन भएको सांगठनिक ढाँचा अनुसार कहिले कृषि विकास कार्यालय त कहिले कृषि शाखा हुँदै वि.सं. २०५२ साल देखि यस कार्यालयले जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सिन्धुलीको नामबाट यस जिल्लामा कृषि क्षेत्रको विकासमा अग्रणी भुमिका निर्वाह गर्दै आई रहेको थियो। नेपालको संविधान २०७२ अनुसार नेपाल संघियता पद्धतिमा प्रवेश गरे पछि वि.सं. २०७५ साल देखि पुनः कृषि ज्ञान केन्द्र, सिन्धुली हुँदै पून २०८० साल कार्तिक २२ गते वाट जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको संरचना, ढाँचा तथा नाम परिवर्तन भई हाल यस कार्यालय कृषि विकास कार्यालय सिन्धुलीको नाममा प्रदेश सरकारको मातहतमा रहेको छ।

यस विकास कार्यालयले कृषि क्षेत्रमा लागेका कृषकहरूको जीवन स्तरमा सुधार ल्याउन उन्नत कृषि प्रविधि कृषक समक्ष पुर्याउने, उन्नत बिउ विजन, विरुवाहरूका बारेमा जानकारी गराउनुका साथै वितरण गर्ने र कृषि क्षेत्रमा देखा परेका समस्याहरूको समाधान गर्ने तर्फ सेवा पुर्याउँदै आइरहेको छ। यसरी कृषक स्तरमा आधुनिक र वैज्ञानिक प्रविधिहरूको प्रचार प्रसार गरी विभिन्न बाली, तरकारी तथा फलफूलहरूमा उन्नत तरिका बाट खेती गर्ने सिकाई समग्रमा कृषक समुदायको जीवन स्तर माथि उठाउने कार्य गरीएको छ।

कृषि विकास कार्यालय सिन्धुलीले प्रदेश सरकार तथा नेपाल सरकारको आफ्नै श्रोत र साधनको साथै विभिन्न दातृ संस्थाहरूबाट प्राप्त अनुदान तथा सहयोगको समुचित परिचालन गरी जिल्लाका सरोकारवाला निकायहरू सँग समन्वय राखी स्थानीय भू-पर्यावरणीय विशिष्टता, संभाव्यता, उत्पादनको माग र तुलनात्मक लाभको आधारमा कृषि बालीहरूको दिगो रूपमा विकास विस्तार गर्नको लागि घोषित कृषि विकासको नीति र उद्देश्य अनुसार कृषिमा विविधिकरण र व्यवसायीकरण, सन्तुलित वातावरण र गरीबी न्यूनिकरणको नारालाई आत्मसात गर्दै कृषकहरू माझ कृषि प्रसार कार्यक्रम सञ्चालन गरी सेवा पुर्याउँदै आएको छ।

यस जिल्लामा तत्कालिन कृषि विकास कार्यालयको स्थापना पश्चात कृषकहरूले कृषि विकासको उपादेयता र महत्वको बारेमा ज्ञान हासिल गर्दै गएका छन्। जसको फल स्वरूप कृषि क्षेत्रमा क्रमिक रूपमा विकास हुँदै गई रहेको पाइन्छ। यसकार्यालयले कृषि उत्पादनमा परिमाणात्मक तथा गुणात्मक वृद्धि ल्याउन तथा कृषक समुदायको उत्थानका लागि मागमा आधारित उद्देश्य मूलक कार्यक्रमहरू, साधन श्रोतको व्यवस्था, बालीनालीको उन्नत उत्पादन सम्बन्धी प्रशिक्षण, तालिम, गोष्ठी आदि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरे पश्चात कृषि

क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्वमा क्रमशः वृद्धि भई कृषकको जीवन स्तरमा सुधार हुनुका साथै उनीहरूको परम्परागत मनोभावनामा परिवर्तन आउन थालेको छ।

२.२ कार्यान्वयन पद्धति

जिल्ला स्तरमा कृषि कार्यक्रम सञ्चालन गर्न कृषि विकास कार्यालयले स्थल विन्दुको भूमिका निर्वाह गर्नुपर्ने भएकोले कृषकलाई कृषि सम्बन्धी सर्वपक्षिय प्राविधिक सहयोग पुर्याउने यस कार्यालयको सांगठनिक संरचना त्यसै किसिमको व्यवस्था गरीएको छ। हाल कृषि विकास कार्यालयले सिन्धुलीमा विशेषज्ञ सेवा शाखा, अध्ययन परीक्षण तथा तथ्याङ्क शाखा, तालिम तथा प्रसार शाखा र प्रशासन फाँट गरी ४ वटा शाखाहरू रहेको छ। तथा विशेषज्ञ सेवा शाखा अन्तर्गत कृषि बागवानी र बाली संरक्षण समुहहरू रहेको छ भने अध्ययन परीक्षण तथा तथ्याङ्क शाखा अन्तर्गत एगू. ईको. र तालिम तथा प्रसार शाखामा कृषि प्रसार समुह छन्। यस कार्यालयका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्दा स्थानिय तहका कृषि प्राविधिकहरूको सहयोग एवं समन्वयमा गर्ने गरिएको छ।

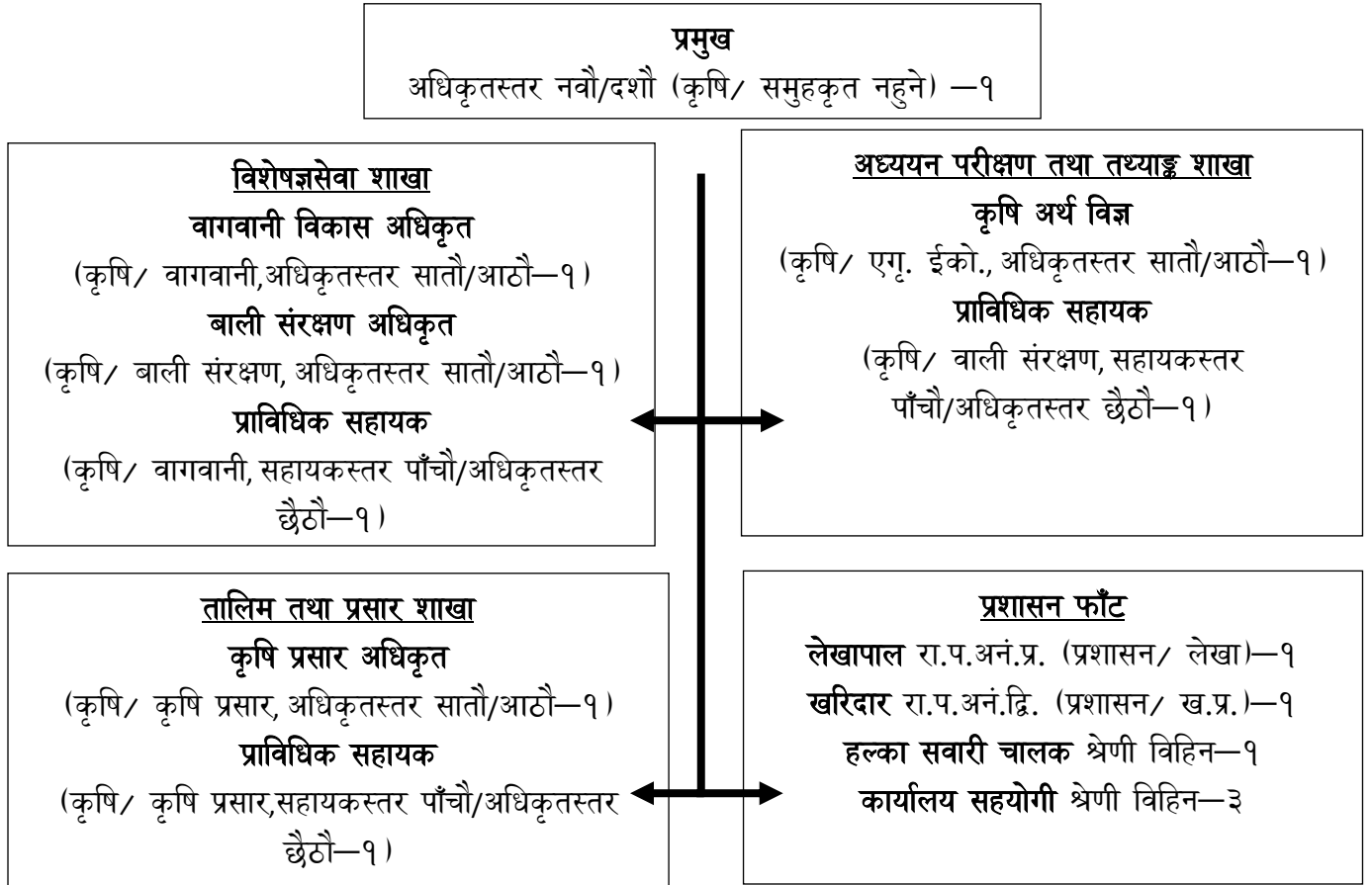
२.३ कार्य विवरण

जिल्ला अन्तर्गत कृषि बाली, वस्तुको विकास एवं विस्तार, बाली संरक्षण तथा व्यवसायिक कीट, माटो व्यवस्थापन, गुणस्तरीय बीउविजन उत्पादन, कृषि यान्त्रीकरण, पोष्टहार्भेष्ट व्यवस्थापन, कृषि उपज बजारस्थल एवं अन्य कृषि पूर्वाधारहरूको विकास सम्बन्धी विषयमा आवश्यक योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने र सो को नियमित अनुगमन गरी प्रदेशको कृषि विकास निर्देशनालयलाई पृष्ठपोषण गर्ने उद्देश्यका साथ तपसिलको कार्यविवरण रहेको छ।

- ✓ कृषि प्रविधि अध्ययन परीक्षण तथा भ्यालिडेशन परीक्षण साथै NARC को बाह्य अनुसन्धान स्थलको कार्य गर्ने,
- ✓ विशेषज्ञ प्राविधिक सेवा प्रदान, प्राविधि र कृषकको क्षमता विकासका कार्य गर्ने,
- ✓ सामान्य प्रयोगशाला सेवा प्रदान साथै कृषि प्रविधि विस्तार कार्यको समन्वय गर्ने,
- ✓ जिल्ला स्तरको कृषि सम्बन्धी तथ्यांक संकलन एवं अद्यावधिक गर्ने,
- ✓ जिल्ला स्तरमा कृषि विकासमा संलग्न निकायहरू बीच समन्वय कायम गर्ने,
- ✓ जिल्ला स्तरीय कृषि उत्पादन सामग्रीहरूको आपूर्ति स्थितिको अनुगमन गर्ने,
- ✓ विद्यार्थीको लागि इन्टर्नसिप कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- ✓ कृषि विकास सम्बन्धी संघीय नीति, मापदण्ड कार्यान्वयन गर्ने ।

२.४ कृषि विकास कार्यालय सिन्धुलीको सांगठनिक स्वरूप

बागमती प्रदेश सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
कृषि विकास कार्यालय सिन्धुलीको संगठन संरचना
(कार्य क्षेत्र सिन्धुली जिल्ला)

२.५ कृषि विकास कार्यालय सिन्धुलीमा आ.व.२०८१/८२ मा कार्यरत कर्मचारीहरुको नामावली

सि.नं.	पद	सेवा/तह/श्रेणी	हाल कार्यरत कर्मचारीको नाम थर	स्थायी ठेगाना	शैक्षिक योग्यता	मोबाईल नं.	कैफियत
१	कार्यालय प्रमुख	कृषि/अधिकृतस्तर नवौ	श्री अरुण खनाल	म्याग्देगाँ.पा.१, तनहुँ	M.Sc.Ag.	९८५४०४२२६६	
२	कृषि प्रसार अधिकृत	कृषि/रा.प. तृतीय	श्रीउमा देबी श्रेष्ठ	धनकुटा न.पा.-७ धनकुटा	स्नातक	९८४२०६१९०४	
३	वाली संरक्षण अधिकृत	कृषि/रा.प. तृतीय	श्री सुशिल श्रेष्ठ	ब्यास न.पा.१९,तनहुँ	M.Sc.Ag	९८४९०४२९२७	
४	कृषिअर्थ विज्ञ	कृषि/रा.प. तृतीय	श्री टिका बहादुर खत्री	जिरी न.पा.-७, दोलखा	JTA	९८४१३९८७५६	
५	बागवानी विकास अधिकृत	कृषि/रा.प. तृतीय					रिक्त
६	प्राविधिक सहायक	कृषि/अधिकृतस्तर छैटौ	श्री गौरी कार्की		BA	९८४११३२१९१	
७	प्राविधिक सहायक	कृषि/रा.प.अनं.प्र.प्रा.	श्री दिवाकर न्यौपाने	कमलामाई-३, सिन्धुली	Isc Ag	९८४४४४२४०३	
८	प्राविधिक सहायक	कृषि/रा.प.अनं.प्र.प्रा.	श्री				रिक्त
९	लेखापाल	प्रशासन/अधिकृतस्तर छैटौ	श्री जिवन कुमार भण्डारी	तीनपाटन, सिन्धुली		९८४४०६३५४५	
१०	सहायक स्तर पाँचौ	प्रशासन/रा.प.अनं.द्वि.प्र.	श्री प्रभुनाथ प्याकुरेल	दुधौलीन.पा. ८, सिन्धुली	स्नातक	९८५४०४१३४६	
११	हलुका सवारी चालक	प्रशासन/श्रेणी बिहिन	श्री सुरेश देबकोटा	कमलामाई५, सिन्धुली	साधारण	९८२५८५९५७२	
१२	का.स.	प्रशासन/श्रेणी बिहिन	श्री राजु कार्की	कमलामाई६, सिन्धुली	साधारण	९८४४०४१९५५	
१३	का.स.	प्रशासन/श्रेणी बिहिन	श्री विष्णु कुमारी थापा	कमलामाई१, सिन्धुली	साधारण	९८१२०१२७४५	
१४	का.स.	प्रशासन/श्रेणी बिहिन	श्री लेखराज ढुङ्गाना	लालबन्दी न.पा. १६, सर्लाही	साधारण	९८६४०३५४०५	

खण्ड ३

आ.व. २०८१/८२ मा यस कार्यालय मार्फतभएका विभिन्न कार्यक्रम तथा प्रगती

३.१ आ.व. २०८१/८२ मा भएका प्रशासनिक कार्यक्रम खर्च ₹. हजारमा० तथा प्रगती विवरणः

प्रादेशिक बजेट	वार्षिक बिनियोजन	हाल सम्म खर्च	वित्तीय प्रगति %	भारित प्रगति %
चालु	६४३२९	४५०६९	७०.०६	
पूजिगत	६६००	४७८६	७२.५१	
जम्मा	७०९२९	४९८५९	७०.०२	९८.२६

३.२ आ.व. २०८१/८२ मा भएका प्रशासनिक तथा कार्यक्रम खर्च ९६१ हजारमा० विवरण:

क्र.स .	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	वित्तिय	भारित
अ) पूँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु								
१	प्रिन्टर खरिद	संख्या	२	०.११	८०	२	७९.९९८	०.११
२	डि.एस.एल.आर. क्यामेरा खरिद	संख्या	१	०.१७	१२०	१	११९.९९४	०.१७
३	सफा खानेपानीका लागि वाटर गार्ड/प्युरिफायर खरिद	संख्या	१	०.०४	२५	१	२५	०.०४
४	साना सिचाई निर्माण कार्यक्रम	संख्या	१९	८.०४	५७००	१९९	३८९२.२६३	८.०४
५	कार्यालयको लागि फर्निचर तथा फिक्चर्स	पटक	१	०.१८	१२५	१	१२४.८०८	०.१८
६	कार्यालयमा पानी भण्डारण पोखरि निर्माण	संख्या	१	०.४२	३००	१	२९४.९७९	०.४२
७	कार्यालयमा पानी निकास गर्ने ढल/वाटो निर्माण	मी.	१००	०.३५	२५०	०	२४८.५५५	०.३५
क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:			१२५	९.३१	६६००	१५	४७८५.५९७	९.३१
आ) चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु								
१	धाराको महसुल	पटक	१२	०.०२	१२०	१२	१२०	०.०२
२	अधिकृतस्तर दशौँ	जना	०	१.४	९९५	०	५९९.२८९	१.४
३	अधिकृतस्तर आठौँ	जना	०	२.४१	१७०८	०	८२५.२५०	२.४१
४	अधिकृतस्तर सातौँ	जना	०	१.९	१३४६	०	१३४५.५२२	१.९
५	अधिकृतस्तर छैटौँ	जना	०	४.४३	३१४४	०	२२२९.२९७	४.४३
६	सहायकस्तर पाँचौँ	जना	०	०.८१	५७६	०	५७५.२९९	०.८१
७	ह.स.चा. पाँचौँ स्तर	जना	०	०.९	६४१	०	५७२.६४३	०.९
८	का. स. पाँचौँ स्तर	जना	०	०	०	०	०	०
९	बिद्युत महशुल	पटक	१२	०.३४	२४०	१२	२४०	०.३४

क्र.स.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	परिमाण	भार	परिमाण	भार
३०	सरसफाई सेवा करार	जना	१	०.२९	२०४	१	२०२.४००	०.२९
३१	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान खर्च	संख्या	२	०.१	७०	३	३३.३७९	०.१
३२	स्थायी कर्मचारीको योगदानमा आधारित बीमा कोष	संख्या	११	०.०७	५३	१४	४१.२	०.०७
३३	बीउ विजन अन्तरकृया गोष्ठी	पटक	१	०.१४	१००	१	९९.६५	०.१४
३४	कृषकस्तर ३ दिने तालिम (तरकारी, फलफूल, मेशिनरी, खाद्यान्न आदी)	पटक	५	१.१६	८२५	१	७६०.४६०	१.१६
३५	स्थलगत घुम्ती तालिम	संख्या	८	०.२३	१६०	१	१५३.८७५	०.२३
३६	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	पटक/संख्या	१	०.१४	१००	१	९९.४२०	०.१४
३७	विषादी जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धि सचेतना गोष्ठी तथा सामाग्री वितरण	पटक/संख्या	१	०.१४	१००	१	९९.७	०.१४
३८	स्थानीयतहका कृषि प्राविधिकहरूसँग द्वैमासिक कार्यशाला	पटक	५	०.५३	३७५	१	३५५.४८०	०.५३
३९	वार्षिक प्रगति तथा तथ्याङ्क पुस्तिका प्रकाशन	पटक	१	०.१४	१००	१	९९.३२७	०.१४
४०	मासिक थोक तथा खुद्रा मूल्य संकलन	पटक	१२	०.०१	५	१२	५	०.०१
४१	कार्यक्रम सार्वजनिकीकरण गोष्ठी	पटक	१	०.१४	१००	१	१००	०.१४
४२	आकस्मिक बाली संरक्षण सेवा	पटक	३	०.६३	४५०	१	४५०	०.६३
४३	लसुन प्याज प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	१	१.४१	१०००	१	५५१.४०८	१.४१
४४	व्यवसायिक तरकारी खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	हेक्टर	३०	८.४६	६०००		४१९३.५३१	८.४६
४५	व्यवसायिक फलफूल खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	हेक्टर	२६	३.६७	२६००		५१५.४४२	३.६७
४६	प्राङ्गारिक मल वितरण कार्यक्रम	मे .टन	५०	०.७	५००	२८	२८५.६	०.७
४७	खाद्यान्न बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम	हेक्टर	३०	४.२३	३०००	३०	२८४३.१६७	४.२३
४८	मसला बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम	हेक्टर	२	०.२८	२००	२	१६१.६४८	०.२८
४९	किवि/ड्रागनफल थाक्रा व्यवस्थापन कार्यक्रम	संख्या	७	०.९९	७००	३	४५६	०.९९
५०	सुन्तलाजात फलफूल खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	हेक्टर	१०	२.८२	२०००	१३	१४५४.८७८	२.८२

क्र.स.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	परिमाण	भार	परिमाण	भार
५१	गोठेमल सुधार कार्यक्रम (कम्पोष्ट पिट र मेशिनरी)	संख्या	२	०.८५	६००	०	०	०.८५
५२	गोठेमल/भकारो सुधार कार्यक्रम	संख्या	९०	३.१७	२२५०	९३	१९७९.९८१	३.१७
५३	कृषि उद्यमशिलता विकास कार्यक्रम	संख्या	१०	२.८२	२०००	११	१५६३.०८९	२.८२
५४	बाझो खेतमा साना सिचाई कार्यक्रम	संख्या	२	०.८५	६००	२	४३०.०१२	०.८५
५५	संरक्षित संरचनामा गोलभेडा खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	संख्या	२	१.९७	१४००	१	४४४.८८१	१.९७
५६	जिल्लावाट सञ्चालित सामुहिक खेती कार्यक्रममा थप सहयोग (८० प्रतिशतसम्म)	पटक	१	६.३४	४५००	१	१६०८.८४८	६.३४
५७	कृषि यान्त्रिकरण तथा प्रविधि प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	१	२.८२	२०००	१	१८३६.५०४	२.८२
५८	चिया प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	१	१.४१	१०००	१	९३१.४३०	१.४१
५९	संरक्षित संरचनामा तरकारी खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	३	४.२३	३०००	३	१७२३.०९७	४.२३
६०	समुदायमा आधारित एक वडा एक कृषि उत्पादन कार्यक्रम (आ.व. २०८०/०८१को निरन्तरता)	संख्या	२	११.२८	८०००	२	७५१५.६३०	११.२८
६१	मेला महोत्सवमा कृषकको सहभागिताका लागि सहयोग	पटक	२	०.१४	१००	१	६९	०.१४
६२	उन्नत प्रविधि प्रदर्शन कार्यक्रम	पटक	२	१.४१	१०००	२	१९५.४२७	१.४१
६३	मूल्य श्रृङ्खला विकास कार्यक्रम (जुनार प्रशोधन तथा विविधिकरणसहयोग)	पटक	१	३.५२	२५००	१	१२०६.६२४	३.५२
६४	बाली उपचार शिविर	पटक/संख्या	१०	०.२८	२००	६	६७.६०४	०.२८
६५	कार्यालय परिसर व्यवस्थापन तथा प्रदर्शनी कार्यक्रम	संख्या	२	०.१४	१००	२	९९.९९०	०.१४
६६	विभिन्न दिवस मनाउने (विश्व खाद्य दिवस / विश्व माटो दिवस /राष्ट्रिय धान दिवस / विषादि प्रयोगमुक्त सप्ताह)	पटक	४	०.४२	३००	४	२९८.९४८	०.४२
६७	मागमा आधारित जिविकोपार्जन सहयोग कार्यक्रम (८५ प्रतिशतप्रोत्साहन)	संख्या	१५	२.११	१५	१७	११३०.४९	२.११

क्र.स.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	परिमाण	भार	परिमाण	भार
६८	कार्यक्रम अनुगमन निरीक्षण खर्च	पटक	६०	०.७८	५५०	६०	५५०	०.७८
६९	सरुवा तथा अन्य कार्यको लागि आन्तरिक भ्रमण खर्च	पटक	१२	०.१४	१००	३	५७.२५	०.१४
७०	हलुका सवारी साधन बीमा/नविकरण	वटा	१	०.१	७०	१	३५.३०६	०.१
७१	दुई पाङ्ग्रे बीमा/नविकरण	वटा	१	०.१	७०	१	६४.६०६	०.१
७२	अन्य विविध खर्च	पटक	१२	०.२८	२००	१२	२००	०.२८
बिउविजन आत्मनिर्भर कार्यक्रम								
७४	बीउ उत्पादन प्रवर्द्धन तथा क्षेत्र विस्तार सहयोगका लागि स्रोतबीउ /उन्नत बीउ तथा उत्पादन सामग्री सहयोग (खाद्यान्न बाली)	हेक्टर	२०	०.५६	४००	०	०	०
७५	खाद्यान्न बालीको गुणस्तरिय बीउ उत्पादन कृषक पाठशाला	संख्या	१	०.२५	१८०	०	०	०
७६	संस्थागत विकास तथा सुशसानका लागि कृषक समुह/सहकारीको क्षमता अभिवृद्धि तालिम/गोष्ठी	संख्या	६	०.१७	१२०	५	९५.२	०.१७
७७	बिउविजन आत्मनिर्भर कार्यक्रम कार्यान्वयन अभिमुखिकरण गोष्ठी	संख्या	१	०.०७	५०	१	४९.४	०.०७
७८	बिउ उत्पादन क्षेत्र निर्धारणका लागि स्थलगत अनुगमन तथा समिति बैठक	पटक	१	०.०७	५०	२	४५.२५	०.०७
७९	बिउ उत्पादन प्रवर्द्धन तथा क्षेत्र विस्तार सहयोगका लागि स्रोतबिउ/उन्नत बिउ तथा उत्पादन सामग्री सहयोग (तरकारी बाली)	हेक्टर	५	०.४	१००	०	०	०
८०	बीउविजन उत्पादन, प्रशोधन तथा क्षेत्र विस्तार कार्यक्रमको अनुगमनगर्ने	पटक	१	०.१४	१००	१	६०.६	०.१४
ख) चालु खर्च कार्यक्रमको जम्मा:			४१८९.१६	९०.६८	६४३.२९	१०२६	४५०६९	
कुल जम्मा खर्च			४३१४.१६	९९.९९	७०९.२९	१०४१	४९८५९	

३.३ आ.व. ०७५/७६ देखि हाल सम्मको बजेट बिनियोजन तथा खर्चको स्थिति: प्रादेशिक बजेट मात्र रु। हजारमा०

आ.व.	बिनियोजन रु।			खर्च रु।			वित्तीय प्रगति %	भारित प्रगति %
	चालु	पूजिगत	जम्मा	चालु	पूजिगत	जम्मा		
२०७५/०७६	५७९५५	७५८९	६५५४४	४०५४६.७	६७६८.७२	४७३१५.४२	७२.१९	७९.०१
२०७६/०७७	७०२२३	१८४७०	८८६९३.००	४१००९.३७	१५६०६.६७	५६६१६.०४	६३.८३	८०.०५
२०७७/०७८	६०६७७	९००	६१५७७.००	२७०१४.८२	८९८.८८	२७९१३.७०	४५.३३	५१.००
२०७८/०७९	४८६३९	११३५०	५९९८९.००	२६४२७.०६	८७९९.७८	३५२२६.८४	५८.७२	७४.९०
२०७९/०८०	४०९२१	२१८०	४३१०१.००	२६२७६.६९	२१७७.६६	२८४५४.३५	६६.०२	७२.१४
२०८०/०८१	६९६८६	८५०	७०५३६.००	४९२१९.१०	८४१.००	५००६०.१०	७०.९७	८६.१३
२०८१/०८२	६६००	६४३२९	७०९२९	४५०६९	४७९०	४९८५९	७०.०२	९८.२६

सि.नं.	कार्यक्रम	लाभान्वित कृषक परिवार संख्या								
		लैङ्गिक			सामाजिक				आर्थिक	
		महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा	विपन्न	अन्य
१	प्रदेशको कार्यक्रम	३५९	६३२	९९१	११६	४२२	४५३	९९१		

३.५ राजस्व विवरण आ.व. ०७५/७६ देखि हाल सम्मको राजस्व विवरण

आ.व.	राजस्व शिर्षक						
	१४२११, कृषि उत्पादन बिक्री आम्दानी	१४२१२, कृषि उत्पादन बिक्री आम्दानी	१४२२९, अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	१४३१२, प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	बेरुजु, १५१११	जम्मा	राजस्व (रु.हजारमा)
२०७५२०७६			५२९।५०				५२९।५०
२०७६२०७७			२२।१०		१४९९।३३		१५२१।४३
२०७७२०७८		७२।२१	१२।९०		२६०।६९		३४५।८०
२०७८२०७९			५२।३०		१२।३०		६४।६०
२०७९२०८०		४७८।७०	१०।५०		७।१०		४९६।३०
२०८०२०८१			३।५०				३।५०
२०८१/०८२							

३.६ आ.व. ०७५/७६ देखि हाल सम्मको बेरुजु विवरण रकम रु. हजार०

सि. नं.	कार्यालयको नाम	आ.व.२०७९/०८० सम्मको बेरुजु रकम रु हजारमा				आ.व.२०८०/०८१ को थप बेरुजु रकम रु हजारमा				आ.व.२०८१/०८२ सम्म फर्स्यौट तथा सम्परिक्षण बेरुजु रकम रु हजारमा				आ.व. २०८१/०८२ मा बेरुजु फर्स्यौट प्रतिशत	खुदबाँकी बेरुजु रकम रु हजारमा			
		असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नु पर्ने	पेस्की बाँकी	जम्मा बेरुजु रकम	असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नु पर्ने	पेस्की बाँकी	जम्मा थप बेरुजु रकम	असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नु पर्ने	पेस्की बाँकी	जम्मा बेरुजु रकम		असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नु पर्ने	पेस्की बाँकी	जम्मा खुद बाँकी बेरुजु रकम
१	कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुली	८२०२२७	५१९४५१७	०	६०१४७४४	४५००	०	०	४५००	४५००	०	०	४५००	०.१	८२०२२७	५१९४५१७	०	६०१४७४४

३.७ प्रगती तथा प्रगती अपुगका कारणहरु:

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाई	लक्ष्य	प्रगति	नपुग प्रतगी	प्रगति नपुगका जायज कारणहरु
१	सामुहिक खेती कार्यक्रममा प्राविधिक लिने	संख्या	१	१	०	
२	वीउ विजन अन्तरकृयागोष्ठी	संख्या	१	१	०	
३	कृषक स्तर ३ दिनेतालिम	संख्या	५	५	०	
४	स्थलगत घुम्टि तालिम	संख्या	८	९	०	
५	वार्षिक योजना तर्जुमागोष्ठी	पटक	१	१	०	
६	स्थानिय तहका कृषि प्राविधिकहरुसँग दैमासिक कार्यशाला	पटक	५	५	०	

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाई	लक्ष्य	प्रगति	नपुग प्रतगी	प्रगति नपुगका जायज कारणहरु
७	विषादी न्युनिकरण सम्बन्धि सचेतना गोष्ठी तथा सामाग्री वितरण	पटक	१	१	०	
८	आकस्मिक वाली संरक्षण सेवा	पटक	३	३	०	
९	लसुन प्याज प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	१	१	०	
१०	बीउ उत्पादन प्रवर्द्धन तथा क्षेत्र विस्तार सहयोगका लागि श्रोत बीउ /उन्नत बीउ तथा उत्पादन	हेक्टर	२०	०	२०	बीउ उत्पादन गरी रहेको समुह सहकारी नभएको, बीउ विजन प्राविधिक नभएको
११	खाद्यान्नवालीको गुणस्तरीय बीउ उत्पादन कृषक पाठशाला	संख्या	१	१	०	बीउ उत्पादन गरी रहेको समुह सहकारी नभएको, बीउ विजन प्राविधिक नभएको
११	संस्थागत विकास तथा सुसासनका लागि कृषक समुह/ सहकारीको क्षमता अभिवृद्धि तालिम/गोष्ठी	संख्या	६	५	१	जनसक्तिको कमी
१२	व्यवसायीक तरकारी खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	हेक्टर	३०	३३		
१३	व्यवसायिक फलफूल खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	हेक्टर	२६	१०		
१४	खाद्यान्नवालीप्रवर्द्धन कार्यक्रम	हेक्टर	३०	३०		
१५	प्राङ्गारिकमल वितरण कार्यक्रम	मे.टन.	५०	२८.५६	२१.४४	एउटा मात्र कम्पनि सुचिकृत भएकोले सबै कृषकहरुलाई सहज नभएकोले सम्झौता गरेर पनि मल नल्याएको/ कृषकहरुमा अनुदान दिएको रासायनिक मलमा आकर्षण बढी र प्राङ्गारिक मल सम्बन्धी जनचेतना फैलाउन नसक्नु हाम्रो कमजोरी
१६	मसला बाली (अदुवा,बेसार,अलैची लगायतका बाली) प्रवर्द्धन कार्यक्रम	हेक्टर	६	२	४	बजेट सरेन्डर गरेको
१७	सुन्तलाजात फलफूल खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	हेक्टर	१०	१३	०	

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाई	लक्ष्य	प्रगति	नपुग प्रतगी	प्रगति नपुगका जायज कारणहरु
१८	किवि/ड्रागनफल थाक्रा व्यवस्थापन कार्यक्रम	संख्या	७	३	४	किवि तर्फ कार्यक्रममा थाक्रा व्यवस्थापनमा धेरै रकम लाग्ने र क्षेत्रफल क्रमिक विकास हुदै
१९	गोठेमल सुधार कार्यक्रम (कम्पोष्ट पिट/मेसीनरी)	संख्या	२	०	२	दुवैले सम्झौता गरी काम सम्पन्न नगरेको
२०	कृषि उद्यमशीलता विकास कार्यक्रम	संख्या	१०	११	०	
२१	गोठेमल भकारी सुधार कार्यक्रम	संख्या	१०	१३	०	
२२	बाझोखेतमा साना सिचाई कार्यक्रम	संख्या	२	२	०	
२३	जिल्लामा संचालित सामुहिक खेती कार्यक्रममा थप सहयोग (८० प्रतिशत सहयोग)	पटक	१	१	०	
२४	संरक्षित संरचनामा गोलभेडा खेती कार्यक्रम	संख्या	२	१	१	सम्झौतागरी काम सम्पन्न गर्न नसकेको
२५	कृषि यान्त्रिकरण तथा प्रविधि प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	१	१	०	
२६	समुदायमा आधारित एक वडा एक कृषि उत्पादन कार्यक्रम (नयाँ)	संख्या	२	२	०	
२७	चियाप्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	१	१	०	
२८	संरक्षित संरचनामा तरकारी खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम (कृषि विकास कार्यक्रम)	पटक	३			
२९	मेला महोत्सवमा कृषकको सहभागिताको लागि सहयोग	पटक	२	१	१	
३०	उन्नतप्रविधि प्रदर्शन कार्यक्रम	पटक	२	३	०	

क्र.सं.	क्रियाकलाप	इकाई	लक्ष्य	प्रगति	नपुग प्रतगी	प्रगति नपुगका जायज कारणहरु
३१	बीउ विजन आत्मनिर्भर कार्यक्रम कार्यान्वयन अभिमुखिकरण गोष्ठी	पटक	१	१	०	
३२	बीउविजन क्षेत्र निर्धारणका लागी स्थलगत अनुगमन तथा समितिको बैठक	पटक	१	२	०	
३३	मुल्य श्रृङखला विकास कार्यक्रम (जुनार प्रशोधन, विविधिकरण)	संख्या	१	१	०	
३४	बाली उपचार शिविर	पटक/संख्या	१०	७	३	जनसत्तिकोकमी
३५	कार्यक्रम सार्वजनिकरण गोष्ठी	पटक	१	१	०	
३६	विभिन्न दिवस मनाउने	पटक	४	४	०	
३७	मागमा आधारित जिविकोपार्जन कार्यक्रम (८५ प्रतिशत सहयोग)	संख्या	१५	१७	०	
३८	मासिकथोक तथा खुद्रा मुल्य संकलन	पटक	१२	१२	०	
३९	साना सिचाई कार्यक्रम	संख्या	१९	२०	०	

३.८ सञ्चालित कार्यक्रमहरूको उपलब्धि विवरण

३.८.१ स्थानीय तहका कृषि प्राविधिकहरू सग ५(पाँच) द्वैमासिक बैठक सम्पन्न,
स्थानीय तहमा कार्यरत कृषि प्राविधिक ज्यूहरूसङ मिति २०८१ साल श्रावण १७, कार्तिक ५, मंसीर ३० र
माघ ५ गते "द्वैमासिक बैठक" सम्पन्न गरियो

३.८.३ विभिन्न दिवसहरू मनाइएको

४४ औँ विश्व खाद्य दिवस: सुखी जीवन र समुन्नत भविष्यको लागि खाद्य अधिकार (Right to Foods For a Better Life and a Better Future) सम्पन्न २०८१/०७/०६ गते, कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको ।

- ✓ खाद्यान्नको सन्तुलित प्रयोग सम्बन्धी प्रसार प्रचार भएको,
- ✓ पानीको सदुपयोग वाट कृषि उत्पादन अभिवृद्धी गर्ने उपायहरू सम्बन्धी छलफल तथा जनचेतना अभिवृद्धी,

विषादी प्रयोग मुक्त सप्ताह र विश्व माटो दिवस अन्तरगत यस कार्यालयको आयोजनामा मिति २०८१/०८/१९ र २० गते सम्पन्न भएको

- ✓ माटो र पानी, जीवनको थालनी मन्त्रे नाराका साथ कार्यक्रम मनाइएको,
- ✓ उक्त कार्यक्रममा राष्ट्रपती उत्कृष्ट कृषक पुरस्कार समेत वितरण गरिएको,

विषादी सप्ताह

- ✓ विषादी प्रयोगमा न्यूनीकरण गर्नका लागि सचेतनामुलक कार्यक्रम तथा प्रभातफेरी सम्पन्न,

२२औं राष्ट्रिय धान दिवस मनाउने कार्यक्रम सम्पन्न,

- ✓ २२औं राष्ट्रिय धान दिवस तथा रोपाइ महोत्सव, २०८२ भब्यताका साथ सम्पन्न गर्न “धानवालीमा सघनता, खाद्य सुरक्षा र आत्मनिर्भरता” भन्ने नारका साथ आयमुलक कृषि सहकारीसंगको सहकार्यमा तिनपाटन गाँउपालिका वडा नं. १ वेलघारीमा धान दिवस तथा रोपाइ महोत्सव मनाइयो।

३.८.४ आकस्मिक बाली संरक्षण कार्यक्रम: यस कार्यक्रममा विभिन्न समयमा कार्यालयमा आउने कृषकहरूले नियमित बाली संरक्षण संबन्धी प्राविधिक सरसल्लाह र विषादीको सेवा प्राप्त गरेका र विभिन्न समयमा भएका रोग किराका प्रकोपको लागी नियन्त्रणको कार्य गर्न सकिएको,

३.८.५ “सार्वजनिकरण गोष्ठी तथा सार्वजनिक सुनुवाई गोष्ठी

मिति २०८१/०४/१७ गते जिल्ला समन्वय समिति, सिन्धुलीका प्रमुख कारसाड लामा ज्यूको अध्यक्षता, बागमती प्रदेश उद्योग, बाणिज्य, भूमी तथा प्रशासन मन्त्री माननीय शुकमाया तामाङ ज्यूको प्रमुख आतिथ्यतामा, प्रदेश सभाका सदस्यहरू, स्थानियतहका प्रमुख, उपप्रमुख, अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कृषि प्राविधिकहरू, कृषकहरूको सहित १६० जनाको सहभागितामा सम्पन्न भयो

वार्षिक पुस्तिका आ.व.२०८१/८२ (२५)

३.८.६ "जिल्लास्तर योजना तर्जुमा गोष्ठी" यहि मिति २०८२/०१/२६ गते सम्पन्न, प्रमुख जिल्ला अधिकारी श्री लिलानाथ सर्माज्यूको प्रमुख आतिथ्यतामा जिल्ला समन्वय उप प्रमुख शान्ता कार्कीको लगायत कृषि संग सरोकारवाला कार्यालयका प्रमुख तथा प्रतिनिधि स्थानिय तहका प्रमुख तथा प्रतिनिधि कृषक तथा पत्रकारहरुको उपस्थितीमा कार्यक्रम गरिएको।

घुम्टी स्थलगत तालिम

जिल्लाका विभिन्न स्थानमा आवश्यकता अनुसार तालिम संचालन गरेको (कमलामाई नगरपालिका वडा नम्बर ३, चपौलिमा वडाका अध्यक्ष श्री खड्क प्रसाद चौलागाइको समुपस्थितिमा मिति २०८१ श्रावण ३२ गतेसम्पन्न (महिला ८, पुरुष १९) फिक्कल गाउँपालिका वडा नम्बर २, पोखरिमा फिक्कल गाउँपालिकाका कार्यवाहक अध्यक्ष श्री राजु बराल, वडाका अध्यक्ष श्री शंकर बहादुर भण्डारी, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री डम्बर बहादुर रजन मगर ज्यू, कृषि शाखा प्रमुख प्रकाश साह ज्यूको समुपस्थितिमा मिति २०८१ भाद्र ६ गतेसम्पन्न (महिला ९, पुरुष ४६)

कृषकस्तर तालिम:

तरकारी खेती प्रविधि सम्बन्धि ३ दिने कृषक स्तरिय तालिम सम्पन्न २०८१/०७/०७ देखि ०९ सम्म (२२ जना सहभागीमा ४ महिला र १८ पुरुष) फलफूल वाली खेती प्रविधि सम्बन्धि ३ दिने कृषक स्तरिय तालिम सम्पन्न २०८१/०७/११ देखि १३ गते सम्म (२० जना पुरुष) खाद्यान्न वाली खेती प्रविधि सम्बन्धि ३ दिने कृषक स्तरिय तालिम सम्पन्न २०८१/०८/०४ देखि ०६ सम्म (२० जनामा ७ जना महिला र १३ जना पुरुष) मसाल वाली खेती प्रविधि सम्बन्धि ३ दिने कृषक स्तरिय तालिम सम्पन्न २०८१/११/२० देखि २२ सम्म (१८ जनामा ६ महिला र १२ पुरुष) कृषि मेशिनरी मर्मत सम्बन्धि ३ दिने कृषक स्तरिय तालिम सम्पन्न २०८१/११/२० देखि २२ गते सम्म (२१ जनामा १ महिला र २० पुरुष)

मेला/प्रदर्शनीमा सहयोग: बागमती प्रदेश स्तरिय महिला कृषि उद्यमी मेला २०८१-११-२३ देखि २५ गते सम्म सिन्धुली बजारको खुल्ला मन्चमा सम्पन्न

३।८।९ साना सिंचाइ कार्यक्रम

कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुलीको अ.व. २०८१/८२ को स्वीकृत कार्यक्रम ब.उ.शी.नं. ३१२०१०२३३, क्र.सं.२.७.१५.११३७, “साना सिंचाइ” कार्यक्रममा बजेट रु.५७,००,०००/- (अक्षेरूपी सन्ताउन्न लाख मात्र) रहेको थियो। यस कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य साना सिंचाइहरूको निर्माण तथा मर्मत सम्भार गरी खेतीयोग्य जमिनमा सिंचाइ सुविधाको व्यवस्थापन तथा विस्तार गर्ने हो। यस कार्यक्रम अन्तरगत कुल जम्मा २० साझेदार (तालिका नं.) बाट कुल जम्मा ४७.६६ हेक्टर कृषि योग्य भुमीमा सिंचाइ सुविधाको व्यवस्थापन तथा विस्तार भएको छ। कुल सरकारी र निजी साझेदारीमा ९८७७१३९।०० रूपैयाको लागतमा सिंचाइ सुविधा थप भएकोमा कृषि विकास कार्यालयको अनुदान रकम ६९४०७८०।०० रहेको छ।

- ✓ यस कार्यक्रममा कुल १९ पानी संरक्षण टंकी (६८६.५९ घन मि.), इनार ८ वटा, प्लास्टिक पोखरी २ वटा, कुलो २ स्थानमा १५०.२० मिटर र थोपा सिंचाइ संरचना २ स्थानमा बनेको छ,
- ✓ यस कार्यक्रममा ३ वटा इन्टेक, कुल २१,१०० मिटर सिंचाइ पाइप, १८ वटा मोटर र १००० लिटरको १ वटा प्लास्टिक ट्याकी वितरण भएको छ,

क्र.स.	फर्म/समूह/सहकारीकोनाम	ठेगाना	सम्पर्कव्यक्ति	सम्पर्क नं.	कार्यालयलेव्यहोर्ने अधिकतम अनुदान रकम (रु.)	साझेदारले पाएकोअनुदान रकम रु.	कैफियत
१	नमोबुद्ध कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	कमलामाई-१	सोतामसिं थोकर	९८६३९३७५९१	२,५०,५४३।६१	२,५०,५४३।००	
२	निकिता तरकारी फलफुल तथा नर्सरी खेती	कमलामाई-४	रमिलाखड्का देवकोटा	९८४४०९२७५७	१,४७,६७१।६३	रु.१,१७,२५३।००	
३	माथिल्लो पत्रिङ्गा कृषि फर्म	दुधौली-११	धर्मकुमार	९८१९९७८२९६	२,२८,२३६।१७	रु.२,२०,१७५।००	
४	मनिष बहुउद्देश्यीय कृषि फर्म	दुधौली-४	मनिषआचार्य	९८४५२३३९४३	१,१३,०८१।५६	१,०७,७१२।००	
५	जमुनापखेरा फलफुल तथा पशुपन्छी आधुनिक कृषि फर्म	गोलन्जोर-४	लिलाबहादुर आले	९८४०६६७२८२	२,१०,३०४।४५	रु.१,६०,२४०।००	
६	बम्जन पशुपन्छी तथा कृषि फार्म	हरिहरपुरगढी-६	कमानसिङ बोम्जन	९८६३४३४७०८	२,३०,२५०।३४	रु.१,८८,४३३।००	
७	मनिता एण्ड ममता जुनार कृषि फर्म	गोलन्जोर-४	बेलमायाआले मगर	९८४४१४७०२२	२,४३,५६८।००	२,४३,५६८।००	

८	शनिबारे तरकारी कृषि तथा पशुपालन फर्म	दुधौली-११	प्रतापसिंह तामांग	९८२९७६००४८	२,३८,०३१।६१	रु. २,३८,०३१।००	
९	गेरुछाँगा कृषि फार्म प्रा.लि.	दुधौली-४	विश्वप्रकाश कुमर दनुवार	९८०७६२९४६०	१,४९,०५२।१३	रु.१,४९,०९६।००	
१०	प्रनिता बहुउद्देश्य कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	फिक्कल-६	निरकुमारी तामांग	९८४४५१७९४७	२,५२,६१३।१६	रु.२,५१,७६७।००	
११	रजन कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	फिक्कल-३	ललितबहादुर रजन मगर	९८४४४२२३५६	२,२६,३३५।६१	रु.२,१७,६३३।००	
१२	कालिका कृषि तथा पशुपन्छी फार्म	कमलामाई-५	विकासशाही	९८४६६६०२९९	१,९७,८४१।२९	रु.१,६४,४७३।००	
१३	फिक्कल कृषि उद्योग	फिक्कल-१	बेलबहादुर बुढाक्षेत्री	९८४४५३७७३३	२,३७,०३८।४०	रु.२,१५,५६३।००	
१४	भावना कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	तिनपाटन-१	सुर्यबहादुर शखाल मगर	९८१०७४८४५६	१,४५,११४।२३	रु. ९०,५४१.२५	
१५	वेसीखोला कृषि तथा पशुपन्छी माछा पालन फर्म	फिक्कल-१	लिलबहादुर सुनुवार	९८६४२४०४६१	२,३७,९६७।५६	रु.२,३१,८९२।००	
१६	न्यौपाने कृषि तथा पशुपन्छी माछापालन फर्म	फिक्कल-१	सिताकुमारी खड्का खत्री	९७४१६६५६५०	२,२७,३७८।१८	रु.२,२१,३०३।००	
१७	प्रदिप कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	गोलन्जोर-२	फडिन्द्रकुमारी पौडेल	९७४२४२१३७६	२,५०,२७४।९१	रु.२,४६,११८।००	
१८	निबुवाटार पशुपन्छी तथा कृषि फर्म	तिनपाटन-१	टेकबहादुर बुर्जा मगर	९८२५८१८७४४	१,४५,११४।२३	रु. ८५,२९४।००	
१९	सुमन जुनार फलफुल तथा पशुपन्छी फर्म	गोलन्जोर-४	मुक्तिसार्की	९८४४१४६९५२	२,४२,४२१।१३	रु.२,२६,८२३।००	
२०	झरना एकीकृत कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	तिनपाटन-६	दुर्गालालश्रेष्ठ	९७४४२४२१०५	२,००,१५१।३१	रु.१,९५,६८९।००	
जम्मा रकम					४६,४९,०५२.७३	रु.३८,९४,०६७.२५	

साना सिंचाई कार्यक्रमका केहि झलकहरू

३।८।१० खाद्यान्न वाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम

कृषि विकास कार्यालयको आ.व. २०८१/०८२ को स्वीकृत कार्यक्रम अन्तरगत रु. ३० लाख बजेट विनियोजन भएको थियो उक्त कार्यक्रम १३ जना साझेदारहरु संग ५० प्रतिशत अनुदानमा सिन्धुली जिल्ला स्थित विभिन्न कृषि सहकारी, कृषि समुह र कृषक फर्महरुमा संचालन गरिएको थियो । जसमा अरुणठाकुर महिला कृषि सहकारी संस्था लि. दुधौली -१३, आयमुलक साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि.तिनपाटन - १, कृषि तथा गाई भैसी व्यवसाय फर्म, तिनपाटन -४, कोइलादेवी महिला उद्यमी स्वावलम्बी कृषक समुह, कमलामाई नगरपालिका -५, खुसियाली कृषि तथा उद्यमशिल सहकारी संस्था लि. दुधौली -११, गोदावरी कृषि सहकारी संस्था लि. तिनपाटन -१, जानुका कृषि तथा पशुपंछी फर्म, कमलामाई -६, नवशान्त कृषि तथा पशुपंछी फर्म, सुनकोशी -७, पारिजात महिला उद्यमि स्वावलम्बी कृषक समुह, कमलामाई -४, शिवालय महिला उद्यमी स्वावलम्बी कृषक समुह, कमलामाई-४, अदुवा खेती पकेट कृषक समुह, दुधौली -१४, सारथी कृषि सहकारी संस्था लि. तिनपाटन -२, हत्पते नमुना बहुउद्देशिय कृषि समुह, दुधौली -२ मा संचालन गरिएको थियो । उक्त कार्यक्रम अन्तरगत निम्न अनुसारका कृषि औजार तथा बिउहरु उपलब्ध गराइएको थियो :

१. धानको बिउ -१५८५ के.जी.
२. मकैको बिउ - ५२५ के.जी.
३. कम्बाइन मिल - ३७ थान
४. मिनिटिलर - ३४ थान
५. इलोकट्रोनिक स्प्रेयर - २४ थान
६. मकै छोडनउने मेसिन -१ थान
७. सेल मिल -१ थान
८. सिंचाई मोटर - २१ थान
९. एच.डि.पि. पाइप -२३०० मिटर
१०. त्रिपाल -८० थान
११. रोटामेटर -१ वटा
१२. इनार -१ वटा
१३. रिपर -२
१४. मकै गोड्ने मेसिन - २ वटा
१५. डिक्स मिल - १ थान
१६. मकै रोप्ने मेसिन -१ थान

कृषक/कृषि फर्म/कृषि समुह/कृषि सहकारी	ठेगाना	सम्पर्क ब्याक्ति	सम्पर्क नं.	भुक्तानि भएको रकम
शिवालय महिला उद्यमी स्वावलम्बी कृषक समूह	कमलामाइ -४	सुनिता भट्टराई	9845028271	284540
पारिजात महिला उद्यमी कृषक समुह	कमलामाइ -४	कमला विश्वकर्मा	9844095299	262180
कोइलादेवी महिला उद्यमी स्वावलम्बी कृषक समुह	कमलामाइ -५	जमुना कुमारी पुरी	9844139785	202500
कृषि तथा गाई भैंसी व्यवसाय फर्म	तिनपाटन -४	देवी प्रसाद पहाडी	9864051570	58100
श्री अदुवाखेति पकेट कृषक समुह	दुधौली -१४	कृष्ण बहादुर श्रेष्ठ	982945295	494200
जानुका कृषि तथा पशुपंछी फर्म	कमलामाइ -६	जानुका कुमारी देवकोटा	9844082490	42600
आयमुलक साना किसान कृषि सहकारी संस्था	तिनपाटन -१	नवराज दाहाल	9854041180	300400
खुसियाली कृषि तथा उद्यमशिल सहकारी संस्था	दुधौली -११	राधा कार्की	9807720554	156997.7
गोदावरी कृषि सहकारी संस्था लि.	तिनपाटन -१, बेलघारी	छत्र बहादुर दाहाल	9844156277	359202.52
सारथी कृषि सहकारी संस्था लि.	तिनपाटन -२	हेम बहादुर श्रेष्ठ	9741667351	175000
हत्पते नमुना बहुउद्देशिय कृषि समुह	दुधौली -२, हत्पते	घनश्याम कुमार आले	9840304830	194500
नवशान्त कृषि तथा पशुपालन फर्म	सुनकोशी-७	शान्ता कुमारी कार्की	9844422300	65300
अरुणठाकुर महिला कृषि सहकारी संस्था लि.	दुधौली -१४	राममाया बुढाथोकी	9764055084	191900

अरुणठाकुर महिला कृषि सहकारी संस्था लि. दुधौली -

१३

कोइलादेवी महिला उद्यमी स्वावलम्बी कृषक समुह, कमलामाई नगरपालिका -४,

कृषि तथा उद्यमशिल सहकारी संस्था लि. दुधौली -

११,

गोदावरी कृषि सहकारी संस्था लि. तिनपाटन -

१

जानुका कृषि तथा पशुपंछी फर्म, कमलामाई

अदुवा पकेट कृषक समुह

नवशान्त कृषि तथा पशुपंछी फर्म, सुनकोशी -

कृषि तथा पशुपंछी फर्म, सुनकोशी -

कृषि उद्यमशिलता विकास कार्यक्रमः

कृषि उद्यमशिलता विकास कार्यक्रम अन्तरगत रु २० लाख बजेट विनियोजन भएको थियो जस अन्तरगत १२ जना साझेदारहरु छनौट भएका र उक्त कार्यक्रम ११ जना साझेदारहरु निम्न बमोजिमको काम गरिएको थियो ।
एक जना साझेदारले च्याउ खेति १५ वटा टनेल निर्माण गरी कन्ये च्याउ खेति गरिरहेको

- तीन जना साझेदारहरुले मौरीपालन व्यवसाय शुरु गरेको
- एक जना साझेदारले ४ हेक्टर जग्गामा ७३०० वटा केराको बिरुवा लगाइ केरा खेति व्यवसाय गरिरहेको
- एक जना साझेदारले १५० वटा पोलमा ६०० वटा ड्रागनका बीरुवा लगाई ड्रागन खेति शुरु गरेको

- एक जना साझेदारले अदुवा खेति शुरु गरेको
- चार जना साझेदारहरुले प्लाष्टिक टनेल निर्माण गरी गोलभेडा खेति शुरु गरेको

कृषक/कृषि फर्म/कृषि समुह/कृषि सहकारी	ठेगाना	सम्पर्क ब्यक्ति	फोन नं.	भुक्तानिको लागि सिफारिस भएको रकम
भित्री मधेश बहुउद्देशिय कृषि फर्म	दुधौली -1	राम कुमार घिमिरे	9812028299	140000
बोगटी मल्टीपरोज प्रा.ली.	दुधौली-2	लोकेन्द्र बोगटी	9864492830	१५४५६५.
बर्देउटार कृषि तथा पशुपंछी फर्म	क.न.पा.7,बर्देउटार	सरस्वती श्रेष्ठ	8944040177	90484.35
कमला कार्की कृषि तथा पशुपंछी बहुउद्देशिय फर्म	क.न.पा.-10	डिन्द्र बहादुर कार्की	9748442058	119970
विकास तरकारी तथा च्याउ फर्म	क.न.पा.-6	सूर्यदेव शाह	9844146978	177500.85
टाँडी कृषि पशुपंछी बाख्रा तथा माछापालन फर्म	दुधौली-11	शोभे कुमार	9765381747	102291
हिमाली आमोश मौरी फर्म	तिनपाटन-6	टंक बहादुर विश्वकर्मा	9841487846	१७८२२५.
सुनकोशी पशुपंछी तथा कृषि फर्म	सुनकोशी -3	विवेकराज गिरी	9849623188	170,464
पन्चावती नर्सरी तथा कृषि फर्म	फिक्कल -3	चन्द्र बहादुर मगर	9843589118	१५४६४०.
गंगा बहुउद्देशिय कृषि तथा पशुपंछी फर्म	दुधौली -7	गंगा कार्की	9842420105	175750
अरुण ठाकुर बाख्रा तथा बंगुर फर्म	दुधौली -13	कमल बहादुर न्यौपाने	9817703103	६४२००.

उद्यमशिलता विकास कार्यक्रमका केही झलकहरु

हिमाली आमोश मौरी फर्म, तिनपाटन -

६

हिमाली आमोश मौरी फर्म, तिनपाटन -

६

सुनकोशी पशुपंछी तथा कृषि फर्म, सुनकोशी -

२५

विकास तरकारी तथा च्याउ फर्म, कमलामाई -

६

१

भित्री मधेश बहुउद्देशिय कृषि फर्म, दुधौली -

भित्री मधेश बहुउद्देशिय कृषि फर्म, दुधौली -

१

बोगटी मल्टी प्रोजेक्ट प्रा.ली. दुधौली -

२

बोगटी मल्टी प्रोजेक्ट प्रा.ली. दुधौली-

२

बर्देउटार कृषि तथा पशुपंछी फर्म, कमलामाई -

७

बर्देउटार कृषि तथा पशुपंछी फर्म, कमलामाई -

७

पन्चावत नर्सरी कृषि तथा पशुपंछी फर्म, फिक्कल -

३

पन्चावत नर्सरी कृषि तथा पशुपंछी फर्म, फिक्कल -

३

पन्चावती नर्सरी कृषि तथा पशुपंछी फर्म, फिक्कल-

३

टाँडी कृषि पशुपंछी बाखा तथा वंगुर फर्म, दुधौली - ११

टाँडी कृषि पशुपंछी बाखा तथा वंगुर फर्म, दुधौली -

११

गंगा बहुउद्देशिय कृषि तथा पशुपंछी फर्म, दुधौली -

७

गंगा बहुउद्देशिय कृषि तथा पशुपंछी फर्म, दुधौली -

७

कमला कार्की कृषि तथा पशुपंछी फर्म, कमलामाई -

कमला कार्की कृषि तथा पशुपंछी फर्म, कमलामाई -

अरुण ठाकुर बाखा तथा वंगुर फर्म, दुधौली - १३

११

अरुण ठाकुर बाखा तथा वंगुर फर्म, दुधौली -

११

१३

मागमा आधारित जिविकोपार्जन सहयोग कार्यक्रम

मागमा आधारित कार्यक्रम अन्तरगत १५ लाख बजेट विनियोजन भएको थियो जसमा १९ जना साझेदारहरु उक्त कार्यक्रम संचालन गर्नको छनौट भएका र जसमध्ये १७ जना साझेदारहरुले ८० प्रतिशत साझेदारीमा उक्त कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो । उक्त कार्यक्रम अन्तरगत ३० वटा प्लाष्टिक टनेल निर्माण गरी ४५०० वटा सृजना गोलभेडाको बीरुवा लगाइएको । जसबाट ३१५००केजी गोलभेडा उत्पादन हुनेछ । औषतमा रु. ५० का दरले १५७५०००-/- आम्दानी हुने ।

कृषक/कृषि फर्म/कृषि समुह/कृषि सहकारी	ठेगाना	सम्पर्क ब्याक्ति	सम्पर्क नं.	भुक्तानि भएको रकम
अम्बिका परियार	दुधौली ६, सिन्धुली	अम्बिका परियार	९७०३९०४९२७	७२५४०
शान्ता परियार	दुधौली ६, सिन्धुली	शान्ता परियार	९७०३९५०२६४	६९०३०
कुमारी परियार	दुधौली ६, सिन्धुली	कुमारी परियार	९७०७९३०९२७	६९८६०
मन्जित दमाइ	दुधौली ६, सिन्धुली	मन्जित दमाइ	९७०७६५१९९५	७९८२०
ललिता कुमारी बि.क.	फिक्कल १, सिन्धुली	ललिता कुमारी बि.क.	९८४२६५१३८९	२००००
सुनकोशी महिला कृषक समुह	गोलन्जोर ३, सिन्धुली	सेतिदेवी तोलङ्गी	९८४४४२९६९४	६७८५०
ओखले कृषि तथा पशुपंछी पालन कृषक समुह	गोलन्जोर ३, सिन्धुली	पदम बहादुर दमाई	९८४५७४९६३७	९५६३०
सातधार कृषि तथा पशुपंछी फर्म	कमलामाई १, सिन्धुली	बि. माया विश्वकर्मा	९७६९३५०४४२	९७३९०
विशाल सतसंकर	कमलामाई ३, सिन्धुली	विशाल सतसंकर	९८९९६७४५७०	८०२३०
सरिता साकी	कमलामाई ४, सिन्धुली	सरिता साकी	९८९३३९४९२४	६९८७०

कृषक/कृषि फर्म/कृषि समुह/कृषि सहकारी	ठेगाना	सम्पर्क ब्याक्ति	सम्पर्क नं.	भुक्तानि भएको रकम
अर्गानिक तोरी मिल	कमलामाई 4, सिन्धुली	जानुका बल	९७०७८१७३७१	९७५००
देविका कृषि तथा पशुपंछी फर्म	कमलामाई 4, सिन्धुली	देविका कुमारी सार्की	९८१८२३८८६०	८३८९०
गणेश बहादुर सार्की	कमलामाई 4, सिन्धुली	गणेश बहादुर सार्की	९८२३६३१५३५	७५२५०
लाल बहादुर सार्की	कमलामाई 4, सिन्धुली	लाल बहादुर सार्की	९८०४८०७०८३	३८६३०
विष्णु बहादुर मुदेल	कमलामाई 4, सिन्धुली	विष्णु बहादुर मुदेल	९८१५८०८६६७	५२७८०
बील बहादुर सार्की	कमलामाई 4, सिन्धुली	बील बहादुर सार्की	९८१७८९९१३२	२६४७०
सरस्वती माछपालन फर्म	कमलामाई 11, सिन्धुली	कुम्भमाया माझी	९८१२००८५३४	३०८४०

उक्त कार्यक्रमका केही झलकहरु

अम्बिका परियार, दुधौली -

६

अम्बिका परियार, दुधौली -

अम्बिका परियार, दुधौली -

ओखले कृषि तथा पशुपंछी फर्म, गोलन्जोर -

३

ओखले कृषि तथा पशुपंछी फर्म, गोलन्जोर -

ओखले कृषि तथा पशुपंछी फर्म, गोलन्जोर -

कुमारी परियार, दुधौली -

कुमारी परियार, दुधौली -

६

कुमारी परियार, दुधौली -

६

६

६

देविका कृषि तथा पशुपंछी फर्म, कमलामाई -

४

देविका कृषि तथा पशुपंछी फर्म, कमलामाई -

४

देविका कृषि तथा पशुपंछी फर्म, कमलामाई -

४

विल बहादुर साकी, कमलामाई -

४

मन्जित दमाई, दुधौली -

६

मन्जित दमाई, दुधौली -

मन्जित दमाई, दुधौली -

६

ललिता कुमारी बि.क.फिक्कल -

९

शान्ता परियार, दुधौली -६

शान्ता परियार , दुधौली -
६

सरिता साकी, कमलामाई -

सरिता साकी, कमलामाई -

सरिता साकी, कमलामाई -

सरिता साकी, कमलामाई -

सातधारा कृषि तथा पशुपंछी फर्म, कमलामाई -
१

सातधारा कृषि तथा पशुपंछी फर्म, कमलामाई -

सातधारा कृषि तथा पशुपंछी फर्म, कमलामाई -

सुनकोशी कृ. तथा प.म. कृ. समुह, गोलन्जोर -

सुनकोशी कृ. तथा प.म. कृ. समुह, गोलन्जोर -

सुनकोशी कृ. तथा प.म. कृ. समुह, गोलन्जोर -

चिया प्रवर्द्धन कार्यक्रम:

चिया प्रवर्द्धन कार्यक्रम अन्तरगत १० लाख बजेट विनियोजन भएको थियो उक्त कार्यक्रम दुधौली नगरपालिका -१२ स्थित सिन्धुली टि स्टेट प्रा.ली. संग सम्झौता गरि संचालन गरिएको थियो । उक्त कार्यक्रम अन्तरगत ४५००० हजार चियाको बीरुवा रोपिएको छ भने कंक्रीट ट्याङ्की १ वटा र चिया प्रशोधन केन्द्र एउटा निर्माण गरीएको छ ।

कृषक/कृषि फर्म/कृषि समुह/कृषि सहकारी	ठेगाना	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क नं.	भुक्तानिको लागि सिफारिस भएको रकम
सिन्धुली टि स्टेट प्रा.ली.	दुधौली-१२	करविर तामाङ	9748277382	९९९९३०.४७

कार्यक्रमका झलकहरू

लसुन/प्याज प्रवर्द्धन कार्यक्रम

लसुन/प्याज प्रवर्द्धन कार्यक्रम अन्तरगत १० लाख बजेट विनियोजन भएको र कृषि फर्म, कृषक समुह र कृषि सहकारीहरु संगको साझेदारीमा कार्यक्रम संचालन भएको थियो जस अन्तरगत लसुन खेति प्रवर्द्धनको लागि निम्न सामग्री वितरण भएको थियो ।

मिनिटील १४ वटा

इलेक्ट्रोनिक स्प्रेयर १० वटा

प्लाष्टिक स्प्रेयर १२ वटा

मानी तान्ने रकेट मोटर १ वटा

हाजारी ६० वटा

एच.डि.पि. पाइप १०० मिटर

त्रिपाल २ वटा

क्र.स.	कृषक/कृषि फर्म/कृषि समुह/कृषि सहकारी	ठेगाना	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क नं.	भुक्तानिको लागि सिफारिस भएको रकम
१	उद्यमशिल कृषि सहकारी संस्था	फिक्कल -२	निर बहादुर राउत	9861946562	289400
२	डुडभञ्ज्याङ कृषि सहकारी संस्था	गोलन्जोर -१	कुन्जमणी बराल	9844197961	163060
३	लुम्ति फलफूल तथा कृषि फर्म	फिक्कल -२	केदार पहाडी	9849869568	35650
४	श्री ठूलो मुखिया पशुपंछी तथा कृषि फर्म	दुधौली -१४	हरिहर थापामगर	9862945295	51460

कृषक/कृषि फर्म/कृषि समुह/कृषि सहकारी	ठेगाना	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क नं.	भुक्तानिको लागि सिफारिस भएको रकम
सगरमाथा कृषि तथा पशुपन्छीपालन फर्म	दुधौली -१४	अखम सिं तामाङ	62930	61530
शिशिर बसन्त बहुउद्देश्यीय कृषि व्यवसाय फर्म	तिनपाटन -१०	राम कुमारी थापा आले मगर	107005	96949.95

खण्ड ४

आ.व. २०८१/८२ का लाभग्राहीहरुको विवरण

क्र.सं.	अनुदानग्राही फार्म/संस्था/समूहको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	अनुदान रकम रु. (हजारमा)	कैफियत
१	कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुली	-	-	-	३४५५१.३८	-
१	तरकारी खेती प्रबर्द्धन				४०८७.५५	
१	उत्कृष्ट श्रेणीको पोल्ट्री फर्म	दुधौली २, सिन्धुली	साधना सुवेदी	९८५४०४१३१७	१३२.३९	बाँसको प्लाष्टिक टनेल निर्माण
२	प्रसिद्ध कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	दुधौली ८, सिन्धुली	सिर्जना पुरी	९८४२८०८२९५	२११.५८	फलामको र बाँसको प्लाष्टिक टनेल निर्माण
३	धनसरी बहुउद्देशिय कृषि फर्म	दुधौली ११, सिन्धुली	सपना गौतम	९८४१२०९५१९	१७४.८०	फलामको प्लाष्टिक टनेल निर्माण
४	महाभारत बाख्रा पालन कृषि फर्म	दुधौली १३, सिन्धुली	बल बहादुर बुढाथोकी	९८१२०६११६२	१२८.२४	बाँसको प्लाष्टिक टनेल निर्माण
५	थापा कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	दुधौली १४, सिन्धुली	प्रेम बहादुर थापा	९७४५४८२८२१	१४८.५०	बाँसको प्लाष्टिक टनेल निर्माण
६	अन्नना कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	दुधौली १४, सिन्धुली	पदम कुमारी खड्का	९८४२९९८१४१	१६२.७६	बाँसको प्लाष्टिक टनेल निर्माण
७	कमलामाई फलफुल प्रशोधन केन्द्र	फिक्कल १, सिन्धुली	कुमार बहादुर कार्की	९८५११०२६६५	२८२.७९	फलामको प्लाष्टिक टनेल निर्माण
८	भोटेगाँउ कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	फिक्कल १, सिन्धुली	मोहन बहादुर आले मगर	९८२३३६५४६९	५४.४८	तरकारी खेती
९	कृषि तरकारी फलफुल ब्यावसाय	फिक्कल २, सिन्धुली	पिताम्बर बराल	९८४४४११५७९	६०.३५	प्लाष्टिक टनेल निर्माण र खुल्ला जमिनमा तरकारी खेती
१०	पन्चावति कृषक समुह	फिक्कल ३, सिन्धुली	शेर बहादुर रजन मगर	९८४३५८९११८	१२४.४७	प्लाष्टिक टनेल निर्माण
११	जानुका कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	गोलन्जोर ५, सिन्धुली	जानुका सार्की	९८६२६३०६७३	१४९.१४	सिचाई पोखरी निर्माण र तरकारी खेती
१२	दहाल एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	कमलामाई १, सिन्धुली	इन्दिरा दहाल	९८६४१४२९०५	१३५.३९	बाँसको प्लाष्टिक टनेल निर्माण
१३	श्रेष्ठ कृषि फलफुल तथा पशुपंक्षी पालन ब्यावसायिक फर्म	कमलामाई ३, सिन्धुली	संजिव श्रेष्ठ	९८४९८४१५९१	१३३.८५	बाँसको प्लाष्टिक टनेल निर्माण
१४	कर्मतारा साना किसान कृषि स स लि	कमलामाई ६, सिन्धुली	मिन बहादुर कार्की	९८४९८६५९०८	२६७.४४	बाँसको प्लाष्टिक टनेल निर्माण
१५	दलित उत्थान कृषि सहकारी संस्था लि	कमलामाई ६, सिन्धुली	अमृत बहादुर कामी	९८४४५०८२८४	२३६.२७	प्लाष्टिक टनेल निर्माण र खुल्ला जमिनमा तरकारी खेती
१६	नमोबुद्ध मौरीपालन कृषक समुह	कमलामाई ७, सिन्धुली	शुक्लाल लामा	९८६९१०२०८२	४१५.२२	सिचाई पोखरी निर्माण र तरकारी खेती
१७	शिद्धबाबा कृषि फर्म	कमलामाई ७, सिन्धुली	शान्ती बहादुर पाल्पाली	९८४८०७२६०७	३६३.४६	फलामको प्लाष्टिक टनेल निर्माण
१८	नमुना बहुउद्देशिय सहकारी संस्था ली	सुनकोशी ३, सिन्धुली	रोशन राज गिरी	९८४७८०१८३६	५४६.६३	फलामको र बाँसको प्लाष्टिक टनेल निर्माण
१९	सुनकोशी सामुदायिक कृषि प्रा ली	सुनकोशी ३, सिन्धुली	चक्र बहादुर श्रेष्ठ	९८५१३१४२८८	१०४.८६	खुल्ला जमिनमा तरकारी खेती

क्र.सं.	अनुदानग्राही फार्म/संस्था/समूहको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	अनुदान रकम रु. (हजारमा)	कैफियत
२०	MG Agro Farm	हरिहरपुरगढी, सिन्धुली	यम कुमार गोले	९७४९८४३८४४	२५४.९५	फलामको प्लाष्टिक टनेल निर्माण
२	ब्यावसायिक फलफुल खेती प्रवर्धन कार्यक्रम				५२८.४०	
१	नागादह अर्गानिक कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	फिक्कल १, सिन्धुली	जिवन कुमारी गौतम	९८६४०५४८०४	१२०.१६	फलफुल बिरुवा रोपण सिचाई संरचना र थोक्रा निर्माण
२	लेकाली कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	फिक्कल १, सिन्धुली	भोज बहादुर खत्री	९८१७८३७७०३	५८.७३	फलफुल बिरुवा रोपण र सिचाई संरचना निर्माण
३	प्रदिप कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	फिक्कल १, सिन्धुली	प्रदिप नेपाली	९७४५२७४१३०	५३.९४	फलफुल बिरुवा रोपण र सिचाई
४	सुनखरी कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	फिक्कल १, सिन्धुली	यज्ञ बहादुर अछामी	९८४४४२२४९३	२३.६१	फलफुल बिरुवा रोपण र सिचाई
५	महादेवडाँडा कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	फिक्कल १, सिन्धुली	धमिन्द्र दमाई	९७४६९९५८९७	५७.४८	फलफुल बिरुवा रोपण र सिचाई
६	माथिल्लो बेसि कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	फिक्कल १, सिन्धुली	लिल बहादुर सुनुवार	९७०३०६७०६०	५९.५८	फलफुल बिरुवा रोपण र सिचाई
७	मुत्तीनाथ कफि एण्ड मल्टी एग्रो कं लि प्रा	तिनपाटन १, सिन्धुली	सुनिल गौतम	९७०५१९७१११	१५४.९०	फलफुल बिरुवा रोपण र सिचाई संरचना निर्माण
३	संरक्षित संरचनामा गोलभेडा खेती प्रवर्धन कार्यक्रम				४३२.८८	
१	वि एण्ड बि कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	सुनकोशी ३, सिन्धुली	हरि बहादुर गिरी	९८४०७०३३७४	४३२.८८	फलामको प्लाष्टिक टनेल निर्माण
४	संरक्षित संरचनामा तरकारी खेती प्रवर्धन कार्यक्रम				१६८३.१०	
१	आदर्श सफल बहुउद्देशिय कृषि पशुपंक्षी फर्म	गोलन्जोर ४, सिन्धुली	चेतमाया राना मगर	९८४४२८५८६३	४९८.२६	फलाम र बाँसको टनेल निर्माण
२	ललित कृषि फर्म	गोलन्जोर ५, सिन्धुली	तोरण कुमारी बस्नेत	९८४७८७१२६५	४२३.३३	फलाम र बाँसको टनेल निर्माण
३	महाभारत मिश्रित जुनार बगैचा फर्म	गोलन्जोर ५, सिन्धुली	बुद्धि बहादुर पाल्पाली खड्का	९८६३२०४३१२	१७७.८७	फलाम र बाँसको टनेल निर्माण
४	रिहना बहुउद्देश्य कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	कमलामाई ६, सिन्धुली	अप्सरा बि क	९८४७८५१६५२	५८३.६४	फलामको प्लाष्टिक टनेल निर्माण
५	सुन्तलाजात फलफुल प्रवर्धन कार्यक्रम				१४२५.५३	
१	शिकारी दुङ्गा बहुउद्देशिय कृषक समुह	दुधौली १४, सिन्धुली	सुर्य बहादुर तामाङ्ग	९८६२९८६२९८.	३९३.००	जुनार र सुन्तलाको बिरुवा रोपण
२	देवीटार जुनार सुन्तला तथा पशुपंक्षी फर्म	फिक्कल ५, सिन्धुली	दुर्गा बहादुर मगर	९७४५३६३३९८.	३९.५८	जुनार र सुन्तलाको बिरुवा रोपण
३	युवा स्वरोजगार कृषि तथा पशुपंक्षी व्यावसाय कृषक समुह	गोलन्जोर ४, सिन्धुली	डोर बहादुर पूर्वछाने	९८४१३६०७२२	३३२.२३	जुनार र सुन्तलाको बिरुवा रोपण
४	लोख फलफुल तरकारी तथा पशुपंक्षी कृषि समुह	गोलन्जोर ४, सिन्धुली	लिला बहादुर आले	९८४०६६७२८२	४२०.७५	जुनार र सुन्तलाको बिरुवा रोपण
५	देउरालि तरकारी तथा फलफुल कृषक समुह	गोलन्जोर ५, सिन्धुली	विर्ष बहादुर बि क	९८४४३९७७८९.	२३९.९७	जुनार र सुन्तलाको बिरुवा रोपण

क्र.सं.	अनुदानग्राही फार्म/संस्था/समूहको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	अनुदान रकम रु. (हजारमा)	कैफियत
६	कृषि यान्त्रीकरण तथा प्रविधि प्रवर्धन कार्यक्रम				१८००.००	
१	हिमालय बहुउद्देश्य कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	दुधौली ११, सिन्धुली	रुका कुमारी पहाडी	९८२८५५४०४८.	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
२	संगम बाखापालन फर्म	दुधौली १३, सिन्धुली	कोमल बहादुर खडका	९८१५८३२५७७	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
३	प्रगतिशिल कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	फिक्कल १, सिन्धुली	देव कुमारी भुजेल	९८०५९९६२६०	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
४	एच.वि.एस.बाखा फर्म तथा कृषि	फिक्कल १, सिन्धुली	खडग माया सुनुवार	९७४२५५१६०३	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
५	पिपलभन्जयाङ्ग पशुपंक्षी कृषि तथा मत्स्यपालन फर्म	फिक्कल २, सिन्धुली	कुल बहादुर सुनुवार	९८४४३१६०५७.	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
६	कृष्णहरि कृषि तथा पशुपालन	फिक्कल २, सिन्धुली	कृष्णहरि पहाडी	९८४०८३०७४५	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
७	जटेश्वर लिला पशुपंक्षी तथा कृषि फर्म	फिक्कल ३, सिन्धुली	लिला कुमारी फुयाल	९८४४२०७०९८	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
८	पहाडी बहुउद्देश्य कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	फिक्कल ४, सिन्धुली	शान्ति प्रसाद पहाडी	९८६२७८२१६५	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
९	देविका बहुउद्देश्य कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	फिक्कल ६, सिन्धुली	उमादेवी कटुवाल	९८४४४०३०५५	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
१०	सिर्जनशिल कृषि तथा पशुपंक्षी उत्पादन फर्म	फिक्कल ६, सिन्धुली	मधु कार्की	९८१२०६२६४५	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
११	हातेमालो पशुपंक्षी तथा कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	तिनपाटन १, सिन्धुली	टिका कुमारी खपाङ्गी	९८५४०४११२०	६०.००	आलुको ड्याड बनाउने मेसिन
१२	हाम्रो कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	तीनपाटन ५, सिन्धुली	सम्मर बहादुर योजन	९८४४५६१७१९	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
१३	हाम्रो कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	तीनपाटन ५, सिन्धुली	गणेश बहादुर बुढाथोकी	९८६०४४१३०२	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
१४	इच्छाश्वरी कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	तिनपाटन ११, सिन्धुली	प्रेम बहादुर न्यौपाने	९७०३२६७१६०	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
१५	इच्छाश्वरी कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	तिनपाटन ११, सिन्धुली	लोक बहादुर बस्नेत	९८२५१११६४१	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
१६	बुढाथोकी कृषि तथा बाखा फार्म	गोलन्जोर १, सिन्धुली	तिलक बहादुर बुढाथोकी	९८४८७१४४६६.	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
१७	विवेक कृषि तथा पशुपंक्षीपालन फर्म	गोलन्जोर २, सिन्धुली	भेष कुमारी थापा	९८६४०१२०५८	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
१८	तामाङ्ग कृषि तथा पशुपालन फर्म	गोलन्जोर २, सिन्धुली	बालकृष्ण बस्नेत	९८४४२२६१२२.	२०.००	कम्बाइ राइस मिल
१९	जागरिलो कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	गोलन्जोर २, सिन्धुली	हरि बहादुर थापा	९८६४०१७८५३	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
२०	जाल्पा देवी कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	गोलन्जोर २, सिन्धुली	हिरा देवी थापा	९८७९७९२४०६	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
२१	काभ्रे कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	गोलन्जोर २, सिन्धुली	दल बहादुर राना मगर	९८४४२३१४०२	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
२२	बाल कुमारी कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	गोलन्जोर ३, सिन्धुली	वीर बहादुर सार्की	९८४४२५२७४३.	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
२३	भवानी कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	गोलन्जोर ३, सिन्धुली	मनि माया भुजेल	९७६३२४२९५७.	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल

क्र.सं.	अनुदानग्राही फार्म/संस्था/समूहको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	अनुदान रकम रु. (हजारमा)	कैफियत
२४	नवयुवा कृषि तथा पशुपंक्षी अर्गानिक फर्म	गोलन्जोर ३, सिन्धुली	नगेन्द्रलाल श्रेष्ठ	९८४०३७९५८२	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
२५	तुलसा देवी कृषि तथा पशुपालन फर्म	गोलन्जोर ३, सिन्धुली	तुलसा देवी बस्नेत कार्की	९७६१७३५०६६	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
२६	प्रशंशा कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	गोलन्जोर ३, सिन्धुली	चुडाराज अधिकारी	९८४४२२६८१६	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
२७	सुन्तली कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	गोलन्जोर ३, सिन्धुली	सुन्तली माझी	९८४४५६१५३१	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
२८	पुल्चोक कृषि पशुपंक्षी पालन फर्म	गोलन्जोर ३, सिन्धुली	सुनिता सापकोटा	९८६२२०९०६९	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
२९	पवित्रा फलफूल तथा तरकारी पशुपंक्षी फर्म	गोलन्जोर ४, सिन्धुली	देव कुमारी ठकुरी	९८६०४०८५०३	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
३०	ववि नर्सरी तथा अलैची खेती उद्योग	गोलन्जोर ५, सिन्धुली	वविता वस्नेत	९७४६५६६७४५	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
३१	मोहन कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	गोलन्जोर ५, सिन्धुली	मोहन बहादुर भुजेल	९८४५२४१०४५.	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
३२	रिना कृषि तथा पशुपंक्षी व्यवसाय फर्म	गोलन्जोर ६, सिन्धुली	हरीमाया श्रेष्ठ	९८४९००५३५८	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
३३	शारदा कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	गोलन्जोर ६, सिन्धुली	सरला भन्डारी	९७६५४१२२४७	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
३४	जेनिश बहुउद्देश्य कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	गोलन्जोर ६, सिन्धुली	एक कुमारी पोखरेल		३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
३५	किसान कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	गोलन्जोर ७, सिन्धुली	कल्पना श्रेष्ठ	९८४४०८७६८६	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
३६	किसान कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	गोलन्जोर ७, सिन्धुली	मिलन श्रेष्ठ	९८४०५२४८२८	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
३७	कोलखोला कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	गोलन्जोर ७, सिन्धुली	अमृता श्रेष्ठ	९८४०४३५३८८	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
३८	रेन्जु कृषि तथा पशुपंक्षी पालन फर्म	गोलन्जोर ७, सिन्धुली	ज्योति थापा	९८५४०४१३०७	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
३९	केदार कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	कमलामाई १, सिन्धुली	सूर्य कुमारी सिग्देल	९७६२४४८१५६.	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
४०	गौतम कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	कमलामाई १, सिन्धुली	लक्ष्मी गौतम	९८६१०१७९१०	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
४१	विन्दावासिनी एकिकृत पशुपंक्षी तथा कृषि फर्म	कमलामाई १, सिन्धुली	सूर्य कुमारी राजत	९८४४१३९६३५	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
४२	दहाल एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	कमलामाई १, सिन्धुली	इन्दिरा दहाल	९८६४१४२९०५	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
४३	सिद्धि गणेश दुग्ध उत्पादक कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	कमलामाई २, सिन्धुली	धन बहादुर थिङ	९८४३२८२५४३	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
४४	सिद्धि गणेश दुग्ध उत्पादक कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	कमलामाई २, सिन्धुली	बिर बहादुर योञ्जन	९८४८५७६६८२	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
४५	सकिय कृषक समूह	कमलामाई २, सिन्धुली	खुस बहादुर श्रेष्ठ	९८४२३९०१८०	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
४६	सकिय कृषक समूह	कमलामाई २, सिन्धुली	ढलक बहादुर आले	९८४५१२४५१४	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन

क्र.सं.	अनुदानग्राही फार्म/संस्था/समूहको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	अनुदान रकम रु. (हजारमा)	कैफियत
४७	लालिगुराँस बहुउद्देश्य कृषक समूह	कमलामाई ३, सिन्धुली	कपिल बहादुर बुढाथोकी	९८६९३३८४९२	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
४८	लालिगुराँस बहुउद्देश्य कृषक समूह	कमलामाई ३, सिन्धुली	शिव प्रसाद चौलागाई	९८४४०४१८४७	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
४९	जुनार उत्पादन कृषि सहकारी संस्था ली.	कमलामाई ३, सिन्धुली	मनोज प्रसाद अधिकारी	९८६०४०८५०३	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
५०	जुनार उत्पादन कृषि सहकारी संस्था ली.	कमलामाई ३, सिन्धुली	रोहित फुयाल	९८६२३७६५३५	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
५१	बसन्त तरकारी खेती	कमलामाई ३, सिन्धुली	बाबुराम नेपाली	९८४४४४२७२३	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
५२	गौरव तरकारी फर्म	कमलामाई ३, सिन्धुली	दुङ्गराज अधिकारी	९८६११६८३०२	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
५३	ईशा कृषि तथा पशुपालन फर्म	कमलामाई ४, सिन्धुली	रेणुका कुमारी स्याङतान	९८१९८७०८४७	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
५४	दक्षिणकाली कृषक समूह	कमलामाई ५, सिन्धुली	चन्द्र बहादुर मुक्तान	९८४४३६२७७१	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
५५	दक्षिणकाली कृषक समूह	कमलामाई ५, सिन्धुली	कमला श्रेष्ठ	९७४९४००९२४	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
५६	दिपज्योती साना किसान कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	कमलामाई ५, सिन्धुली	समिर श्रेष्ठ	९८४४०९५३४१	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
५७	दिपज्योती साना किसान कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	कमलामाई ५, सिन्धुली	पुष्पराज सुनुवार	९८४४२५१६८५	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
५८	जनजागृति कृषक समूह	कमलामाई ११, सिन्धुली	राधादेवी थापा	९८०७८४९०५६	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
५९	जनजागृति कृषक समूह	कमलामाई १२, सिन्धुली	टिकादेवी बि.क.	९८०९६३४९६८	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
६०	सिद्धबाबा कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	कमलामाई १२, सिन्धुली	सूर्यमान थिङ	९८६४२०८८४१	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
६१	सिद्धबाबा कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	कमलामाई १२, सिन्धुली	सम्सेर बहादुर स्याङतान	९८६४२०८८४१	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
६२	आधुनिक कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	कमलामाई १२, सिन्धुली	नन्दमाया सिदाली मगर	९८०४८४१८१३	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
६३	चदाहा कमला कृषक समूह	कमलामाई १३, सिन्धुली	प्रेम बहादुर ठकुरी	९८४५१६९२११	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
६४	हरियाली कृषि समुह	कमलामाई १३, सिन्धुली	राम बहादुर बोहोरा	९८००८६२५९४.	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
६५	हरियाली कृषि समुह	कमलामाई १३, सिन्धुली	केदार प्रसाद बखेल	९८४४१८३६९१.	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
६६	टुडिखेल मुक्तान बहुउद्देश्य पशुपंक्षी तथा कृषि फर्म	मरिण १, सिन्धुली	तिर्थ बहादुर मुक्तान	९८४३६४३४५२.	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल
६७	मुक्तान बाखा पालन फर्म	मरिण ६, सिन्धुली	धनचक्र मुक्तान	९७६१७५३३७५	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
६८	रहर बहुउद्देश्य कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	मरिण ७, सिन्धुली	मदन बहादुर श्रेष्ठ	९९८४९४७०८७६	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
६९	आमा इन्टर एग्रो कृषि फार्म	हरिहरपुरगढी २, सिन्धुली	मैया राई	९८४६२९०७६८	३०.००	मिनिटिलर डिजेल इन्जिन
७०	सोलखाड आर्गानिक कृषि घर	हरिहरपुरगढी ४, सिन्धुली	सुनिता मोक्तान	९८६१६५३२७२	२०.००	कम्बाईन्ड राईस मिल

क्र.सं.	अनुदानग्राही फार्म/संस्था/समूहको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	अनुदान रकम रु. (हजारमा)	कैफियत
७	प्राज्ञारिक मल वितरण कार्यक्रम				२१०.००	
१	झरना कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	तिनपाटन ६, सिन्धुली	दुर्गालाल श्रेष्ठ	९७४४२४२१०५	१०.००	
२	पाटनदेवी फलफूल तथा कृषि बहुउद्देश्य सहकारी संस्था लिमिटेड	गोलन्जोर ४, सिन्धुली	बम बहादुर गुर्मछाने मगर	९८४३१६०४४१	५०.००	
३	उत्तम पशुपंक्षी तथा फलफूल फर्म	गोलन्जोर ४, सिन्धुली	इन्द्र बहादुर पूर्वछाने मगर	९८४४३२७२६२	५०.००	
४	ममता एण्ड मनिता जुनार कृषि फर्म	गोलन्जोर ४, सिन्धुली	बेल माया आले मगर	९८४४१४७०२२	५०.००	
५	ठकुरी कृषि पशुपन्धी तथा कृषि फलफूल फर्म	गोलन्जोर ४, सिन्धुली	निर बहादुर ठकुरी	९७४६५६५६००	५०.००	
८	गोठेमल/भकारो सुधार कार्यक्रम				१९४१.१६	
१	आयमुलक साना किसान कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	तिनपाटन १, सिन्धुली	नवराज दाहाल	९८५४०४११२०	८१४.५८	
२	बेल्टार कृषक समूह	तिनपाटन ४, सिन्धुली	लक्ष्मण पहाडी	९८६४०५१५७०	३५४.५०	
३	सिउडीबोट कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	तिनपाटन ८, सिन्धुली	भोला श्रेष्ठ	९७६४०१५३३७	२९९.७९	
४	सिन्धुली कर्मातारा साना किसान कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	कमलामाई ६, सिन्धुली	मिन ब. कार्की	९८१२०९४६४४	३९१.२३	
५	बर्देउटार कृषि विकास सहकारी संस्था लिमिटेड	कमलामाई ६, सिन्धुली	शान्ति ब. थापा	९८४४०८१०१५	१५१.०७	
९	बाँझो खेतमा साना सिचाई कार्यक्रम				४१८.०१	
१	प्रज्ञा कृषि फर्म	गोलन्जोर ५, सिन्धुली	गोविन्द बहादुर लुंगेली	९८४०५८२११६	१७७.९७	
२	राम मैया कृषि फार्म	कमलामाई ८, सिन्धुली	श्याम बहादुर साक्की	९८६१५८६५७६	२४०.०४	
१०	साना सिचाई कार्यक्रम				३८१४.०७	
१	गेरुछाँगा कृषि फार्म प्रा.लि.	दुधौली ४, सिन्धुली	विश्व प्रकाश कुमर दनुवार	९८०७६२९४६०	१४१.०२	
२	मनिष बहुउद्देश्यीय कृषि फर्म	दुधौली ४, सिन्धुली	मनिष आचार्य	९८४५२३३९४३	१०७.७१	
३	माथिल्लो पत्रिङ्गा कृषि फर्म	दुधौली ११, सिन्धुली	धर्म कुमर	९८१९९७८२९६	२२०.१८	
४	शनिबारे तरकारी कृषि तथा पशुपालन फर्म	दुधौली ११, सिन्धुली	प्रताप सिंह तामांग	९८२९७६००४८	२३८.०३	
५	फिक्कल कृषि उद्योग	फिक्कल १, सिन्धुली	बेल बहादुर बुढाक्षेत्री	९८४४५३७७३३	२१५.५६	
६	वेसीखोला कृषि तथा पशुपन्धी माछा पालन फर्म	फिक्कल १, सिन्धुली	लिल बहादुर सुनुवार	९८६४२४०४६१	२३१.८९	
७	न्यौपाने कृषि तथा पशुपन्धी माछापालन फर्म	फिक्कल १, सिन्धुली	सिता कुमारी खड्का खत्री	९७४१६६५६५०	२२१.३०	

क्र.सं.	अनुदानग्राही फार्म/संस्था/समूहको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	अनुदान रकम रु. (हजारमा)	कैफियत
८	रजन कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	फिक्कल ३, सिन्धुली	ललित बहादुर रजन मगर	९८४४४२२३५६	२१७.६३	
९	प्रनिता बहुउद्देश्य कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	फिक्कल ६, सिन्धुली	निर कुमारी तामांग	९८४४५१७९४७	२५१.७७	
१०	निबुवाटार पशुपन्छी तथा कृषि फर्म	तिनपाटन १, सिन्धुली	टेक बहादुर बुर्जा मगर	९८२५८१८७४४	८५.२९	
११	भावना कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	तिनपाटन १, सिन्धुली	सुर्य बहादुर श्रवाल मगर	९८१०७४८४५६	९०.५४	
१२	झरना एकीकृत कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	तिनपाटन ६, सिन्धुली	दुर्गालाल श्रेष्ठ	९७४४२४२१०५	१९५.६९	
१३	प्रदिप कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	गोलन्जोर २, सिन्धुली	फडिन्द्र कुमारी पौडेल	९७४२४२१३७६	२४६.१२	
१४	मनिता एण्ड ममता जुनार कृषि फर्म	गोलन्जोर ४, सिन्धुली	बेलमाया आले मगर	९८४४१४७०२२	२४३.५७	
१५	जमुना पखेरा फलफुल तथा पशुपन्छी आधुनिक कृषि फर्म	गोलन्जोर ४, सिन्धुली	लिला बहादुर आले	९८४०६६७२८२	१६०.२४	
१६	सुमन जुनार फलफुल तथा पशुपन्छी फर्म	गोलन्जोर ४, सिन्धुली	मुक्ति सार्की	९८४४१४६९५२	२२६.८३	
१७	नमोबुद्ध कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	कमलामाई १, सिन्धुली	सोताम सिं थोकर	९८६३९३७५९१	२५०.५४	
१८	निकिता तरकारी फलफुल तथा नर्सरी खेती	कमलामाई ४, सिन्धुली	रमिला खड्का देवकोटा	९८४४०९२७५७	११७.२५	
१९	कालिका कृषि तथा पशुपन्छी फार्म	कमलामाई ५, सिन्धुली	विकास शाही	९८४६६६०२९९	१६४.४७	
२०	वम्जन पशुपन्छी तथा कृषि फार्म	हरिहरपुरगढी ६, सिन्धुली	कमान सिङ बोम्जन	९८६३४३४७०८	१८८.४३	
११	समुदायमा आधारित एक वडा एक कृषि उत्पादन कार्यक्रम				९२७३.००	
१	मिलिजुली कृषक समुह	फिक्कल ५, सिन्धुली	टिका बहादुर श्रेष्ठ	९८१६८७५२३६	४५३६.५१	खुल्ला जमिन तथा संरक्षित संरचनामा तरकारी खेती र सिचाई संरचना निर्माण
२	लेकबेसि कृषक समुह	सुनकोशी ५, सिन्धुली	दुर्गा बहादुर सुनुवार	९७४२४७९९६२	४७३६.५०	खुल्ला जमिन तथा संरक्षित संरचनामा तरकारी खेती
१२	समुदायमा आधारित सामुहिक खेती				१४५६.६३	
१	नमुना कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	दुधौली २, सिन्धुली	रुद्रदिप उपाध्याय	९८१४८५८०८०	१४५६.६३	खुल्ला जमिनमा तरकारी तथा च्याउ र मेवा उत्पादन
१३	कृषि उद्यमशिलता विकास कार्यक्रम				१५२८.०९	
१	भित्री मधेश बहुउद्देश्य कृषि फर्म	दुधौली १, सिन्धुली	राम कुमार घिमिरे	९८१२०२८२९९	१४०.००	केरा खेति
२	बोगटी मल्टीपपोज प्रा.ली.	दुधौली २, सिन्धुली	लोकेन्द्र बोगटी	९८६४४९२८३०	१५४.५७	सेरेना मौरीपालन
३	गंगा बहुउद्देश्य कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	दुधौली ७, सिन्धुली	गंगा कार्की	९८४२४२०१०५	१७५.७५	ड्रागन फ्रुट खेति

क्र.सं.	अनुदानग्राही फार्म/संस्था/समूहको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	अनुदान रकम रु. (हजारमा)	कैफियत
४	टाँडी कृषि पशुपंछी बाखा तथा माछापालन फर्म	दुधौली-११, सिन्धुली	शोभे कुमार	९७६५३८१७४७	१०२.२९	रोटाभेटर खरिद र फलफूल खेति
५	अरुण ठाकुर बाखा तथा बंगुर फर्म	दुधौली-१३, सिन्धुली	कमल बहादुर न्यौपाने	९८१७७७०३१०३	६४.२०	मिनितिलर खरिद र अदुवा खेति
६	पन्चावती नर्सरी तथा कृषि फर्म	फिक्कल-३, सिन्धुली	चन्द्र बहादुर मगर	९८४३५८९११८	१५४.६४	सेरेना मौरीपालन
७	हिमाली आमोश मौरी फर्म	तिनपाटन-६, सिन्धुली	टंक बहादुर विष्टकर्मा	९८४१४८७८४६	१७८.२३	मेलिफेरा मौरीपालन
८	विकास तरकारी तथा च्याउ फर्म	कमलामाई-६, सिन्धुली	सूर्यदेव शाह	९८४४१४६९७८	१७७.५०	कन्ये च्याउ खेति
९	बर्देउटार कृषि तथा पशुपंछी फर्म	कमलामाई ७, सिन्धुली	सरस्वती श्रेष्ठ	९८४४०४०१७७	९०.४८	प्लाष्टिक घर भित्र गोलभेडा खेति र मिनितिलर खरिद
१०	कमला कार्की कृषि तथा पशुपंछी बहुउद्देशिय फर्म	कमलामाई १०, सिन्धुली	डिन्द्र बहादुर कार्की	९७४८४४२०५८	११९.९७	प्लाष्टिक घर भित्र गोलभेडा खेति र मिनितिलर खरिद
११	सुनकोशी पशुपंछी तथा कृषि फर्म	सुनकोशी -३३, सिन्धुली	विवेकराज गिरी	९८४९६२३१८८	१७०.४६	फलामको टनेलमा गोलभेडा खेति
१४	चिया प्रवर्द्धन कार्यक्रम				९११.९३	
१	सिन्धुली टि स्टेट प्रा.ली.	दुधौली-१२, सिन्धुली	करविर तामाङ	९७४८२७७३८२	९११.९३	चिया प्रशोधन केन्द्र निर्माण कड्कट ट्याङ्की निर्माण चियाको वीरुवा रोपण र पाइप खरिद
१५	मसला बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम				१५८.४८	
१	सगरमाथा कृषि तथा पशुपन्छीपालन फर्म	दुधौली-१४, सिन्धुली	अखम सिं तामाङ	616887471	६१.५३	मल विषादी र पाइप खरिद
२	शिशिर बसन्त बहुउद्देश्यीय कृषि व्यवसाय फर्म	तिनपाटन-१०, सिन्धुली	राम कुमारी थापा आले मगर	614459724	९६.९५	मल विषादी र पाइप खरिद
१६	लसुन/प्याज प्रवर्द्धन कार्यक्रम				५३९.५७	
१	श्री ठूलो मुखिया पशुपंछी तथा कृषि फर्म	दुधौली-१४, सिन्धुली	हरिहर थापामगर	९८६२९४५२९५	५१.४६	मिनितिलर स्प्रेयर र पाइप पानी तान्ने मोटर र त्रिपाल खरिद
२	लुम्ति फलफूल तथा कृषि फर्म	फिक्कल-२, सिन्धुली	केदार पहाडी	९८४९८६९५६८	३५.६५	मिनितिलर स्प्रेयर र पाइप खरिद
३	उद्यमशिल कृषि सहकारी संस्था	फिक्कल-२, सिन्धुली	निर बहादुर राउत	९८६१९४६५६२२	२८९.४०	मिनितिलर र स्प्रेयर खरिद
४	डुडभञ्ज्याङ कृषि सहकारी संस्था	गोलन्जोर-१, सिन्धुली	कुन्जमणी बराल	९८४४१९७९६१	१६३.०६	मिनितिलर स्प्रेयर र पाइप पानी तान्ने मोटर त्रिपालडिजिटल तराजु र हजारी खरिद
१७	खाद्यान्न बाली प्रवरद्धन कार्यक्रम				२७८७.४२	
१	हत्पते नमुना बहुउद्देशिय कृषि समुह	दुधौली-२२, सिन्धुली	घनश्याम कुमार आले	९८४०३०४८३०	१९४.५०	धानको विउकम्बाइन मिल मिनितिलर खरिद
२	खुसियाली कृषि तथा उद्यमशिल सहकारी संस्था	दुधौली-११, सिन्धुली	राधा कार्की	९८०७७२०५५४	१५७.००	धानको विउस्प्रेयस कम्बाइन मिल खरिद

क्र.सं.	अनुदानग्राही फार्म/संस्था/समूहको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	अनुदान रकम रु. (हजारमा)	कैफियत
३	श्री अदुवाखेति पकेट कृषक समुह	दुधौली -१४, सिन्धुली	कृष्ण बहादुर श्रेष्ठ	९८२९४५२९५	४९४.२०	मकै विउ कम्बाइनमिल मिनिटिलर विषादी र स्प्रेयर खरिद
४	अरुणठाकुर महिला कृषि सहकारी संस्था लि.	दुधौली -१४ सिन्धुली	राममाया बुढाथोकी	९७६४०५५०८४	१९१.९०	धानको विउ कम्बाइनमिल र मिनिटिलर खरिद
५	आयमुलक साना किसान कृषि सहकारी संस्था	तिनपाटन-१, सिन्धुली	नवराज दाहाल	९८५४०४११८०	३००.४०	धानको विउ मिनिटिलर कम्बाइन र स्प्रेयर खरिद
६	गोदावरी कृषि सहकारी संस्था लि.	तिनपाटन-११, सिन्धुली	छत्र बहादुर दाहाल	९८४४१५६२७७	३५९.२०	धानको विउ रोटोभेटर इनारकम्बाइनमिल रिपर र मिनिटिलर खरिद
७	सारथी कृषि सहकारी संस्था लि.	तिनपाटन-२, सिन्धुली	हेम बहादुर श्रेष्ठ	९७४१६६७३५१	१७५.००	धानको विउकम्बाइन मिल मिनिटिलर र रिपर खरिद
८	कृषि तथा गाई भैसी व्यवसाय फर्म	तिनपाटन-४, सिन्धुली	देवी प्रसाद पहाडी	९८६४०५१५७०	५८.१०	मकै बीउ कम्बाइन मिल मिनिटिलर मकै छोडाउने मेशिन र स्प्रेयर खरिद
९	शिवालय महिला उद्यमी स्वावलम्बी कृषक समूह	कमलामाई-४, सिन्धुली	सुनिता भट्टराई	९८४५०२८२७१	२८४.५४	मकै विउ सिंचाइ मोटर मकै रोप्ने मेशिन मकै गोड्ने मेशिन कम्बाइन मिल डिक्स मिल स्प्रेयर र पाइप खरिद
१०	पारिजात महिला उद्यमी कृषक समुह	कमलामाई -४, सिन्धुली	कमला विश्वकर्मा	९८४४०९५२९९	२६२.१८	मकै विउ कम्बाइन मिल डिक्स मिल सिंचाइ मोटर पाइप स्प्रेयर त्रिपाल खरिद
११	कोइलादेवी महिला उद्यमी स्वावलम्बी कृषक समुह	कमलामाई -५, सिन्धुली	जमुना कुमारी पुरी	९८४४१३९७८५	२०२.५०	धानको विउ सेलर मिलपानीतात्रे पम्पपाइप र मिनिटिलर खरिद
१२	जानुका कृषि तथा पशुपंछी फर्म	कमलामाई-६, सिन्धुली	जानुका कुमारी देवकोटा	९८४४०८२४९०	४२.६०	धानको विउ मिनिटिलर पाइप र विषादी खरिद
१३	नवशान्त कृषि तथा पशुपालन फर्म	सुनकोशी -७, सिन्धुली	शान्ता कुमारी कार्की	९८४४४२२३००	६५.३०	मकैको विउ कम्बाइनमिल मकै गोड्ने मेशिन र मिनिटिलर खरिद
१८	मागमा आधारित जिविकोपार्ज कार्यक्रम				११११.५७	
१	अम्बिका परियार	दुधौली -६, सिन्धुली	अम्बिका परियार	९७०३९०४९२७	७२.५४	प्लाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेति
२	शान्ता परियार	दुधौली -६, सिन्धुली	शान्ता परियार	९७०३९५०२६४	६९.०३	प्लाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेति
३	कुमारी परियार	दुधौली -६, सिन्धुली	कुमारी परियार	९७०७९३०९२७	६१.८६	प्लाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेति
४	मन्जित दमाइ	दुधौली -६, सिन्धुली	मन्जित दमाइ	९७०७६५१९९५	७१.८२	प्लाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेति
५	ललिता कुमारी बि.क.	फिक्कल -१, सिन्धुली	ललिता कुमारी बि.क.	९८४२६५१३८१	२०.००	प्लाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेति

क्र.सं.	अनुदानग्राही फार्म/संस्था/समूहको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	अनुदान रकम रु. (हजारमा)	कैफियत
६	सुनकोशी महिला कृषक समुह	गोलन्जोर ३, सिन्धुली	सेतिदेवी तोलङ्गी	९८४४४४२९६१४	६७.८५	प्लाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेति
७	ओखले कृषि तथा पशुपंछी पालन कृषक समुह	गोलन्जोर-३, सिन्धुली	पदम बहादुर दमाई	९८४५७४९६३७	९५.६३	प्लाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेति
८	सातधार कृषि तथा पशुपंछी फर्म	कमलामाई-१, सिन्धुली	बि. माया विश्वकर्मा	९७६९३५०४४२	९७.३९	प्लाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेति
९	विशाल सतसंकर	कमलामाई-३, सिन्धुली	विशाल सतसंकर	९८९९६७४५७०	८०.२३	रैथाने बाली कला प्रदर्शन
१०	सरिता सार्की	कमलामाई-४, सिन्धुली	सरिता सार्की	९८९३३९४९२४	६९.८७	प्लाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेति
११	अर्गानिक तोरी मिल	कमलामाई-४, सिन्धुली	जानुका बल	९७०७८९७३७९	९७.५०	तोरी मिल खरिद
१२	देविका कृषि तथा पशुपंछी फर्म	कमलामाई-४, सिन्धुली	देविका कुमारी सार्की	९८९८२३८८६०	८३.८९	प्लाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेति
१३	गणेश बहादुर सार्की	कमलामाई-४, सिन्धुली	गणेश बहादुर सार्की	९८२३६३९५३५	७५.२५	प्लाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेति
१४	लाल बहादुर सार्की	कमलामाई-४, सिन्धुली	लाल बहादुर सार्की	९८०४८०७०८३	३८.६३	प्लाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेति
१५	विष्णु बहादुर मुदेल	कमलामाई-४, सिन्धुली	विष्णु बहादुर मुदेल	९८९५८०८६६७	५२.७८	प्लाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेति
१६	बील बहादुर सार्की	कमलामाई-४, सिन्धुली	बील बहादुर सार्की	९८९७८९९९३२	२६.४७	प्लाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेति
१७	सरस्वती माछापालन फर्म	कमलामाई-११, सिन्धुली	कुम्भमाया माझी	९८९२००८५३४	३०.८४	प्लाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेति
१९	किवी/ड्रागन फल थाक्का व्यवस्थापन कार्यक्रम				४४४.००	
१	श्री भिजन कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	फिक्कल ४, सिन्धुली	इन्द्र प्रसाद पहाडी	९८४४०४९६८५	८३.००	
२	श्री सावित्रा कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	तीनपाटन ८, सिन्धुली	सावित्रा चम्लागाई	९८४४०४५४७६	९०.५०	
३	श्री नागी मतानवास चालिसे किवी फल कृषक समूह	सुनकोशी ७, सिन्धुली	मकरलाल गोले	९८४४०४२७४४	२७०.५०	

तथ्याङ्कः

४.१ स्थानीय तह अनुसार खेती भएको क्षेत्रफल र सिंचित क्षेत्रफल विवरण

क्र.सं.	जिल्ला अनुसार स्थानीय तह	कुल क्षेत्रफल (हे।)	कुल खेती योग्य क्षेत्रफल (हे)	खेती गरीएको क्षेत्रफल ९हे।०	कुल बाझो जग्गा ९हे।०	वर्षभरी सिंचाई हुने क्षेत्रफल ९हे।०	मौसमी सिंचाई हुने क्षेत्रफल ९हे।०
१	कमलामाई नगरपालिका	४२८५७	९४३४	८५९०	८४४	१८४२	८५४
२	दुधौलीनगरपालिका	३९०३९	११०१६	१००५०	९६६	२१९२	९६४
३	सुनकोशीगाउँपालिका	१५४६८	६८२४	४८४९	१९७५	८९०	६३४
४	घ्याङलेखगाउँपालिका	१६६७७	४३४६	२६९५	१६५१	४२०	४२६
५	फिक्कल गाँउपालिका	१८६०६	५६५२	३७३९	१९१३	७३३	४४२
६	तीनपाटनगाउँपालिका	२८०२६	९३६८	६६४२	२७२६	१२७६	८११
७	मरिणगाउँपालिका	३२४५५	४७२३	३८९०	८३३	८५६	३६६
८	हरिहरपुरगढीगाउँपालिका	३४३९०	४८३७	३९९५	८४२	८६६	३८९
९	गोलञ्जोरगाउँपालिका	१८४१३	६५१३	५३३९	११७४	१०९०	५८७
	जम्मा	२४५९३१	६२७१३	४९७८९	१२९२४	१०१६५	५४७३

४.२ सिन्धुली जिल्लाको खाद्यन्न बाली उत्पादनको अवस्था:

४.२.१. सिन्धुली जिल्लाको धान बाली उत्पादनको अवस्था:

सि.नं.	स्थानीय तह	साविकका गा.बि.स. हरु	चैते धान			वर्षे धान			धान कुल जम्मा			प्रचलित जातहरू (प्राथमिकता अनुसार)
			क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	
१	कमलामाई नगरपालिका	डाँडीगुरासे	१२	४८	४.००	२६६	९६६	३.६३	२७८	१०१४	३.६५	सावामन्सुलीसव १, रामधान, मकवानपुर १, सावित्रि, सुर्खवा १ र २
		जलकन्या	०	०	०.००	४३	१७५	४.०६	४३	१७५	४.०६	
		रानीचुरी	१०	४४	४.४०	२४९	९७१	३.९०	२५९	१०१५	३.९२	
		क.न.पा.	८९	३८४	४.३१	१८२६	६८४६	३.७५	१९१५	७२३०	३.७८	
		भद्रकाली	३६	१४८	४.११	९२	३४३	३.७३	१२८	४९१	३.८४	
		रानीवास	४३९	१९०४	४.३४	९७९	३८४८	३.९३	१४१८	५७५२	४.०६	
		कुल जम्मा	५८६	२५२८	४.३१	३४५५	१३१४९	३.८१	४०४१	१५६७७	३.८८	
२	दुधौली नगरपालिका	दुधौलीन.पा.	१६४	६८६	४.१८	१४३४	५७९६	४.०४	१५९८	६४८२	४.०६	सावामन्सुली सव १, बहुगुणी, रामधान, मकवानपुर १, सावित्रि
		अरुणठाकुर	०	०	०.००	८६	३३४	३.८८	८६	३३४	३.८८	
		ककुरठाकुर	०	०	०.००	९२	३५६	३.८७	९२	३५६	३.८७	
		जिनाखु	०	०	०.००	१०३	३२६	३.१७	१०३	३२६	३.१७	
		सिथौली	६५	२७३	४.२०	४९७	१८८७	३.८०	५६२	२१६०	३.८४	
		हर्षाही	५६	२४८	४.४३	३८५	१४५६	३.७८	४४१	१७०४	३.८६	
		हतपते	५६	२५८	४.६१	३२१	११५२	३.५९	३७७	१४१०	३.७४	
		निपाने	४३	१९८	४.६०	२५६	९२१	३.६०	२९९	१११९	३.७४	
		कुल जम्मा	३८४	१६६३.०	४.३३	३१७४	१२२२८	३.८५	३५५८	१३८९१	३.९०	
३	सुनकोशी गाउँपालिका	कुसेधरदुम्जा	०	०	०.००	२२४.०	८४५.०	३.७७	२२४	८४५	३.७७	रामधान, शंकर, जि १०
		झागाझोलीरातामाटा	०	०	०.००	२४५.०	८९४.०	३.६५	२४५	८९४	३.६५	
		पुरानोझागाझोली	०	०	०.००	१६४.०	५९३.०	३.६२	१६४	५९३	३.६२	

सि.नं.	स्थानीय तह	साविकका गा.बि.स. हरु	चैते धान			वर्षे धान			धान कुल जम्मा			प्रचलित जातहरु (प्राथमिकता अनुसार)
			क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	
		सितलपाटी	०	०	०.००	१७३.०	६२२.०	३.६०	१७३	६२२	३.६०	
		मझुवा	०	०	०.००	५६.०	१९६.०	३.५०	५६	१९६	३.५०	
		कुल जम्मा	०	०	०.००	८६२.०	३१५०.०	३.६५	८६२	३१५०	३.६५	
४	घ्याङ्गलेख	अमले	०	०	०.००	९८	३०१	३.०७	९८	३०१	३.०७	रामधान, पोखेली, मकवानपुर १, टाइचुड
		वस्तीपुर	०	०	०.००	८२	२४६	३.००	८२	२४६	३.००	
		सान्तेधरी	०	०	०.००	५६	१५८	२.८२	५६	१५८	२.८२	
		नेत्रकाली	०	०	०.००	६३	१८५	२.९४	६३	१८५	२.९४	
		तामाजोर	०	०	०.००	५९	१७१	२.९०	५९	१७१	२.९०	
		कुल जम्मा	०	०	०.००	३५८	१०६१	२.९६	३५८	१०६१	२.९६	
५	फिक्कलगा उँपालिका	सोल्पाठाना	०	०	०.००	६०.०	२१०.०	३.५०	६०.०	२१०.०	३.५०	रामधान, ठिमा, सावित्री, हाइब्रिडहरु
		खाङ्कसांग	०	०	०.००	४४.०	१५५.०	३.५२	४४.०	१५५.०	३.५२	
		महादेवडाँडा	०	०	०.००	२०.०	६५.०	३.२५	२०.०	६५.०	३.२५	
		रतनावती	०	०	०.००	५०.०	१५०.०	३.००	५०.०	१५०.०	३.००	
		सुनामपोखरी	०	०	०.००	६५.०	१९५.०	३.००	६५.०	१९५.०	३.००	
		खोलागाँउ	०	०	०.००	४०.०	१३८.०	३.४५	४०.०	१३८.०	३.४५	
		कुल जम्मा	०	०	०.००	२७९.०	९१३.०	३.२७	२७९.०	९१३.०	३.२७	
६	तिनपाटन गाउँपालिका	आम्बोटे	०	०	०.००	१६५	६०३	३.६५	१६५.०	६०३.०	३.६५	सावित्री, रामधान, मकवानपुर १, रंजित, सुर्खवा १ र २
		लाम्पान्टार	३९	१६४	४.२१	२७१	९९७	३.६८	३१०.०	११६१.०	३.७५	
		तोस्रामखोला	०	०	०.००	३३	१५५	४.७०	३३.०	१५५.०	४.७०	
		बाहुनतिलपुङ्ग	०	०	०.००	७९	२८८	३.६५	७९.०	२८८.०	३.६५	
		बेलघारी	३८	१४४	३.७९	२७६	९३४	३.३८	३१४.०	१०७८.०	३.४३	
		भिमस्थान	३१	१२२	३.९४	२८२	८५७	३.०४	३१३.०	९७९.०	३.१३	

सि.नं.	स्थानीय तह	साविकका गा.बि.स. हरु	चैते धान			वर्षे धान			धान कुल जम्मा			प्रचलित जातहरु (प्राथमिकता अनुसार)
			क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	
		वालाजोर	४७	१९७	४.१९	२१०	७३३	३.४९	२५७.०	९३०.०	३.६२	
		जरायोटेर	२२	८४	३.८२	१७३	६८२	३.९४	१९५.०	७६६.०	३.९३	
		कुल जम्मा	१७७	७११	४.०२	१४८९	५२४९	३.५३	१६६६	५९६०	३.५८	
७	मरिण गाउँपालिका	कल्पवृक्ष	०	०	०.००	४७७	१७५३	३.६८	४७७.०	१७५३.०	३.६८	रामधान, सावित्री, साँवा, सुख्खा धान, विभिन्न वर्णशंकर धानहरु
		कपिलाकोट	०	०	०.००	६२५	२२५३	३.६०	६२५.०	२२५३.०	३.६०	
		महादेवस्थान	०	०	०.००	३५०	१३२२	३.७८	३५०.०	१३२२.०	३.७८	
		कुल जम्मा	०	०	०.००	१४५२	५३२८	३.६७	१४५२	५३२८	३.६७	
८	हरिहरपुरगढी गाउँपालिका	हरिहरपुरगढी	०	०	०.००	१०१	३४८	३.४५	१०१.०	३४८.०	३.४५	रामधान, सावित्री, साँवा, सुख्खा धान, विभिन्न वर्णशंकर धानहरु
		पिपलमाढी	१.००	४	४.००	२३४	८१०	३.४६	२३५.०	८१४.०	३.४६	
		महेन्द्रझाडी	०	०	०.००	१९०	६६४	३.५०	१९०.०	६६४.३	३.५०	
		क्यानेश्वर	०	०	०.००	१८८	६६२	३.५२	१८८.०	६६२.०	३.५२	
		कुल जम्मा	१	४	४.००	७१३	२४८४.३	३.४८	७१४	२४८८.३	३.४९	
९	गोलन्जोर गाउँपालिका	डुडभंज्याङ्ग	०	०	०.००	१२४	४१७	३.३७	१२४.०	४१७.४	३.३७	रामधान, सावित्री, साँवा, सुख्खा धान, विभिन्नवर्णशंकर धानहरु
		वितिजोर	०	०	०.००	४८	१३४	२.७९	४८.०	१३३.९	२.७९	
		तिनकन्या	०	०	०.००	५३	१४५	२.७३	५३.०	१४४.७	२.७३	
		भुवनेश्वरी	०	०	०.००	६७	२४७	३.६९	६७.०	२४७.०	३.६९	
		वाशेश्वर	०	०	०.००	९९	३०७	३.१०	९९.०	३०६.९	३.१०	
		भिमेश्वर	२६	९०	३.४६	७०	१९५	२.७९	९६.०	२८५.३	२.९७	
		रतनचुरा	०	०	०.००	२८	१०१	३.६०	२८.०	१००.८	३.६०	
		कुल जम्मा	२६	९०	३.४६	४८९	१५४६.१	३.१६	५१५.०	१६३६.१	३.१८	

सि.नं.	स्थानीय तह	साविकका गा.बि.स. हर	चैते धान			वर्षे धान			धान कुल जम्मा			प्रचलित जातहरु (प्राथमिकता अनुसार)
			क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	
	सिन्धुली जिल्ला कुल जम्मा		११७४	४९९६	४.२६	१२२७१	४५१०८	३.६८	१३४४५	५०१०४	३.७३	

४.२.२. सिन्धुली जिल्लाको मकै बाली उत्पादनको अवस्था:

स्थानीय तह	साविकका गा.बि.स. हर	हिउदे मकै			वर्षे मकै			बसन्ते मकै			मकै कुल जम्मा			प्रचलित जातहरु (प्राथमिकता अनुसार)
		क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादनमे. (टन)	उत्पादकत्व(मे. टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन(मे. टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	
कमलामाई नगरपालिका	डाडीगुरासे	१५	५८	३.८७	५८७	२१५२	३.६७	१३	३१	२.३८	६१५	२२४१	३.६४	
	जलकन्या	६	१५	२.५०	३०५	९७०	३.१८	०	०	०.००	३११	९८४.९	३.१७	
	रानीचुरी	१५	५८	३.८७	४४५	१४९७	३.३६	२३	५२	२.२६	४८३	१६०७	३.३३	
	क.न.पा.	०	०	०.००	२३६२	८०३४	३.४०	४	१०	२.५०	२३६६	८०४४	३.४०	
	भद्रकाली	०	०	०.००	५८२	१७८५	३.०७	०	०	०.००	५८२	१७८५	३.०७	
	रानीवास	०	०	०.००	४५९	१४०३	३.०६	०	०	०.००	४५९	१४०३	३.०६	
	जम्मा	३६	१३१	३.६४	४७४०	१५८४१	३.३४	४०	९३	२.३३	४८१६	१६०६५	३.३४	
दुधौली नगरपालिका	दुधौली	४१	१३६	३.३२	८२७	२८७५	३.४८	१९	४३	२.२६	८८७	३०५४	३.४४	
	अरुणठाकुर	४	१३	३.२५	६२४	१८६७	२.९९	६	१४	२.३३	६३४	१८९४	२.९९	
	ककुरठाकुर	३	९	३.००	८३४	२४५६	२.९४	७	१६	२.२९	८४४	२४८१	२.९४	
	जिनाखु	६	२२	३.६७	२८१	८५६	३.०५	५	१२	२.४०	२९२	८९०	३.०५	
	सिथौली	१३	४१	३.१५	५७१	१७११	३.००	१९	४६	२.४२	६०३	१७९८	२.९८	
	हर्षाही	१२	३९	३.२५	३१६	९६८	३.०६	१३	३१	२.३८	३४१	१०३८	३.०४	
	हतपते	१८	५७	३.१७	५१२	१६९६	३.३१	४	१०	२.५०	५३४	१७६३	३.३०	
	निपाने	१६	५२	३.२५	१३४	४३५	३.२५	८	१९	२.३८	१५८	५०६	३.२०	

स्थानीय तह	साविकका गा.बि.स. हरु	हिउदे मकै			वर्षे मकै			बसन्ते मकै			मकै कुल जम्मा			प्रचलित जातहरु (प्राथमिक ता अनुसार)
		क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादनमे. टन)	उत्पादकत्व(मे. टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन(मे. टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	
	जम्मा	११३	३६९	३.२७	४०९९	१२८६४	३.१४	८१	१९१	२.३६	४२९३	१३४२४	३.१३	
सुनकोशी गाउँपालिका	कुसेधरदुम्जा	५६	१८४	३.२९	५१४	१८२३	३.५५	१७	४६	२.७१	५८७	२०५३	३.५०	
	झागाझोली रातामाटा	८७	२४८	२.८५	३९६	१४२१	३.५९	२१	५५	२.६२	५०४	१७२४	३.४२	
	पुरानो झागाझोली	५७	१७५	३.०७	४९१	१६३७	३.३३	११	३२	२.९१	५५९	१८४४	३.३०	
	सितलपाटी	४२	१२१	२.८८	३९१	९८८.०	२.५३	२५	६६	२.६४	४५८	११७५	२.५७	
	मझुवा	२५	६९	२.७६	३५६	९७४	२.७४	३	८	२.६७	३८४	१०५१	२.७४	
	जम्मा	२६७	७९७	२.९९	२१४८	६८४३	३.१९	७७	२०७	२.६९	२४९२	७८४७	३.१५	
ध्याङ्गलेख गाउँपालिका	अमले	६	१९	३.१७	१९८	६१६	३.११	२	४	२.००	२०६	६३८.७८	३.१०	
	वस्तीपुर	६	२१	३.५०	१८४	६८७	३.७३	२	५	२.५०	१९२	७१३	३.७१	
	सान्तेध्वरी	६	२२	३.६७	१९५	७८२	४.०१	२	४	२.००	२०३	८०८	३.९८	
	नेत्रकाली	५	१७	३.४०	२६८	७६८	२.८७	२	४	२.००	२७५	७८९	२.८७	
	तामाजोर	५	१८	३.६०	२९७	११५८	३.९०	७	१८	२.५७	३०९	११९४	३.८६	
	जम्मा	२८	९७	३.४६	११४२	४०११	३.५१	१५	३५	२.३३	११८५	४१४३	३.५०	
फिक्कल गाउँपालिका	सोल्पाठाना	२०	७६	३.८०	३००.०	१०००.०	३.३३	६	९	१.५०	३२६	१०८५	३.३३	
	खाङ्कसांग	१८	६०	३.३३	५००.०	१५००.०	३.००	५	५	१.००	५२३	१५६५	२.९९	
	महादेवडाँडा	२५	५५	२.२०	२५५.०	८००.०	३.१४	८	७	०.८०	२८८	८६२	२.९९	
	रतनावती	२४	६०	२.५०	३८६.०	११००.०	२.८५	१२	१०	०.८०	४२२	११७०	२.७७	
	सुनाम पोखरी	२६	६५	२.५०	४०५.०	१२००.०	२.९६	८	५	०.६२	४३९	१२७०	२.८९	
	खोलागाँउ	१५	४०	२.६६	३५०.०	११००.०	३.१४	११	८	०.७२	३७६	११४८	३.०५	
	जम्मा	१२८	३५६	२.७८	२१९६	६७००	३.०५	५०	४४	०.८८	२३७४	७१००	२.९९	
तिनपाटन गाउँपालिका	लाम्पान्टार	९	३१	३.४४	२९२	८७९	३.०१	५	१२	०.७२	३०६	९२१.९२	३.०१	
	आम्बोटे	१९	६५	३.४२	१८५	७३५	३.९७	५	१२	०.७२	२०९	८१२	३.८९	
	तोस्रामखोला	८	२५	३.१३	३२५	९८७	३.०४	४	१०	०.७२	३३७	१०२२	३.०३	

स्थानीय तह	साविकका गा.बि.स. हरु	हिउदे मकै			वर्षे मकै			बसन्ते मकै			मकै कुल जम्मा			प्रचलित जातहरु (प्राथमिक ता अनुसार)
		क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादनमे. टन)	उत्पादकत्व(मे. टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन(मे. टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	
	वाहुनतिलपुङ्ख	८	२६	३.२५	२६७	९७८	३.६६	३	७	०.७२	२७८	१०११	३.६४	
	बेलघारी	१३	४६	३.५४	३२९	१०६७	३.२४	६	१४	०.७२	३४८	११२७	३.२४	
	भिमस्थान	८	२९	३.६३	२६७	९७६	३.६६	९	२१	०.७२	२८४	१०२६	३.६१	
	वालाजोर	३	१०	३.३३	३०३	९६१	३.१७	५	१२	०.७२	३११	९८२.५१	३.१६	
	जरायोटा	३	९	३.००	२८२	१२७४	४.५२	३	७	०.७२	२८८	१२९०	४.४८	
	जम्मा	७१	२४१	३.३९	२२५०	७८५६	३.४९	४०	९५	२.३८	२३६१	८१९२	३.४७	
मरिण गाउँपालिका	कल्पवृक्ष	८०	२७२	३.४०	६१०.०	२०७४.०	३.४०	३१	८६	२.७७	७२१	२४३२	३.३७	
	कपिलाकोट	८५	२६७	३.१४	१२२१.०	३७८५.०	३.१०	५५	१५९	२.८९	१३६१	४२११	३.०९	
	महादेवस्थान	१००	३२०	३.२०	७०५.०	२२५६.०	३.२०	५२	१५६	३.००	८५७	२७३२	३.१९	
	जम्मा	२६५	८५९	३.२४	२५३६	८११५	३.२०	१३८	४०१	२.९१	२९३९	९३७५	३.१९	
हरिहरपुरगढि गाउँपालिका	हरिहरपुरगढी	१४	४९	३.५०	४३२	१३००	३.०१	१७	४५	२.६५	४६३	१३९४	३.०१	स्थानीय तथा विभिन्न वर्णशंकर जातहरु
	पिपलमाडी	९३	२९७	३.२०	९०४	२८०२	३.१०	५५	१३७.५	२.५०	१०५२	३२३६.९	३.०८	
	महेन्द्रझाडी	१४	४५	३.२०	५२७	१६००	३.०४	१२	२६	२.१७	५५३	१६७१	३.०२	
	क्यानेश्वर	५४	१८९	३.५०	८२७	२८९५	३.५०	१३	४४	३.३८	८९४	३१२८	३.५०	
	जम्मा	१७५	५८०	३.३१	२६९०	८५९७	३.२०	९७	२५२.५	२.६०	२९६२	९४३०	३.१८	
गोलन्जोर गाउँपालिका	डुडभंज्याङ्क	०	०	०.००	३७१	१२४३	३.३५	३	७	२.३३	३७४	१२५०	३.३४	
	वितिजोर	०	०	०.००	३३५	१३०३	३.८९	५	१२	२.४०	३४०	१३१५.२	३.८७	
	तिनकन्या	०	०	०.००	४१०	१७०५	४.१६	३	७	२.३३	४१३	१७१२	४.१५	
	भुवनेश्वरी	०	०	०.००	२८६	९८१	३.४३	५	१२	२.४०	२९१	९९३	३.४१	
	बाशेश्वर	०	०	०.००	४७३	१५८७	३.३६	७	१६	२.२९	४८०	१६०३	३.३४	
	भिमेश्वर	०	०	०.००	२८८	९३४	३.२४	५	१२	२.४०	२९३	९४६	३.२३	
	रतनचुरा	०	०	०.००	३६९	१२३६	३.३५	०	०	०.००	३६९	१२३६	३.३५	
	जम्मा	०	०	०.००	२५३२	८९८९	३.५५	२८	६६	२.३६	२५६०	९०५५	३.५४	

स्थानीय तह	साविकका गा.बि.स. हर	हिउदे मकै			वर्षे मकै			बसन्ते मकै			मकै कुल जम्मा			प्रचलित जातहरु (प्राथमिक ता अनुसार)
		क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादनमे. टन)	उत्पादकत्व(मे. टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन(मे. टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	
सिन्धुली जिल्ला कुल जम्मा		१०८३	३४३०	३.१७	२४३३३	७९८१७	३.२८	५६६	१३८५	२.४५	२५९८२	८४६३१	३.२६	

४.२.३. सिन्धुली जिल्लाको गहु, कोदो र ऋन्य खाद्यान्न बाली उत्पादनको अवस्था:

सि.नं.	स्थानीय तह	साविकका गा.बि.स. हर	गहुँ			कोदो			फापर			जौ			अन्य		
			क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
			हे.)	मे.टन	मे.टन/हे.)	हे.)	मे.टन	मे.टन/हे.)	हे.)	मे.टन	मे.टन/हे.)	हे.)	मे.टन	मे.टन/हे.)	हे.)	मे.टन	मे.टन/हे.)
१	कमलामाई नगरपालिका	डाडीगुरासे	१२४	३३९	२.७	११२	११५	१.०३	६	८	१.३३	०	०	०	०	०	०
		जलकन्या	२६	७७	३.०	१२६	११६	०.९२	१४	२५	१.७९	०	०	०	०	०	०
		रानीचुरी	८५	२३५	२.८	४२४	४१४	०.९८	६	७	१.१७	०	०	०	०	०	०
		क.न.पा.	४६४	१२२१	२.६	२८१	२८४	१.०१	८	८	१.००	०	०	०	०	०	०
		भद्रकाली	४५	११४	२.५	११९५	१२१७	१.०२	४	६	१.५०	०	०	०	०	०	०
		रानीबास	४५६	१२५४	२.८	५५	६१	१.११	४	६	१.५०	०	०	०	०	०	०
		जम्मा	१२००	३२४०	२.७	२१९३	२२०७	१.०	४२	६०	१.४	०	०	०	०	०	०
२	दुधौली नगरपालिका	दुधौली न.पा	९९६	२६४३	२.७	२८३	२९८	१.०५	१०	२०	२.००	०	०	०	०	०	०
		अरुणठाकुर	३७	८२	२.२	१९८	१८६	०.९४	१७	३०	१.७६	०	०	०	०	०	०
		ककुरठाकुर	३६	८०	२.२	२४१	२५१	१.०४	१५	२५	१.६७	०	०	०	०	०	०
		जिनाखु	८२	१६३	२.०	१८९	१७९	०.९५	६	८	१.३३	०	०	०	०	०	०
		सिथौली	३८६	९५७	२.५	५५	६३	१.१५	५	९	१.८०	०	०	०	०	०	०
		हर्षाही	३९४	९८२	२.५	९२	९२	१.००	४	७	१.७५	०	०	०	०	०	०
		हतपते	२६८	६९६	२.६	२१	२१	१.००	३	६	२.००	०	०	०	०	०	०
		निपाने	१२९	३५७	२.८	१९७	१९६	०.९९	५	८	१.६०	०	०	०	०	०	०
		जम्मा	२३२८	५९६०	२.६	१२७६	१२८६	१.०	६५	११३	१.७	०	०	०	०	०	०
३	सुनकोशी गाउँपालिका	कुसेधरदुम्जा	१०३	२८६	२.८	३४९	३५२	१.०१	०	०	०	०	०	०	०	०	०
		झागाझोली रातामाटा	९९	२६६	२.७	३६१	३६४	१.०१	०	०	०	०	०	०	०	०	०
		पुरानो झागाझोली	९४	२५५	२.७	२०८	२१२	१.०२	०	०	०	०	०	०	०	०	०
		सितलपाटी	९८	२३५	२.४	२१४	२१६	१.०१	०	०	०	०	०	०	०	०	०

सि.नं.	स्थानीय तह	साविकका गा.बि.स. हर	गहुँ			कोदो			फापर			जौ			अन्य		
			क्षेत्रफल	उत्पादन	उत्पादकत्व	क्षेत्रफल	उत्पादन	उत्पादकत्व	क्षेत्रफल	उत्पादन	उत्पादकत्व	क्षेत्रफल	उत्पादन	उत्पादकत्व	क्षेत्रफल	उत्पादन	उत्पादकत्व
			(हे.)	(मे.टन)	(मे.टन/हे.)	(हे.)	(मे.टन)	(मे.टन/हे.)	(हे.)	(मे.टन)	(मे.टन/हे.)	(हे.)	(मे.टन)	(मे.टन/हे.)	(हे.)	(मे.टन)	(मे.टन/हे.)
		मझुवा	६२	१३६	२.२	२०६	१९९	०.९७	०	०	०	०	०	०	०	०	०
		जम्मा	४५६	११७८	२.६	१३३८	१३४३	१.०	१५	२५	१.६७	०	०	०	२५ जुनेलो	३८.८	१.५५
४	ध्याङ्गलेख गाउँपालिका	अमले	३८	९७	२.६	११८	१२५	१.०६	०	०	०	०	०	०	०	०	०
		वस्तीपुर	३५	९७	२.८	११२	११७	१.०४	०	०	०	०	०	०	०	०	०
		सान्तेध्वरी	२९	७५	२.६	१४७	१५२	१.०३	०	०	०	०	०	०	०	०	०
		नेत्रकाली	२८	७०	२.५	२६१	२७६	१.०६	०	०	०	०	०	०	०	०	०
		तामाजोर	३८	९९	२.६	२११	३१७	१.५०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
		जम्मा	१६८	४३८	२.६	८४९	९८७	१.२	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५	फिक्कल गाउँपालिका	सोल्पाठाना	४५	१४०	३.५	३००.००	२८५.००	०.९५	१०	२४	२.४०	०	०	०	०	०	०
		खाङ्गसांग	३५	९५	२.९	२००.००	२५०.००	१.२५	८	१६	२.००	०	०	०	०	०	०
		महादेवडाँडा	२०	४०	२.०	२३०.००	२००.००	०.८६	१५	२५	१.६७	०	०	०	०	०	०
		रतनावती	२२	५०	२.३	१२५.००	५०.००	०.४०	१४	२५	१.७९	०	०	०	०	०	०
		सुनाम पोखरी	३०	८५	२.८	१००.००	८५.००	०.८५	१२	२०	१.६७	०	०	०	०	०	०
		खोलागाँउ	२६	७०	२.६	५०.००	३६.००	०.७५	८	२०	२.५०	०	०	०	०	०	०
		जम्मा	१७८	४८०	२.७	१००५	९०६	०.९	६७	१३०	१.९	०	०	०	०	०	०
६	तिनपाटन गाउँपालिका	लाम्पान्टार	५६	१५६	२.८	२११	२१९	१.०४	४	६	१.५	०	०	०	०	०	०
		आम्बोटे	६३	१७५	२.८	१०३	११२	१.०९	९	१६	१.८	०	०	०	०	०	०
		तोस्रामखोला	३१	८०	२.६	३१८	३३४	१.०५	९	१६	१.८	०	०	०	०	०	०
		बाहुनतिलपुङ्ग	२५	६९	२.८	२११	२१९	१.०४	२२	२८	१.३	०	०	०	०	०	०
		बेलघारी	८२	२०९	२.५	७४	७१	०.९६	३	५	१.७	०	०	०	०	०	०
		भिमस्थान	९७	२६८	२.८	५३	६२	१.१७	४	७	१.७५	०	०	०	०	०	०
		वालाजोर	८६	२३६	२.७	३६३	३७८	१.०४	२	३	१.५	०	०	०	०	०	०
		जम्मा	७२	१९६	२.७	१८१	१९६	१.०८	३	५	१.७	०	०	०	०	०	०
		जम्मा	५१२	१३८९	२.७	१५१४	१५९१	१.०५	५६	८६	१.५	०	०	०	०	०	०
७	मरिण गाउँपालिका	कल्पवृक्ष	१५	३६	२.४	२३०.००	२५३.००	१.१०	८	१५	१.८८	३	०	०	०	०	०
		कपिलाकोट	२१	५४	२.६	१२०.००	१२०.००	१.००	१२	२३	१.९२	२	०	०	०	०	०
		महादेवस्थान	१४	३९	२.८	१५०.००	१८०.००	१.२०	९	१७	१.८९	५	०	०	०	०	०
		जम्मा	५०	१२९	२.६	५००	५५३	१.११	२९	५५	१.९	०	०	०	०	०	०

सि.नं.	स्थानीय तह	साविकका गा.बि.स. हर	गहुँ			कोदो			फापर			जौ			अन्य		
			क्षेत्रफल	उत्पादन	उत्पादकत्व	क्षेत्रफल	उत्पादन	उत्पादकत्व	क्षेत्रफल	उत्पादन	उत्पादकत्व	क्षेत्रफल	उत्पादन	उत्पादकत्व	क्षेत्रफल	उत्पादन	उत्पादकत्व
			(हे.)	(मे.टन)	(मे.टन/हे.)	(हे.)	(मे.टन)	(मे.टन/हे.)	(हे.)	(मे.टन)	(मे.टन/हे.)	(हे.)	(मे.टन)	(मे.टन/हे.)	(हे.)	(मे.टन)	(मे.टन/हे.)
८	हरिहरपुरगढी गाउँपालिका	हरिहरपुरगढी				२९३	२९०	०.९९	२०	३२	१.६०	८	१५	१.८८	०	०	०
		पिपलमाढी	१	३	३.०	१०१	९५	०.९४	४	८	२.००	१	१	१.००	०	०	०
		महेन्द्रझाडी				८५	८३	०.९८	४	७	१.७५	१	०.९८	०.९८	०	०	०
		क्यानेश्वर				११४	१३५	१.१८	६	११	१.८३	३	५	१.६७	०	०	०
		जम्मा	१	३	३.०	५९३	६०३	१.०२	३४	५८	१.७	१३	२१.९८	१.७	०	०	०
९	गोलन्जोर गाउँपालिका	डुडभञ्ज्याङ्ग	५१	१३९	२.७	३३४	३३८	१.०१	११	१७	१.५५	०	०	०	०	०	०
		वितिजोर	३२	९०	२.८	३५८	३६६	१.०२	९	१५	१.६७	०	०	०	०	०	०
		तिनकन्या	३७	१००	२.७	३८९	३९६	१.०२	१६	२७	१.६९	०	०	०	०	०	०
		भुवनेश्वरी	६३	१५८	२.५	१०३	१०३	१.००	४	७	१.७५	०	०	०	०	०	०
		बाशेश्वर	४६	११८	२.६	७२	७६	१.०६	७	१२	१.७१	०	०	०	०	०	०
		भिमेघर	५५	१३१	२.४	६७	६२	०.९३	३	४	१.३३	०	०	०	०	०	०
		रतनचुरा	३१	८५	२.७	२५१	२५७	१.०२	७	१२	१.७१	०	०	०	०	०	०
		जम्मा	३१५	८२१	२.६	१५७४	१५९८	१.०२	५७	९४	१.६५	०	०	०	०	०	०
			५२०८	१३६३८	२.६२	१०८४२	११०७४	१.०२	३६५	६२१	१.७०	१३	२१.९८	१.७	२५	३८.८	१.६

४.२.४ सिन्धुली जिल्लाको तरकारी बाली उत्पादनको अवस्था:

क्र.स.	स्थानीय तहको नाम/ बालीको नाम	कमलामाईनगरपालिका		दुधौलीनगरपालिका		सुनकोशीगाउँपालिका		ध्याङलेखगाउँपालिका		फिक्कलगाउँपालिका		तिनपाटनगाउँपालिका		मरिणगाउँपालिका		हरिहरपुरगढी गाउँपालिका		गोलन्जोर गाउँपालिका		जम्मा		
		क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	उत्पादकत्व मे.टन/ हे.
क	आलु	२९६	५३३८	३९९	५८२४	५६८	११७२३	९२	१६५९	४५०	७४२०	३९५	७६४५	१३३	२१२८	१३६	२७२०	१८२	३२८२	२६५१	४७७३९	१८.००
ख	मसला बाली																					
१	अलैची			९	७	२	१	३	२	१०	८	२	१	०	०	०	०	३	१	२९	२०	०.६९
२	अदुवा	११६	१२४०	१६१	२१३२	५	५५	८	९०	४५	५२६	३११	४२१२	१२	१३२	३५	४६४	४५	५९६	७३८	९४४७	१२.८०
३	लसुन	५	२४	२५	२६०	२	११	५	२३	२	१०	४	२१	४	१९	५	१५	१६	७९	६८	४५३	६.६५
४	बेसार			९०	९००					३.०	३०	१४	१४०	१२	१५७	१४	१५०	२२	२५२	१५५	१६२९	१०.५१
५	खुर्सानी	१२	६९					५	२९			२.७	१५४	१४	८०	१२	७०	३१	१७७	७७	५७९	७.५५
	जम्मा	१३३	१३३३	२८५	३२९९	९	६७	२१	१४४	६०	५७४	३३३.७	४५२८	४२	३८८	६६	६९९	११७	११०५	१०६७	१२१२८	
ग	तरकारीबाली																					
१	काउली	५७	७९८	२६	३१२	२७	३२४	१८	१९८	२०	२५०	१०	१८०	२९	३००	३०	३४५	३९	४८७	२५६	३१९४	१२.४८
२	बन्दा	२४	३६०	१५	२३४	१२	१५६	१०	१४०	१०	१२०	४	७२	३०	३७८	१५	२४५	३१	४४२	१५१	२१४७	१४.२२

वार्षिक पुस्तिका आ.व.२०८१/८२ (६३)

क्र.सं.	स्थानिय तहको नाम/वासीको नाम	कमलामाईनगरपालिका		दुधौलीनगरपालिका		सुनकोशीगौडपालिका		ध्याङलेखगौडपालिका		फिक्कलगौडपालिका		तिनपाटनगौडपालिका		मरिणगौडपालिका		हरिहरपुरगढी गौडपालिका		गोलन्जोर गौडपालिका		जम्मा		
		क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	उत्पादकत्व मे.टन/हे.
३	ब्रोकाउली	१५	१४५	१४	९२			६	७५			२	२०			४	४०	१५	१५५	५६	५२७	९.४१
४	गोलभेंडा	२२	५६६	१५	२४६	१८	२७६	३	७८	१०	२३०	३	८२	५	१५०	१०	२१५	१७	४३७	१०३	२२८०	२२.१४
५	मुला	६१	१२२७	५	१०५	१६	२९४	१४	२८९	५	१०५	१५	२८४	२०	४६४	२०	५१०	५३	१२८४	२०९	४५६२	२१.८३
६	रायोको साग	५३	९४५	१२	२२५	१९	३१५	८	१४३	९	१८२	५	८०	४	७६	५	८५	५७	१२८४	१७२	३३३५	१९.३९
७	गाजर	६	५४			५	५२	२	२२	३	३३	३	३०			०.२	६	४	२१	२३	२१८	९.६०
८	भेंडेखुर्सानी	२	१२			२	१७	०				४	४१			५.०	३८	६	५३	१९	१६१	८.४७
९	केराउ	४	२०			१२	१२२	२	११			२	९			४	१८	४	२०	२८	२००	७.१४
१०	सिमि	८	३५			१८	१८७	१	४			४	१७			४	१७	८	३५	४३	२९५	६.८६
११	बकुल्ला	५	४३	१५	८५	१४.	१४६.	०.५	४.			२	१७			१	५	४	३४	४२	३३४	८.०५
१२	झागे सिमि	२५	५४			६४	६१४	४	९			११	२४			१०	२२	२३	४९	१३७	७७२	५.६४
१३	बोडी	४	१६			८	७६	०				१	४			५	२२	४	१५	२२	१३३	६.०५
१४	भिन्डी	२३	१५३	१५	६२			३	२१			१२	८१			२५	१६६	१७	११३	९५	५९६	६.२७
१५	भण्टा	९	७७					२	१७			१	४.५			३	३०	९	७६	२४	२०५	८.५२
१६	प्याज	१२	१२९	१६	१८९	१०	९१	४	३६	५	३५	५	३६	१३	११६	१५	१६२	२३	२३०	१०३	१०२४	९.९४
१७	काक्रो	२६	४८६	४	८६	१७	३५१	१८	३६५	६	१२२	२	४४	४	८०	१२	२५४	४५	९१३	१३४	२७०१	२०.१६
१८	फर्सी	१८	३६०	१५	२४५	५	९०	८	१९९	५	९०	१३	१६९	८	२०८	७	१७९	३२	८०२	१११	२३४२	२१.१०
१९	जुकेनी	२	३८	२	३६	१	२३					१	२३			१	२४			७	१४४	२०.५७
२०	करेला	४	५७					०						२	१३५.५	१५	२१०	३	४३	२४	४४६	१८.५६
२१	परवल	२	३२	५	५८			१	१२							२	१६	२	१९	१२	१३७	११.४२
२२	घिरोला	२	४३	१५	२७६			०				१	२६	१	२६	१५	२९७	०		३४	६६८	१९.६५
२३	चिचिण्डो	२	३८					०				१	१६			२	३८	०		५	९२	१८.४०
२४	लौका	१२	२४३	५	९२			२	४३			६	११३	३	६०	१२	२४३	७	१३६	४७	९३०	१९.७९
२५	इस्कुस	४	८०	५	९५	५	१०६	१	२२	५	१०५	१	२२	२	४०	१	२२	१२	२४५	३६	७३७	२०.४७
२६	धनिया	३	३८			१	१२	०				०.५	६	३	३५	४	६२	२	२६	१४	१७९	१३.२६
२७	अन्यसागपात	२	४६	१	२२	३	६६	१	२४	१	२४	२	४४	१	२२	२	४५	११	२२६	२४	५१९	२१.६३
२८	कर्कलो/पिडालु	६	१११	४	७६	२	३८	२	३४	२	३४	३	४८	२	३५	३	५६	४	७९	२८	५११	१८.२५
२९	तरुल	२	४४	२	४४	१	२२	१	२२	१	२२	१	२५			१	२४	२	४३	११	२४६	२२.३६
३०	अन्यकन्दमुल	३	६५	३	५८							१	१८			१	१८	१	१८	९	१७७	१९.६७
	जम्मा	४१८	६३१५	१९४	२६३८	२६०	३३७८	११२	१७६८	८२	१३५२	११७	१५३६	१२७	२१२६	२३४	३४१४	४३५	७२८५	१९७८	२९८११	१५.०७

४.२.५. सिन्धुली जिल्लाको दलहन र तेलहन बाली उत्पादनको अवस्था:

क्र.स.	स्थानिय तहको नाम/ बालीकोनाम	कमलामाई नगरपालिका		दुधौली नगरपालिका		सुनकोशी गाँउपालिका		घ्याङलेख गाँउपालिका		फिक्कल गाँउपालिका		तिनपाटन गाँउपालिका		भरिण गाँउपालिका		हरिहरपुरगढी गाँउपालिका		गोलन्जोर गाँउपालिका		जम्मा		
		क्षेत्रफल हे.	उत्पादनमे.ट.	क्षेत्रफल हे.	उत्पादनमे.ट.	क्षेत्रफल हे.	उत्पादनमे.ट.	क्षेत्रफल हे.	उत्पादनमे.ट.	क्षेत्रफल हे.	उत्पादनमे.ट.	क्षेत्रफल हे.	उत्पादनमे.ट.	क्षेत्रफल हे.	उत्पादनमे.ट.	क्षेत्रफल हे.	उत्पादनमे.ट.	क्षेत्रफल हे.	उत्पादनमे.ट.	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	उत्पादकत्व मे.टन/ हे.
क	दलहन वाली																					
१	सुसुरो	४८	४८	१००	१०२	३	७			५०	१००	४४	४४	१५	१६	५	८	०	०	२६५	३२५	१.२३
२	चना	४	६	३५	३१.५	९	११	१	२	३	५	३	५	५	८	४	६	४	५	६८	७९	१.१६
३	रहर	७	८	५५	७५	०	०	२.५	३.	१.	०.५	३	३			७	८	६	७	८२	१०५	१.२८
४	मास	२१	२०	५६	३३.६	९	७	८४	८३	१८	१०	५५	५४	१५	१२	२२	२२	१०६	१०४	३८६	३४६	०.९०
५	गहत	१४	२०	२०	१४	९५	१०३	१३	१५	५०	१००	१६	१९	१५	१७	२१	२५	३२	३९	२७६	३५२	१.२८
६	भटमास	५४	६७	१६	११२	२३	२४	१९	२२	३०	४०	४५	५४			४५	५०	४७	५८	२७९	४२७	१.५३
७	सानो केराउ	४६	७९			०	०			२०	१०	४३	७५							१०९	१६४	१.५०
८	अन्य दलहन	२६	५३			४२	४४	१४	२७	१०	१५	२४	४७			२०	४०	२२	४४	१५८	२७०	१.७१
	दलहन जम्मा	२२०	३०१	२८२	३६८	१८१	१९६	१३४	१५२	१८२	२८१	२३३	३०१	५०	५३	१२४	१५९	२१७	२५७	१६२३	२०६७	१.२७
ख	तेलहन वाली																					
१	तोरी	१०७७	१०३४	१५००	१६७५	३६७	३१४	१६०	१४४	१००	१०५	६४६	५४८	१३०	१०४	१६०	१५०	५१७	५५६	४६५७	४६३०	०.९९
२	तिल	२४	२२	२९३	१५५	०	०	८	७	१०	८	१९	१८	९	८	२५	२५	१५	१४	४०३	२५७	०.६४
३	सर्पु	६२	५५	५००	३५३	४८	२७	१९	१६			४८	४२			२५	२५	३८	३३	७४०	५५१	०.७४
४	बदाम									८	८					२	२	५	५	१५	१५	१.००
५	आलस	३५	२९											१०	९	१०	१०			५५	४८	०.८७
६	नाइजर/ झुसतिल	६३	६५	०	०	०	०	१९	१९	१	०.५	४९	५२	६	५	३०	३०	४१	४२	२०९	२१३	१.०२
७	सूर्यमुखी					०.५	१.३			१.	०.५					५	१०			७	११	१.६९
	तेलहन जम्मा	१२६१	१२०५	२२९३	२१८३	४१६	३४२	२०६	१८६	१२०	१२१	७६२	६६०	१५५	१२६	२५७	२५२	६१६	६५०	६०८६	५७२५	०.९४

४.२.६. सिन्धुली जिल्लाको फलफूलबाली उत्पादनको अवस्था:

क्र स	स्थानिय तहको नाम/ वालीको नाम	कमलामाई नगरपालिका			दुधौली नगरपालिका			सुनकोशी गाँउपालिका			घ्याङलेख गाँउपालिका			फिक्कल गाँउपालिका		
		लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन
	फलफूल वाली															
क	सुन्तलाजातफलफूल															
१	सुन्तला	३६	१५	१५७	६	४.५	५४	१२०	११४	११९३	५	३.३	३४	१५	८	५०.
२	जुनार	७१	३९	५८४	११	८.५	७६.५	१६१	१४५	१४६३	७.५	४.५	५८	७०	४०	३००.

क्र स	स्थानिय तहको नाम/ वालीको नाम	कमलामाई नगरपालिका			दुधौली नगरपालिका			सुनकोशी गाँउपालिका			घ्याङलेख गाँउपालिका			फिक्कल गाँउपालिका		
		लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन
३	कागती	२१	९	९१	१०	७	७१	८	५	५९	४०	३३	२००	१०	५	५५
४	निबुवा	३	१	९							१.५	१	८			
५	अन्य	१०	३	२८										५	३	१००
	सुन्तलाजातजम्मा	१४१	६७	८६९	२७	२०	२०२	२८९	२६४	२७१५	५४	४२	३००	१००	५६	५०५
ख	हिउदेफलफूल															
१	नास्पती	०						३	१	९				६	३	२५
२	आरु	०												१	१	७
३	आरु वखडा	०												१	१	५
४	अनार													१	१	८
५	लप्सी															
६	किवी							४०	१४	१४०				७०	३५	५५०
७	एभोकाडो													१	०	०
८	ड्रागन फल	१	१	१०	३	२	१६							०.३	०.१	१
	हिउदेफलफूल जम्मा	१	१	१०	३	२	१६	४३	१५	१४९	०	०	०	८०	४१	५९६
ग	वर्षेफलफूल															
१	आँप	२२	१७	१९४	१२५	११३	१२४३	४	३	२८				१८	१५	१५०
२	केरा	५८	५७	१३९५	२१	१६	२६५	२४	१३	२२४	१०	८	१४०	४५	३५	६८५
३	अम्बा	११	९	९१				५	३	२८				१०	५	४०
४	मेवा	२२	१२	१३१										१	१	२१
५	कटहर	३४	३४	१०२५	१७	१७	४४६							१	१	२१
६	भुइँकटहर	५५	५३	५६९	१	१	१५							३	२	२२
७	लिची	३५	३१	५५३	६०	६०	६७०							१	१	१२
	वर्षेफलफूल जम्मा	२३७	२१३	३९५८	२२४	२०७	२६३९	३३	१९	२८०	१०	८	१४०	७९	६०	९५१
ख	मसलावाली															
१	अलैची				९	९	७	२	२	१	३	३	२	२०	१०	८

क्र स	स्थानिय तहको नाम/ वालीको नाम	तिनपाटन गाँउपालिका			मरिण गाँउपालिका			हरिहरपुरगढी गाँउपालिका			गोलन्जोर गाँउपालिका			जम्मा		
		लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन/ हे.

वार्षिक पुस्तिका आ.व.२०८१/८२ (६६)

क्र स	स्थानिय तहको नाम/ वालीको नाम	तिनपाटन गाँउपालिका			मरिण गाँउपालिका			हरिहरपुरगढी गाँउपालिका			गोलन्जोर गाँउपालिका			जम्मा			
		लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	लगाएको जम्मा क्षेत्रफल हे.	उत्पादनशिल क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन	उत्पादकत्व मे.टन/ हे.
	फलफूल वाली																
क	सुन्तलाजातफलफूल																
१	सुन्तला	२९	१२	१२४	५	४	३५	२९	१८	१८४.५	६५४	२८२	२८९१	८९९	४६१	४७२३	१०.२५
२	जुनार	८१	४४	६२७	२५	१२	१४०	८६	५०	४७३.४	८०५	४५१	६२१३	१३१८	७९४	९९३५	१२.५१
३	कागती	२	२	६०	२५	५	७५	२८	१०	१०२.८	२५	११	११२	१६९	८७	८२६	९.४९
४	निवुवा							५	५	५०	५	२	२२	१५	९	८९	९.८९
५	अन्य	११	३	२९				१२	५	५१.२५	१३	५	४५	५१	१९	२५३	१३.३३
	सुन्तलाजातजम्मा	१२३	६१	८४०	५५	२१	२५०	१६०	८८	८६२	१५०२	७५१	९२८३	२४५१	१३७०	१५८२५	११.५५
ख	हिउदेफलफूल																
१	नास्पती	५	१	१३				१	१	९	२८	२२	२१४	४३	२८	२७०	९.६४
२	आरु							२	०	०	१	१	११	४	२	१८	९.००
३	आरु बखडा							१	०	०	१	१	११	३	२	१६	८.००
४	अनार							१	१	८	१	१	८	३	३	२४	८.००
५	लप्सी							०	०	०				०	०	०	०.००
६	किवी	७	१	९				०	०	०	१०	२	१८	१२७	५२	७१७	१३.७९
७	एभोकाडो	०	०	०	२	१	८	२	१	८	२०	३	३५	२५	५	५१	१०.२०
८	ड्रागन फल				२	१	६	१०	७	७०				१९	११	७७	६.९४
	हिउदेफलफूल जम्मा	१२	२	२२	४	२	१४	१७	१०	९५	६१	३०	२९७	२२४	१०३	११७३	११.३८
ग	वर्षेफलफूल																
१	आँप	५	४	४१	१२	१०	८०	५५	५०	५४५	०			२४१	२१२	२२८१	१०.७६
२	केरा	२०	१०	२५०	४०	३०	६०५	९०	८२	१५३५	४२	४१	७८५	३५०	२९२	५८८४	२०.१५
३	अम्वा	१	१	९				७	६	५९	३४	३१	३११	६८	५५	५३८	९.७८
४	मेवा	५	५	१०५				५	४	८१	४	३	५९	३७	२५	३९७	१५.८८
५	कटहर							१५	१४	३४०				६७	६६	१८३२	२७.७६
६	भुइँकटहर	२	२	२०	२	१	१२	१५	१४	१४२	८	६	६६	८६	७९	८४६	१०.७१
७	लिची	२३	२३	२१५	६	५	५५	१०	५	४४				१३५	१२५	१५४९	१२.३९
	वर्षेफलफूल जम्मा	५६	४५	६४०	६०	४६	७५२	१९७	१७५	२७४६	८८	८१	१२२१	९८४	८५४	१३३२७	१५.६१
ख	मसलावाली																
१	अलैची	२	२	१							३	३	१	३९	२९	२०	०.६९

४.२.७. सिन्धुली जिल्लाको च्याउ, महुरी र फुल बाली उत्पादनको अवस्था:

क्र.सं.	स्थानिय तहको नाम	च्याउ खेती						मौरी घार					
		कन्नेच्याउ		गोत्रेच्याउ		सिताके		मेलीफेर		सेरेना			
		टनेल संख्या	उत्पादनके. जी.	टनेल संख्या	उत्पादनके. जी.	मुडा संख्या	उत्पादनके. जी.	घार संख्या	उत्पादनके. जी.	घारसंख्या	उत्पादनके. जी.	घारसंख्या	उत्पादनके. जी.
१	कमलामाईनगरपालिका	५०	९०					५०	७५०	७००	७०००	५००	२५००
२	दुधौलीनगरपालिका												
३	सुनकोशीगाँउपालिका												
४	घ्याङलेखगाँउपालिका	१०	२०					९५				५००	२०
५	फिक्कलगाँउपालिका												
६	तिनपाटनगाँउपालिका	१५	२०००					७०	१४००	३०	३००	७०	५६०
७	मरिणगाँउपालिका	५	२०००										
८	हरिहरपुरगढीगाँउपालिका	२	२०००	-	-	-	-	५५	-	५०	५०	२२२	५५५
९	गोलन्जोरगाँउपालिका												
	कुल जम्मा	६२	६११०	०	०	०	०	२७	२१५०	७८०	७३५०	१२९२	३६३५

क्र.सं.	स्थानिय तहको नाम	रेसम खेती				फुलखेती		
		किम्बुको क्षेत्रफल हे.	कृषक संख्या	बक्स संख्या	उत्पादन	लगाएकोक्षेत्रफल हे.	उत्पादन माला संख्या लाखमा	विक्रिमुल्य प्रति माला रु.
१	कमलामाईनगरपालिका							
२	दुधौलीनगरपालिका							
३	सुनकोशीगाँउपालिका					२.५	३	३०
४	घ्याङलेखगाँउपालिका	०.३						
५	फिक्कलगाँउपालिका					१.५	१.७	३०
६	तिनपाटनगाँउपालिका							
७	मरिणगाँउपालिका							
८	हरिहरपुरगढीगाँउपालिका	३.५	१	०	-			
९	गोलन्जोरगाँउपालिका							
	कुल जम्मा	४	१	०	०	४	५	

४.९ खाद्य वसालत २०८१/८२

सि.नं.	बालीको नाम	जिल्लामा लगाइएको जम्मा क्षेत्रफलहे.	उत्पादन मे.टन	उत्पादकत्व मे.ट/हे.	विउ खर्च मे.टन	भण्डारणमा नोक्सानी मे.टन	बाँकी खाद्यान्न	प्राप्त खाद्यान्न मे.टन	खान योग्य खाद्यान्न मे.टन	दानामा प्रयोग मे.टन	बाँकी प्रशोधित खाद्यान्न मे.टन	कैफियत
१	धान	१३४४५	५०१०४	३.७२७	७३९.४८	५०१०.४	४४,३५४.१३	२९,३६२.४३	२९०६८.८०	७१,०७४.००	५०५३९.४१४	जिल्लामा उपलब्ध खाद्यन्न
२	मकै	२५९८२	८४६३१	३.२५७	५१९.६४	८४६३.१	७५,६४८.२६	७२,६२२.३३	७१८९६.१०			
३	गहुँ	५२०८	१३६३८	२.६१९	५२०.८०	१३६३.८	११,७५३.४०	११,१६५.७३	११०५४.०७			
४	कोदो	१०८४२	११०७४	१.०२१	२१६.८४	११०७.४	९,७४९.७६	९,०६७.२८	९,०६७.२८			
५	जौ	१३	२१.९८	१.६९१	०.५२	२.१९८	१९.२६	६.१६	६.१६			
६	फापर	३६५	६२१	१.७०१	७.३	६२.१	५५१.६०	५१२.९९	५१२.९९			
	जम्मा	५५८५५	१६००९०	२.८६६	२००४.५८	१६००९	१४२,०७६.४१	१२२७३६.९१९	१२१६०५.४१			
							जिल्लाको जनसंख्या				२९५७४१	
							जम्मा आवश्यक उपभोग्य खाद्य वस्तु वार्षिक (प्रति व्यक्ति २०१ के.जी.)का दरले				५९४४३.९४	
							जिल्लामा उत्पादित उपभोग्य खाद्य वस्तुको परिमाण मे.टन				५०५३९.४१	
							जिल्लाको खाद्यान्न वासलातको अवस्था मे.टन				-८९१२.५	

४.१० रासायनिक मल खपतको विवरण

कृषि सामग्री कम्पनी, सिन्धुलीबाट विक्री भएको रासायनिक मलको विवरण

आ.व.	युरिया (मे.ट.)	डी.ए.पी. (मे.ट.)	पोटास (मे.ट.)	कम्प्लेक्स (मे.ट.)	कैफियत
२०५८/०५९	१०१.५	४३.८५	१.४५	—	—
२०५९/०६०	१३४.९५	६८.१५	३.२५	—	—
२०६०/०६१	१०४.४	५५.६५	१.८	—	—
२०६१/०६२	१२३.५५	६३.२	१.	—	—
२०६२/०६३	३०.३	३५.	—	—	—
२०६३/०६४	४२.१२	४५.९१५	—	१३.८	—
२०६४/०६५	८३.९४३	२.२	—	११.३	—
२०६५/०६६	६७.९	—	—	१७.५५	—
२०६६/०६७	—	—	—	—	—
२०६७/०६८	१२८७.१	१९४.००७	८.७	—	—
२०६८/०६९	९५८.४	२५८.२	२१.६	—	१.८५० (भर्मिक.)
२०६९/०७०	१४३५.७	२४७.८५	१३.६५	—	१८.८७५ (भर्मिक.)
२०७०/०७१	२०८३.३५	३४९.४५	२३.४	—	१७.२५१ (भर्मिक.)
२०७१/०७२	१०४२.९५	२३१.२५	१३.५	—	४.६ (भर्मिक.)
२०७२/०७३	१२७७.६५	२६४.५५	१८.१	—	८.६४९ (भर्मिक.)
२०७३/०७४	१२३४.८	२१०.१५	७.९	—	—
२०७५/०७६	—	—	—	—	—
२०७५/०७६	१०३४.२५	२५३.७	१४.४५	—	—
२०७६/०७७	११०७.७	३८५.४	२०.४५	—	—
२०७७/०७८	१२६०.७५	६२०.६५	३३.६	—	६.४२५ मे.टन चुन
२०७८/०७९	७३५.८५	२९६.६५	१५.२५	—	१.९ मे.टन चुन
२०७९/०८०	१११७.५	५२७.२	२६.५	—	—
२०८०/०८१	१६६८	७१०.२	४१.८	—	—
२०८१/०८२	१५५६.८	८५५.१	५८	—	—

४.१४ सिन्धुली जिल्लाको आवश्यक अनुमानित रासायनिक मलखाद (मे.टन)

क्र.सं.	स्थानीयतह	खेतीयोग्यकृषिक्षेत्र —हे.)	जम्माक्षेत्रफल (हे.)	अनुमानितआवश्यकरासायनिकमलखाद (मे.टन)		
				UREA	DAP	POTASH
१	कमलामाई नगरपालिका	४२८५७	८५९०	३४५४.६७	१६८०.६५	१००२.१७
२	दुधौली नगरपालिका	३९०३९	१००५०	४०४१.८५	१९६६.३	११७२.५
३	सुनकोशी गाउँपालिका	१५४६८	४८४९	१९५०.१४	९४८.७१७	५६५.७१७
४	ध्याङ्गलेख गाउँपालिका	१६६७७	२६९५	१०८३.८६	५२७.२८३	३१४.४१७
५	फिक्कल गाउँपालिका	१८६०६	३७३९	१५०३.७३	७३१.५४३	४३६.२१७
६	तिनपाटनगाउँपालिका	२८०२६	६६४२	२६७१.२४	१२९९.५२	७७४.९
७	मरिण गाउँपालिका	३२४५५	३८९०	१५६४.४६	७६१.०८७	४५३.८३३
८	हरिहरपुरगढि गाउँपालिका	३४३९०	३९९५	१६०६.६८	७८१.६३	४६६.०८३
९	गोलन्जोर गाउँपालिका	१८४१३	५३३९	२१४७.२१	१०४४.५९	६२२.८८३
	जम्मा:	२४५९३१	४९७८९	२००२४	९७४१.३	५८०८.७२

नोट:

१. जिल्ला अन्तरगतका पालिकाको धान मकै र गहुँ खेती हुने क्षेत्रफललाई आधार लिईएको
२. खेती गरिने क्षेत्रफल मध्ये करिब ७०% क्षेत्रफलमा रासायनिक मलखाद जरुरी पर्ने मान्यता राखिएको हुदाँ खेती क्षेत्रफलको ७०% क्षेत्रफलमा आवश्यक पर्ने मलखाद हिसाब गरिएको
३. उक्त बालीहरुलाई माथि उल्लेखित क्षेत्रफलमा नेपाल सरकार बाट सिफारिस गरिए अनुसारको मलखादको मात्राले गुणा गरि आवश्यक मलखाद विवरण निकालिएको

४.३ सिन्धुली जिल्लामा बाली विरुवामा रोगकिराको अवस्था

आ.व. २०८०/८१मा सिन्धुली जिल्लाको प्रमुखबालीहरूमा देखिएका मुख्य किराहरूको विवरण

क्र.स	बालीकोप्रकार	बालीकोनाम	किरा			
			नेपालीनाम	अङ्ग्रेजीनाम	किराकोबैज्ञानिकनाम	प्रकोपकोअवस्था (H/M/L)
१	खाद्यान्नबाली	धान	धानकोपतेरो	rice gundi bug	<i>Leptocorisatorious</i>	High
			गबारो	Borer	<i>Scirpophaga sp.</i>	Medium
			मिलीबग	mileay bug	<i>Brevenniarehi</i>	Low
			पातवेरुवा	leaf folder	<i>Cnaphalocrocismedinalis</i>	Medium
			काँडादारखपटे	rice hispa	<i>Dipladacus armigera</i>	Low
			खैरोफड्के	Brawn hopper	<i>Nilaparvatalugens</i>	Low
			फौजीकरा	Army worm/Ear cutting caterpillar	<i>Mythimna separata</i>	High
		मकै	गबारो	Stem borer	<i>Chilo Partellus</i>	High
			फेदकाट्नेकिरा	maize cutworm	<i>Phylophagaspp</i>	Medium
			फौजीकरा	Fall Army worm	<i>Spodoptera furgiperda</i>	High
			घुन (भण्डारणमा)	maize weevil	<i>Sitophilus zeamais</i>	Medium
२	दलहनबाली	मसुरो	कोशामालाग्नेगबारो	pod borer	<i>Helicoverpa armigera</i>	Low
			लाही	Aphids	<i>Apis gossypi</i>	Low
			घुन	Weevil	<i>Myllocerusundecimpustulatus</i>	
			भटमासकोझुसिलकीरो	Carterpillar	<i>Spodepteralitura</i>	
			घुन (भण्डारणमा)	weevil	<i>Myllocerusundecimpustulatus</i>	Low
		भटमास	लाही	aphid	<i>Apis gossypi</i>	Low
			गबारो	Chickpea pod borer	<i>Helicoverpa armigera</i>	Low
			खुमे	white grub	<i>phylophagaspp</i>	Low
३	तेलहनबा	तोरी	लाही	Aphids	<i>Liphaphiserysimi</i>	Low

क्र.स	बालीकोप्रकार	बालीकोनाम	किरा			
			नेपालीनाम	अङ्ग्रेजीनाम	किराकोबैज्ञानिकनाम	प्रकोपकोअवस्था (H/M/L)
	ली					
४	तरकारीबाली	लहरेतरकारी (काक्रो, तीतेकरेला, घिरौला, लौका, फर्सी, इस्कुस)	रातोखपटे	Red pumpkin Beetle	<i>Aulocophorafoveicollis</i>	Low
			फलकुहाउनेऔँसा	cucurbit fruit fly	<i>Bactrocera spp.</i>	Low
			लाही	Aphid	<i>Apis gossypi</i>	
			पातखन्नेरलेखेकीरा	leaf miner		
			सेतोझिँगा	white fly	<i>Bemisiatabaci</i>	Medium
			थोप्लेखपटे	spotted Beetle	<i>Epilachnavigintioctopunctata</i>	Medium
			काँक्राफर्सिकोचुसाहाकिरो	cucurbit stink bug	<i>Coridiusjanus</i>	Medium
		काउलीरबन्दा	बँदाकोपुतली	Cabbage butterfly	<i>pieris brassicae</i>	Medium
			लाही	cabbage aphit	<i>Brevicoryne brassicae</i>	Medium
			फेदकटुवा	cutworm	<i>agrotis segetum</i>	Medium
			डूटबुटेपुतली	Diamond Back moth	<i>Plutellaxylostella</i>	Medium
		गोलभेडा	फलमालागनेगबारो	Tomato fruit borer	<i>Helicoverpa armigera</i>	Medium
			लाहीहरु	Aphid	<i>Apis gossypi</i>	Medium
			गोलभेडालिफमाइनर	Leaf Miner	<i>Tuta absoluta</i>	High
			सेतोझिँगा	white fly	<i>Bemisiatabaci</i>	Medium
			लेखेकिरा	leaf miner		Low
			भटमासकोपातखन्नेकिरा	soyabean hairy caterpillar	<i>Spilarctiacasigneta</i>	Low
		खुर्सानी	लाही	Aphid	<i>Apis gossypi</i>	Low
		बोडी	पतेरो	legume pod bug	<i>Anoplocnemiscurvipes</i>	High
			घुन	grey weevil	<i>myllocerusundecimpustulatus</i>	Medium
			कोशाकोगबारो	chickpea pod borer	<i>Helicoverpa armigera</i>	Medium
			लिफमाइनर	leaf miner	<i>Phytomyzahorticola</i>	Medium

क्र.स	बालीकोप्रकार	बालीकोनाम	किरा			
			नेपालीनाम	अङ्ग्रेजीनाम	किराकोबैज्ञानिकनाम	प्रकोपकोअवस्था (H/M/L)
			थोप्लेखपटे	spotted Beetle	<i>Epilachnavigintioctopunctata</i>	Medium
		भान्टा	फलरडाठमालागनेगबारो	Fruit and shoot borer	<i>Leucinodesorbonalis</i>	Medium
		सिमी	कोसाकोगबारो	legume pod bug	<i>Anoplocnemiscurvipes</i>	Medium
		कर्कलो	पातछियाछियापार्नेखपटे	flea beetle	<i>Monolepta signata</i>	Medium
			लाही	aphid	<i>Apis gossypi</i>	Medium
		आलु	खुम्रे	white grub	<i>phylophagaspp</i>	Medium
			थोप्लेखपटे	spotted Beetle	<i>Epilachnavigintioctopunctata</i>	Medium
			रातोखपटे	Red pumpkin Beetle	<i>Aulocophorafoveicollis</i>	Medium
			रातोकमिला	red ant	<i>Dorylusorientalis</i>	Medium
			लाही	aphid	<i>Apis gossypi</i>	Low
			आलुकोपुतली	potato tuber moth	<i>phthorimeaeoperculella</i>	Low
			फेदकटुवा	cutworm	<i>agrotis segetum</i>	Low
		अदुवा	गबारो	rhizome borer		High
५	फलफूल बाली	सुन्तलाजातफलफूल (जुनार, सुन्तला, कागती)	पतरो	citrus stink bug	<i>Rhynchorishumeralis</i>	Medium
			कत्ले	Red scale	<i>Aonidiellaaurantii</i>	Medium
			मिलीबग	Citrus mealybug	<i>planococcus citri</i>	Medium
			लेख्रेकिरा	citrus leaf miner	<i>phyllocnistiscitrella</i>	Medium
			सिटससिल्ला	Citrus psylla	<i>Diaphorina citri</i>	Medium
			फलकुहाउनेऔँसा	Fruit fly	<i>Bactrocera spp.</i>	Medium
			लाहीहरु	Citrus Aphid	<i>Toxopteracitricidus</i>	Medium
			हरियोठूलोपुतली	lemon Butterfly	<i>papiliodemoleus</i>	Medium

क्र.स	बालीकोप्रकार	बालीकोनाम	किरा			
			नेपालीनाम	अङ्ग्रेजीनाम	किराकोबैज्ञानिकनाम	प्रकोपकोअवस्था (H/M/L)
	आँप		सुलसुले	Citrus red mite	<i>panonychus citri</i>	Medium
		मिलीबग	mango mealy bug	<i>Drosichamangiferae</i>	Low	
		आँपकोकोयाकोघुन	mango stone weevil	<i>sternochetusmangiferae</i>	Low	
		फड्के	mango hopper	<i>Idioscopusniveosparsus</i>	Low	
		फलकुहाउनेऔँसा	fruit fly	<i>Bactrocera spp.</i>		
	लिची	लिचीसुलसुले	litchi mite	<i>Aceria litchii</i>		
		लिचिकोपतेरो	litchi bug	<i>Tessaratomapapillosa</i>	High	
	केरा	काण्डकोघुन	banana pseudostem weevil	<i>Odoiporuslongicollis</i>	Medium	
		कोर्तनघुन	banana rhizome weevil	<i>Cosmopolites sordidus</i>	Low	
	अनार	अनारकोपुतली			Low	

आ.व. २०८०/८१ मा सिन्धुली जिल्लाको प्रमुखबालीहरूमा देखिएका मुख्य रोगहरूको विवरण

क्र.सं.	बालीको नाम	रोगको नेपाली/स्थानीय नाम	अङ्ग्रेजीनाम	रोग लगाउने जिवाणु (F/B/V/N)	जिवाणुको नाम	प्रकोपको मात्रा		
१	खाद्यान्न बाली					High	Medium	Low
१.१	धान	मरुवा	Blast	F	<i>Piericularia oryzae</i>		M	
		फेदकुहिनेरोग	Damping off	F	<i>pythium spp.</i>			L
		सिथब्लाइट	Sheath blight	F	<i>Rhizoctonia solani</i>		M	
		व्याटेरियललिफब्लाइट	Bacterial leaf blight	B	<i>Xanthomonas campestris pv.oryzae</i>			L
		खैरोथोप्ले	Brown spot	F	<i>Bipolaris oryzae</i>			L
१.२	मकै	पातकोथोप्लेडुवा	Leaf blight	F	<i>Helminthosporium spp.</i>		M	

क्र.सं.	वालीको नाम	रोगको नेपाली/स्थानीय नाम	अंग्रेजीनाम	रोग लगाउने जिवाणु(F/B/V/N)	जिवाणुको नाम	प्रकोपको मात्रा		
		कालोपोके	Head smut	F	<i>Sporisoriumreliam</i>		M	
		डाँठकुहिने	Bacterial Stalk rot	B	<i>Erwina chrysanthemipv.zeae</i>			L
१.३	गहुँ	पहेलोसिन्दुरे	Yellow rust	F	<i>Puccinia striiformis</i>			L
		हेल्मीन्थोस्पोरियमलिफब्लाइट	Helminthosporium Leaf Blight	F	<i>Bipolarissorokiniana</i>			L
		कालोपोके	Loose smut	F	<i>Ustilago tritici</i>			L
२	दलहन वाली							
२.१	मुसुरो	ओइलाउनेरोग	Wilt	F	<i>Fusarium oxysporiumf.sp. Vasinfectum</i>			L
		जरा कुहिने रोग	Root rot	F	<i>Fusarium oxysporum</i>			L
२.२	भटमास	ओइलाउने रोग	Bacterial wilt	F	<i>Fusarium udum</i>			L
		जरा कुहिने रोग	Root rot	F	<i>Phytophthora spp</i>			L
३	तेलहन वाली							
३.१	तोरी	पातको थोप्ले र डडुवा	Leaf spot blight	F	<i>Alternaria spp.</i>			L
		डाउनी मिल्ड्यू	Downy mildew	F	<i>Peronospora spp.</i>			L
		जरा कुहिनेरोग	Root rot	F	<i>Phytophthora</i>			L
४	तरकारी वाली							
४.१	लहरेतरकारी (काँक्रो, तीतेकरेला, घिरौला, लौका, फर्सी, इस्कुस)	सेतो दुसि,	Powdery mildew	F	<i>Erisiphe sps.</i>		M	
		शीते दुसि	Downy mildew	F	<i>Pseudosporonosporacubensis</i>		M	
		कोत्रे रोग	Anthrachnose	F	<i>Colletotrichum sps.</i>		M	
		भाईरस	Mosaic virus	V	<i>cucumber mosaic virus</i>		M	
		फल कुहिने	Fruit rot	F			M	
		जरा कुहिने	Damping off	F	<i>Pythium spp.</i>		M	
		जरामा गाँठो	rootknot nematode	Nematode	<i>Meloidogyne spp</i>		M	

क्र.सं.	बालीको नाम	रोगको नेपाली/स्थानीय नाम	अंग्रेजीनाम	रोग लगाउने जिवाणु(F/B/V/N)	जिवाणुको नाम	प्रकोपको मात्रा		
४.२	काउलीरबन्दा	बेर्ना कुहिने रोग	Damping off	F	<i>Pythium spp.</i>		M	
		अल्टरनेरीया थोप्ले	Alternaria leaf spot	F	<i>Alternaria brassicae</i>		M	
		डाउनी मिल्ड्यू	Downy mildew	F	<i>Pseudosporonsporacubensis</i>		M	
		फेदकुहिने	foot rot	F				L
		नशाकालो भई कुहिने रोग						L
४.३	गोलभेडा	फेद कुहिने रोग	foot rot					L
		पछौटे डढुवा	Late blight	F	<i>Phytophthora infestans</i>	H		
		फ्युजारियम विल्ट	Fusarium wilt	F	<i>Fusarium spp.</i>		M	
		कोत्रे रोग	Anthracoise	F	<i>Colletotrichum spp.</i>		M	
		निमाटोड	Nematode	N	<i>Meloidogyne spp</i>		M	
		भाईरस	Virus	V	<i>Tomato mosaic virus</i>		M	
४.४	भण्टा	व्याक्टेरियल विल्ट	Bacterial wilt	B			M	
		लिफकल भाईरस	Leaf curl virus	V			M	
४.५	खुर्सानी	ओईलाउने रोग	Fungal wilt	F	<i>Fusarium spp.</i>		M	
		पातको थोप्ले	Leaf spot	F	<i>Alternaria spp.</i>		M	
		भाईरस	Chilli mosaic virus	V	<i>Virus</i>		M	
४.६	भिण्डी	भाईरस	Virus	V			M	
		जरा कुहिने रोग	Root rot	N	<i>Meloidogyne spp</i>		M	
४.७	बोडी	भाईरस	Virus	V				L
		पातको थोप्ले	Leaf spot	F	<i>Alternaria spp.</i>			L
		सिन्दुरे	Rust	F	<i>Uromyces fabae</i>			L
		मोजाइक भाईरस	virus	V	<i>Bean mosaic virus</i>			L
		धुले दुसी	Powdery mildew	F	<i>Erisiphe sps.</i>			L

क्र.सं.	बालीको नाम	रोगको नेपाली/स्थानीय नाम	अंग्रेजीनाम	रोग लगाउने जिवाणु(F/B/V/N)	जिवाणुको नाम	प्रकोपको मात्रा		
		एनथ्राक्नोज	Anthracoise	F	<i>Colletotrichum spp.</i>			L
४.८	सिमि	भाईरस	Virus	V				L
		पातको थोप्ले	Leaf spot	F	<i>Alternaria spp.</i>			L
		सिन्दुरे	Rust	F	<i>Uromyces pisi</i>			L
		मोजाइक भाईरस	Mosaic virus	V	<i>Bean mosaic virus</i>			L
		धुले ढुसी	Powdery mildew	V	<i>Erisiphe sps.</i>			L
		एनथ्राक्नोज	Anthracoise	V	<i>Colletotrichum spp.</i>			L
४.९	कर्कलो	डढुवा	Blight	F				L
		गानो कुहिने रोग	Root rot	F				L
५	आलु	पछौटे डढुवा	Late blight	F	<i>Phytophthora infestance</i>			L
		ऐजेरु	potato wart	F	<i>Synchytricum endobioticum</i>			L
		खैरो पिपचक्रे	Bacterial wilt	B	<i>Ralstonia solanacearum</i>			
		दादेरोग	Scab disease	F	<i>Streptomyces scabis</i>			
६	अदुवा	गानो कुहिने रोग	Rhizome rot	F	<i>Pythium aphanidermatum</i>	H		
		पातको थोप्ले	Leaf spot	F			M	
		बेर्ना कुहिने रोग	Damping off	F				L
७	सुनतलाजातफलफु ल (जुनार, सुन्तला,	पाउडरी मिल्ड्यु	Powdery mildew	F	<i>Erisiphe sps.</i>			L
		फेदकाट्ने रोग	foot rot	F				L

क्र.सं.	बालीको नाम	रोगको नेपाली/स्थानीय नाम	अंग्रेजीनाम	रोग लगाउने जिवाणु(F/B/V/N)	जिवाणुको नाम	प्रकोपको मात्रा		
	कागती)	जरा कुहिने रोग	Root rot	F				L
		कालो ध्वाँसे		F				L
		निलो दुसी (भण्डारणमा)	Blue fungus	F				L
		सिट्रसग्रीनिङ	Citrus greening					L
		गुलाबी रोग	Pink disease	F				L
८	आँप	मालफर्मेशन	Malformation				M	
		कोत्रे रोग	Anthraxnose	F			M	
९	लिचि	पातको सिन्दुरे	Leaf spot	F			M	
१०	केरा	ओईलाउने रोग	Fusarium wilt	F			M	
		Bunchy top	virus	V			M	
११	प्याज	Purple blotch	fungus	F			M	

जहाँ F=fungus, V= virus, B= bacteria, N= nematode

आ.व. २०८१/८२ मा सिन्धुली जिल्लाको प्रमुखबालीहरूमादेखिएकाझारपातकोविवरण

क्र.स.	बाली	नेपालीनाम	बैज्ञानिकनाम	प्रकोपकोमात्रा		
				High	Medium	Low
१	धान	मोथे झार	<i>Cyperus difformis</i>	High		
		सामा झार	<i>Echinochloa colona</i> ,			Low
			<i>Cyperus iria</i>			Low
२	गहुँ	रगते झार	<i>Phalaris minor</i>	High		
		बेथे	<i>Chenopodium album</i>		Medium	
		झ्याउ	<i>Avena fatua</i>			Low
		दुबो	<i>Cynodon dactylon</i>	High		
३	मकै	कुटिलकोसा	<i>Vicia sativa</i>		Medium	
			<i>Polygonum plebeium</i>			Low
		भाङ्ग	<i>Cannabis sativa</i>			Low

आ.व. २०८१/८२ मा सिन्धुली जिल्लामा मुख्यतः देखिएका मित्रजीव विवरण

क्र.स	मित्रजीवहरू		लक्षित शत्रुजीवहरू
	स्थानीयनाम	बैज्ञानिकनाम	
१	स्त्रिस्वभावको खपटे	<i>Coccinella septempunctata</i>	Aphid
२	आँखिफोर किरा	<i>Mantis religiosa</i>	moths, mosquitoes, flies and aphids,
३	बाघे खपटे	<i>Cicindela ocellata</i>	ants, caterpillars, flies, grasshopper nymphs
४	माकुरा	<i>Achaearanea</i>	aphids, leafhoppers, planthoppers, fleahoppers, and Lepidoptera larvae
५	गाईने किरा	<i>Anisoptera</i>	aphids
६	Hover flies	<i>Eupeodes spp.</i>	aphids and the leafhoppers
७	Wasps	<i>Vespula</i>	mealybugs

खण्ड ६
अन्य प्राविधिक कुरा

६.१ विषादिका वर्गिकरणः

❖ **सम्पर्कतथादैहिकविषादिः**

किटनाशक	दुसिनाशक
१. एसिफेट ७५% एस.पी	१. क्याप्टान ५०% डब्लुपी
२. क्लोरपाईरिफस ४% जी आर. २१.५% डि.पी	२. हेक्जाकोनाजोल ५% डब्लुपी
३. मालाथियन ५% डि.पी	३. थायोफोनेटमिथाईल-७० डब्लुपी
४. फिप्रोनिल (पाइरोजोल)	४. फ्लुसिलाजोल ४०% ई.सी
५. क्लोरपाइरिफस ५०% + साइपरमेथ्रिन ५%	५. कार्वेन्डाजिम १२% + म्यान्कोजेव ६३%
६. इथियन ४०% + साइपरमेथ्रिन ५%	६. कार्बोक्विन १७% + थाइराम १७%
	७. कार्बेक्विन ३७.५% + थाइराम ३७.५%
	८. मेटाल्यक्सिल ८% + म्यान्कोजेव ६४%

❖ **सम्पर्कतथाआन्तरिक**

किटनाशक
१. मालाथियन ५% डि.पी.
२. क्लोरपाईरिफस ४% जि.आर १.५% डि.पी.
३. क्विनाल्फस २५% ई.सी
४. थायोडिकार्व ७५% डब्लु.पी.
५. अल्फामेथ्रिन/अल्फासाईपरमेथ्रिन १०% ई.सी
६. साईपरमेथ्रिन १०% ई.सी
७. फेन्भालेरेट २०% ई.सी
८. नोभालुरोन १०% ई.सी
९. ईण्डोक्साकार्व १५.८% ई.सी
१०. क्विनाल्फस २०% + साइपरमेथ्रिन ३%
११. डेल्टामेथ्रिन १% + ट्राइजोफस ३५%
१२. अल्फासाईपरमेथ्रिन १% + क्लोरपाईरिफस १५% ई.सी

❖ **आन्तरिकः**

किटनाशक
१. ईमामेक्टीन बेन्जोएट ५% एस.जी
२. ईटीफेनप्रक्स १०% ई.सी

❖ दैहिक बिषादीहरु:

किटनाशक बिषादीहरु	दुसि नाशक बिषादीहरु
१.डाईमेथोयट ३०%ई.सी.	१. कार्वेन्डाजिम ५०% डब्लु. पी.
२.इथियन ५०%ई.सी.	२. थाइफोनेटमिथाईल ७०% डब्लु. पी
३.मालाथियन ५०% ई.सी.	३. मेटाल्याक्जिल ३५% डब्लु. पी.
४.कार्वोसल्फान २५%ई.सी.	४. बेनोसिल ५०% डब्लु. पी
५.ईमामेक्टीनबेन्जोएट ५% एस. जी.	५. प्रोपिकोनाजोल २५% ई. सी.डाइक्लोरोफिनाइल
६.कार्पाहाइडोक्लोराइड ४% जी. आर	६. टेवुकोनाजोल २% डि.एल.
७.ईमिडाक्लोप्रिडएस. एल/ डब्लु. पी/ बेट	७. डाईफिनाकोनाजोल २५% ई. सी.
८.फिप्रोनिल ८०% डब्लुजी	८. डाईमिथोमोर्फ ५०% ब्लुजी
९.एसिटामिप्रीड २०% एस. सी.	९. मेलिडामाईसिन ३% एल
१०. थायोमेथोक्सजामर ५% डब्लुपी	१०. एजष्ट्रोविन २५% ई. सी
११. फ्लुवेण्डीथासाईट २०% डब्लु .जी	११. फेमोक्साईडन १६.६% साईमोक्जालि २२.१०%एस. सी.
१२. क्लोरएन्डिनलप्रोल १८% एस. सी.	
१३. क्लोरफूल्युजरोन ५.४% ई.सी.	
१४. फेनाजाक्विन १०% डब्लु. पी.	
१५. स्पाईरोमेसिफेन २२.९% एस.सी.	
१६. क्लोरएनट्रानिलिप्रोल ०.४% जी. आर	
१७. फेनपाईरोक्सीमेट ५% एस. सी	
१८. निटेनपाइराम (निकोटिनोइड) १०एससी	
१९. फिप्रोनिल ५% एस.सी पाइराजोल एस.सी पाइराजोल	

❖ सम्पर्क बिषादीहरु:

किटनाशक बिषादीहरु	दुसी नाशक बिषादीहरु
१. क्लोरपाईरिफस (२०%ई.सी)	१. म्यान्कोजेव ४५-७५% डब्लु. पी.
२. सिनथेटिकपाईरथ्रोइड्स १०% ई.सी	२. कपरअक्सक्लोराइड ५०% डब्लु. पी
३. डेल्टामेथ्रिन २.८% ई.सी.	३. सल्फर ८०% डब्लु. पी
४. वाइफेनथ्रन २.५% ई.सी.	४. जिनेव ७५% डब्लु.पी.
५. एवामेक्टीन १.९ ई.सी. (म्याक्रो साईकिलकल्याक्टोन समुह)	५. क्लोरोथालोनिल ७५% डब्लु. पी
६. फिप्रोलिन (पाइरोजोल) ०.३%जि.आर/ ५%ई.सि/ एस.सी	६. प्रोपिनेव ७०%डब्लुपी.

किटनाशक बिषादीहरू	दुसी नाशक बिषादीहरू
७. प्रोपाजाइट (सल्फरइष्टर) ५७%ई. सी	७. मेतिराम ७०%डब्लु.पी.
८. नोभालुरोन १०ई.सी	८. पेन्सिक्रोन २२.९%ई. सी.
९.इन्डोक्साकार्व १५.८ ई.सी.	९. डईनोक्याव ४८%ई.सी.

❖ स्टोम्याक			
किटनाशक		दुसिनाशक	
१. डाईफ्लुवेन्जुरान २५% ई.सी			
❖ ईनसेक्टग्रोथईन्हीबिटर			
१.लुफेनुरोन ५.४% ई.सी.			
२. साइरोमाइजिन (IGR) १०एस.सी.			
❖ झारपातनाशक			
Selective		Non Selective	
१. व्युटाक्लोरद ५०% ई.सी		१. ग्लाइफोसेट ४९% एस.एल	
२. आईसोप्रोटुरोन ७५% डब्लु.पी		२. पाराक्वायट २४% एस.एल	
३. अक्सिफ्लोरफेन ३५.५% ई.सी			
४. प्रोटिलाक्लोर ५०% इ.सी (अफसेट)			
५. एट्राजिन ५०% डब्लु .पि			
६. पेण्डिमिथालिन ३०% ई.सी			
७. अक्सिडार्जील ८०% डब्लु .पी			
❖ मुसानाशक			
रत्तप्रवाही		एकलमात्रआन्तरिक	
१. ब्रोमाडिओलोन ०.००५%		१. जिङ्कफस्फाईड ८०% डब्लु .पी	
❖ व्याक्टेरियानाशक			
सम्पर्क			
१.स्ट्रुप्टोमाइसिन सल्फेट +टेट्रासाइक्लिन हाइड्रोक्लोराइड ९.१ एस.पी			
❖ सुलसुलेनाशक			
सम्पर्क			
१. डाईकोफोल १.८५% ई.सी			
२. प्रोपाजाइट ५६% ई.सी (सल्फेटइष्टर)			
❖ शंखेकीरा /चिप्लेकीरा नाशक			
सम्पर्क			
१. मेटलडिहाईड १.५% पिलेट			
❖ वनस्पतिक तथा जैविक			
विकर्षण तथा अरुचीपैदा	स्टोम्याक+दैहिक	दैहिक	सम्पर्क

१. एजाडिराकिटन ०.०३% / १०%	१. व्यासिलसथुरिन्जियन्सिस डब्लु .पी	१. ट्राइकोडर्माभिरीडी	१. कासुगामाईसिन ३% एस.एल
	२. व्युभेरियावेसियाना १% डब्लु .पी		२. सिउडोमोनासफ लुरोन्सेन्स ०.५% डब्लु .पी

६.२ स्थानीय तहमा कार्यरत कृषि प्राविधिकहरुको विवरणः

क्र.स.	स्थानीय तह	कृषि प्राविधिकको नाम	पद	संपर्कनं.	कैफियत
१	कमलामाई नगरपालिका	श्री दिवाकर खड्का	अधिकृत स्तर छैटौ	९८४४५१८६१३	कृषि शाखा प्रमुख
		श्री सरोज फुयाल	सहायक स्तर पाचौ	९८४४०९५६९०	
		श्री देवी प्रसाद सापकोटा	सहायक स्तर चौथो	९८४४४२२४८०	
		श्री सुनिता न्यौपाने	सहायक स्तर चौथो	९८४४०१९६३०	
		श्री पोष्टराज अधिकारी	सहायक स्तर चौथो	९८४४२३२१९४	
		श्री लक्ष्मी श्रेष्ठ	सहायक स्तर चौथो	९८४४३१५३४१	
		श्री देविका क्षेत्री	सहायक स्तर चौथो	९८४४५३२१८८	
		श्री रन्जना दाहाल	सहायक स्तर चौथो	९८१५८९७२२६	
		श्री लिलानाथ देवकोटा	सहायक स्तर चौथो	९८४८५७६३८४	
		श्री रुपा कार्की	सहायक स्तर चौथो	९७४१६६५५५९	
२	गोलन्जोर गाँउपालिका	श्री चन्द्रकान्त चौधरी	अधिकृत स्तर सातौ	९८५५०७६४६८	कृषि शाखा प्रमुख
		श्री पवित्रा भुजेल	कृषि स्नातक	९७६७४९२९०२	
		श्री सरोज दाहाल	प्रा.स.	९८६६०५३७९९	
		श्री सुभेक्षा पराजुली	ना.प्रा.स	९८४७२७६७६८	
		श्री निश्मा हमाल	ना.प्रा.स	९८४०४८३६४८	
		श्री हृदय राज थापा	ना.प्रा.स	९८६४०१७८५३	
		श्री हिरा राना मगर	ना.प्रा.स	९८४४२८५८६३	
		श्री विनिता हमाल ठकुरी	ना.प्रा.स	९८०६५७७९०२	
		श्री पवित्रा कार्की	ना.प्रा.स	९८४०४९९७६२	
३	फिक्कल गाँउपालिका	श्री प्रकाश शाह	कृषि स्नातक	९८६१८५८७२९	कृषि शाखा प्रमुख
		श्री सन्दिप उपाध्याय	कृषि इन्जिनियर	९८४१९००८५०	
		श्री रामभक्त थापा मगर	ना.प्रा.स.	९८४४३२७१०५	
		श्री ललित बहादुर रजन मगर	ना.प्रा.स.	९८४४४२२३५६	
		श्री विजया घिमिरे	ना.प्रा.स.	९८६३५२८७९२	
		श्री सरिता धमला पहाडी	ना.प्रा.स.	९८१७७८३४६९	
		श्री सुन्दर बहादुर सुनुवार	ना.प्रा.स.	९८४४०७७५१२	
		श्री मोहन सुनुवार	ना.प्रा.स.	९८४३०६३०९५	
५	दुधौली नगरपालिका	श्री सीता खतिवडा	अधिकृत छैटौ	९८४४४८९६१४	कृषि शाखा प्रमुख
		श्री अपिश अधिकारी	कृषि अधिकृत	९८१३३५१२८१	
		श्री रेखा श्रेष्ठ	ना.प्रा.स.	९७४५३१७९५९	
		श्री खिल बहादुर बुढाथोकी	ना.प्रा.स.	९८१७८५९४४४	

क्र.स.	स्थानीय तह	कृषि प्राविधिकको नाम	पद	संपर्कनं.	कैफियत
		श्री रमा गौतम	ना.प्रा.स.	९८१६६८३४०२	
		श्री यशोदा पाण्डे	ना.प्रा.स.	९८०७८७६५७०	
		श्री ममता पहाडी	ना.प्रा.स.	९८१९६९८४९५	कृषि शाखा प्रमुख
६	मरिण गाँउपालिका	श्री अस्मिता धिताल	प्रा.स.	९८६८७१०९०७	कृषि शाखा प्रमुख
		श्री विर सिंह महतारा	प्रा.स.	९८६४७४५०७२	
		श्री भोला कुमार साह	ना.प्रा.स.	९८१२००८८९४	
		श्री शुसिला कुमारी स्याङतान	ना.प्रा.स.	९८४३१५२५६६	
		श्री सविता थापा	ना.प्रा.स.	९८४४१९८९२८	
७	तिनपाटन गाँउपालिका	श्री रुकु विश्वकर्मा	प्रा.स.	९८६४२८६१०१	कृषि शाखा प्रमुख
		श्री विकास सुनुवार	ना.प्रा.स.	९८०७८९४३००	
		श्री सेविका ढकाल	ना.प्रा.स.	९८४४५६१९४३	
		श्री कुन्ताकुमारी कार्की	ना.प्रा.स.	९८६३९९६५०१	
		श्री मोहन बहादुर पुर्वछाने	ना.प्रा.स.	९८२५८३४८०८	
		श्री राधिका थापा मगर	ना.प्रा.स.	९७४२९२५८८६	
८	हरिहरपुरगढी गाँउपालिका	श्री प्रवेश देवकोटा	कृषि अधिकृतछैटौँ	९८६४२०२८१५	कृषि शाखा प्रमुख
		श्री अनु राई	ना.प्रा.स.	९८४४२२४३७१	
		श्री विनोद प्रसाद शाह	प्रा.स.	९८६५०४४५६९	
		श्री कल्पना थापा	ना.प्रा.स.	९८६२७०८८०२	
		श्री घन लक्ष्मी घिसिङ	ना.प्रा.स.	९७४६६४६२६४	
४	सुनकोशी गाँउपालिका	श्री मिलन कडेल	प्रा.स.	९७६९८२०५६१	कृषि शाखा प्रमुख
		श्री प्रदिप श्रेष्ठ	ना.प्रा.स.	९८६४१३५५३२	
९	घ्याङ्लेख गाँउपालिका	श्री छिरिङदोर्जे लामा	प्रा.स.	९८६२६३०९९३	कृषि शाखा प्रमुख
		श्री रुका कुमारी विश्वकर्मा	ना.प्रा.स.	९८६२२३६१८५	
		श्री सरस्वती सुनुवार	ना.प्रा.स.	९८४४५३७७०३	
		श्री सर्मिला स्याङतान	ना.प्रा.स.	९८६१८२५९१६	
		श्री दिल कुमार श्रेष्ठ	ना.प्रा.स.	९८६४०७६३७०	
		श्री दिर्गराज थिङ	ना.प्रा.स.	९८६४५०७६७८	

६.३ कार्यालयमा बीउ विजन विक्रेताको दर्ता तथा नविकरण गरेकाहरूको विवरणः

६.३.१ आ.व. २०८१/८२ मा कार्यालयमा बीउ विजन विक्रेताको दर्ता तथा नविकरण गरेकाहरूको विवरणः

क्र.स.	पसलको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	फोन नं.	दर्ता/नविकरण गरेको मिति	दर्ता नं.	कैफियत
१	अधिकारी एग्रोभेट सेन्टर	मरिण ६	दिलिप कुमार अधिकारी	9817607443	4/13/2081	3/2074/75	नविकरण
२	पशुपती एग्रोभेट ट्रेडर्स	छ्याङलेख ५	देवराज सिजाली	9840747023	5/17/2081	01/281/82	नयाँ दर्ता
३	मरिण एग्रोभेट सेन्टर	मरिण ६	दिनेश महतो	9855033114	8/19/2081	02/281/83	नयाँ दर्ता
४	शिद्धिविनायक एग्रो कन्सर्न	कमलामाई-६	राम कृष्ण कार्की	9844042756	8/19/2081	03/281/84	नयाँ दर्ता
५	युजि नायन नायन एग्रोभेट	कमलामाई -५	निरोजा श्रेष्ठ	9843459351	11/12/2081	06/080/81	नविकरण
६	विजया सिन्धुली गढी एग्रो सिड सेन्टर	कमलामाई -५	निराजन न्यौपाने	9843459351	11/12/2081	01/078/79	नविकरण
७	बस्नेत एग्रोभेट	तिनपाटन-१	राम बहादुर बस्नेत	9812059551	11/12/2081	02/079/80	नविकरण
८	अधिकारी एग्रोभेट	दुधौली -९	राम बाबु अधिकारी	9842883344	11/12/2081	05/081/82	नयाँ दर्ता
९	कमलामाई एग्रो सप्लायर्स	कमलामाई-४	ओम प्रकाश श्रेष्ठ	9854024550	11/12/2081	04/081/82	नयाँ दर्ता
१०	गिरी एग्रोभेट सेन्टर	सुनकोशी -३	विक्रम राज गिरी	9840739373	11/12/2081	06/081/82	नयाँ दर्ता

६.३.२ सिन्धुली जिल्लामा रहेका विषादी विक्रेताको दर्ता तथा नविकरण गरेकाहरुको विवरणः

क्र.सं.	प्रोपाइटरको नाम	ठेगाना	प्रोपाइटर	सम्पर्क नं.	सिफारिस दिएकोमिति	नविकरण भएको मिति	नविकरणगर्नु पर्ने मिति
१	आषिस कृषिऔषधी पसल	दधौली -४	ईश्वरीप्रसाद तिमल्सिना	९८०७६२३६०६	२०८०/०१/३१	२०८०/०२/०३	२०८२/०२/०२
२	लेकाली एग्रो भेट	दुधौली -१२	थिर प्रसादभट्टराई	९८१३११६९८५	२०८०/०२/०९	२०८०/०२/०४	२०८२/०२/०३
३	मरिण ठाकुरेश्वर एग्रोभेट सेन्टर	मरिण -२	विनितासारु	९७४१७९१९७१	२०८०/०२/१८	२०७९/०४/२९	२०८१/०४/२८
४	भद्रकाली एग्रोभेट	क.न.प. -५	सिताकुमारी श्रेष्ठ	९८१२०४५८२७	२०८०/०९/२३	२०८०/१०/२८	२०८३/१०/२६
५	साझा एग्रोभेट	हरिहरपुरगढी -५	जवराज माझी	९८६५८८८८९८	२०८०/१०/२२	२०८०/१०/२२	२०८३/१०/२०
६	सिद्धबाबा एग्रो भेट	मरिण -६	नरेशदेवकोटा	९८४४०४५४००		२०७९/१२/०२	२०८१/११/०६
७	अधिकारी एग्रो भेट	मरिण -६	दिलिपकुमार अधिकारी	९८१७६०७४४३		२०७९/०५/२५	२०८१/०२/२५
८	सिद्धि विनायक एग्रो कन्सर्न	क.न.पा.-७	राम कृष्णकार्की	९८४५०९९२४२		२०८०/०५/१६	२०८२/०५/१५
९	बस्नेत एग्रोभेट	तिनपाटन -१	राम बहादुरबस्नेत	९८६४०४९६४४		२०७९/०७/२१	२०८१/०७/२०
१०	बस्नेत एग्रोभेट	तिनपाटन -१	राम बहादुरबस्नेत	९८६४०४९६४४		२०७९/०७/२१	२०८१/०७/२०
११	पशुपंक्षीतथा खेति सेवा पसल	क.न.पा.-६	कमल कटुवाल	९८४४०८२७८६		२०७९/०४/११	२०८२/०४/०९
१२	आषिस कृषिऔषधी पसल	दुधौली -४	इश्वरीप्रसाद तिमल्सिना	९८०७६२३६०६		२०८०/०८/०२	२०८०/०८/०२
१३	अधिकारीएग्रोभेट सेन्टर	मरिण -६	दिलिपअधिकारी	९८१७६०७४४३		२०७९/०२/२६	२०८१/०२/२५
१४	गिरीएग्रोभेट	शुनकोशी -३	विक्रमगिरी	९८४०७३९३७३		२०८०/०४/१३	२०८२/०४/१२
१५	सिद्धबाबा एग्रोभेट	क.न.पा.-६	नरेशदेवकोटा	९८४४०४५४००	२०८०/०८/०६		
१६	प्रवेश भेटफर्म	दुधौली -११	राम बाबुअधिकारी	९८४२८८३३४४	२०७९/०५/१९		
१७	पि.एम.एग्रोभेट लि.	गोलन्जोर -५	प्रकाशमंग्राती		२०८०/०२/०१		
१८	फिक्कल एग्रो सेन्टर	फिक्कल-४	कुलेन्द्रबहादुर मगर		२०८०/०१/३१		
१९	त्रिशक्ति एग्रोभेट	मरिण -६	पदम बहादुरश्रेष्ठ	९८६४११८१४४			
२०	कमलामाई भेट सप्लायर्स	क.न.पा.-६	ओम प्रकाशश्रेष्ठ	९८५४१२४५५०	२०८०/१२/१६		

२१	बराल एगोभेट	दुधौली -२	रामजीप्रसाद बराल	९८४४२४५९०९		२०७०/०९/१४	२०७३/०९/१३
२२	प्रवेश भेटफर्म	दुधौली -९	प्रवेशअधिकारी	९८०८९२०२६४		२०८०/०२/२१	२०८३/०२/१९
२३	लामिछाने एगोभेट	क.न.पा.-४,	शारदालामिछाने	९८४४०४२२९६		२०७२/०३/२९	२०७५/०३/२८
२४	पशुपति एगोभेट टर्डर्स	घ्याङ्लेख -५	देवराजसिजाली	९८४०३४७०२३		२०७९/०९/१२	२०८१/०९/११
२५	प्रतिक्षा एगोभेट	हरिहरपुगढि-२	बिपिन जंग राई	९८४३८८७९१७		२०८०/०४/२९	
२६	सिंहकिटनासक औषधी पसल		अमरनाथसिंह	९८१९७९१००९	२०८१/०१/१०		
२७	आइ.पी.एम.एग्रीकल्चर सप्लायर्स	क.न.पा.-६	निरोजश्रेष्ठ	९८४३४५९३५१	२०८१/०२/२२		
२८	किसान खेति सेवा पसल	तिनपाटन -११	कृष्णप्रसाद पहाडी	९६१४८३७८०९	२०८१/०१/१६		
२९	विजया सिन्धुलीगढि एगोसिड सेन्टर	क.न.पा.-७	निराजनन्यौपाने	९८४१७९१८५०			

६.४ कार्यालयको समन्वयमा तालिम प्राप्त प्राविधिक तथा कृषकहरूको विवरणः

६.४.१. कृषि विकास कार्यालयबाट खुद्रा विषादी विक्रेताको तालिममा कृषकहरू पठाईएको विवरण

क्र.स.	सहभागीकोनाम	ठेगाना	सम्पर्क नं.	तालिमकोविषय	तालिम संचालनगर्ने संस्था	संचालन भएकोमिति
१	प्रतिमा श्रेष्ठ	तिनपाटन-६	९८६५४०८९७१	खुद्राविषादी विक्रेता तालिम	तालिमकेन्द्र भण्डारा चितवन	२०८०/११/०९ देखि १४ गते सम्म
२	पदम केशर सिन्धुरी	हरिहरभुरगढी-२	९८६०८८७५७१	खुद्राविषादी विक्रेता तालिम	तालिमकेन्द्र भण्डारा चितवन	२०८०/११/०९ देखि १४ गते सम्म
३	बिष्णुकुमारी श्रेष्ठ	क.न.पा.- ६	९८४९१४५४०६	खुद्राविषादी विक्रेता तालिम	तालिमकेन्द्र भण्डारा चितवन	२०८०/११/०९ देखि १४ गते सम्म
४	विपिन जङ्गराई	हरिहरभुरगढी-४	९८४३८८७९१७	खुद्राविषादी विक्रेता तालिम	तालिमकेन्द्र भण्डारा चितवन	२०८१/०२/२० देखि २५ गते सम्म
५	सरिता धमला	फिक्कल -५	९८१७८४३२८८	खुद्राविषादी विक्रेता तालिम	तालिमकेन्द्र भण्डारा चितवन	२०८१/०२/२० देखि २५ गते सम्म

६.४.२.कृषि विकास कार्यालयबाट विभिन्न तालिममा प्राविधिकहरू पठाईएको विवरण

क्र.स.	सहभागीको नाम	पद	सम्पर्क नं.	कार्यालय	तालिमको विषय	तालिम संचालन गर्ने संस्था	संचालन भएको मिति
१	सुशिल श्रेष्ठ	बाली संरक्षण अधिकृत	९८४९०४२९२७	कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुली	सेवा प्रवेश तालिम	कृषि तालिम केन्द्र,भण्डारा चितवन	२०८१/०५/११-१६
२	सुशिल श्रेष्ठ	बाली संरक्षण अधिकृत	९८४९०४२९२७	कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुली	अधिकृतस्तर संरचित संरचनाको आधारभुत जानकारी एवं संरचना भित्र तरकारी खेति सम्बन्धि तालिम	कृषि तालिम केन्द्र,भण्डारा चितवन	२०८१/०६/०६-११
३	उमा देवी श्रेष्ठ	कृषि प्रसार अधिकृत	९८४२०६१९०४	कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुली	अधिकृतस्तर संरचित संरचनाको आधारभुत जानकारी एवं संरचना भित्र तरकारी खेति सम्बन्धि तालिम	कृषि तालिम केन्द्र,भण्डारा चितवन	२०८१/०६/०६-११
४	देवी प्रसाद सापकोटा	ना.प्रा.स.	९८४४४२२४८०	कमलामाई	गुणस्तरित बीउ उत्पादन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि	कृषि तालिम केन्द्र,भण्डारा	२०८१/०७/०७-१२

वार्षिक पुस्तिका आ.व.२०८१/८२ (८८)

क्र.स.	सहभागीको नाम	पद	सम्पर्क नं.	कार्यालय	तालिमको विषय	तालिम संचालन गर्ने संस्था	संचालन भएको मिति
				नगरपालिका	तालिम	चितवन	
५	खिल बहादुर बुढाथोकी	ना.प्रा.स.	९८५४०४२९४४	दुधौली नगरपालिका	गुणस्तरित बीउ उत्पादन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम	कृषि तालिम केन्द्र,भण्डारा चितवन	२०८१/०७/०७-१२
६	प्रवेश देवकोटा	कृषि अधिकृत	९८६४२०२८१५	हरिहरपुगढी गाउँपालिका	बीउ विप्लेषण तथा बाली निरीक्षण सम्बन्धि तालिम	प्रदेश बीउ बीजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र	२०८०/०८/०९-११
७	लिलाजाथ देवकोटा	ना.प्रा.स.	९८४८७६६३८४	कमलामाई नगरपालिका	बीउ विप्लेषण तथा बाली निरीक्षण सम्बन्धि तालिम	प्रदेश बीउ बीजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र	२०८०/०८/०९-११
८	विजया घिमिरे	ना.प्रा.स.	९८६३५२८७९२	फिक्कल गाउँपालिका	बीउ विप्लेषण तथा बाली निरीक्षण सम्बन्धि तालिम	प्रदेश बीउ बीजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र	२०८०/०८/०९-११
९	सविता थापा	ना.प्रा.स.	९८०६१७४२६	मरिण गाउँपालिका	मौरी पालन सम्बन्धि तालिम	कृषि तालिम केन्द्र,भण्डारा चितवन	२०८१/०८/१२-१७
१०	कविता थापा	ना.प्रा.स.	९८६०५५९२८०	गोलन्जोर गाउँपालिका	मौरी पालन सम्बन्धि तालिम	कृषि तालिम केन्द्र,भण्डारा चितवन	२०८१/०८/१२-१७
११	छिरिङ दोर्जे लामा	प्रा.स.	९८६२३०९९३	घ्याङलेख गाउँपालिका	मौरी पालन सम्बन्धि तालिम	कृषि तालिम केन्द्र,भण्डारा चितवन	२०८१/०८/१२-१७
१२	टिका बहादुर खत्री	कृषि अर्थ विज्ञ	९८४१३९८७५६	कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुली	गणकस्तरिय तालिम	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, हेटौडा	२०८२/०२/०९-१२
१३	प्रकाश शाह	कृषि अधिकृत	९८६१८५८७२९	फिक्कल गाउँपालिका	गणकस्तरिय तालिम	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, हेटौडा	२०८२/०२/०९-१२
१४	प्रवेश देवकोटा	कृषि अधिकृत	९८६४२०२८१५	हरिहरपुगढी गाउँपालिका	गणकस्तरिय तालिम	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, हेटौडा	२०८२/०२/०९-१२
१५	मिन बहादुर थापा	अधिकृतस्तर छैटौँ	९८५४०४०८३३	कमलामाई नगरपालिका	गणकस्तरिय तालिम	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, हेटौडा	२०८२/०२/०९-१२
१६	सरोज फुयाल	सहायकस्तर पाचौँ	९८४४०९५६९०	कमलामाई नगरपालिका	गणकस्तरिय तालिम	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, हेटौडा	२०८२/०२/०९-१२
१७	मिलन कंडेल	सहायकस्तर पाचौँ	९७६९८२०५६१	सुनकोशी गाउँपालिका	गणकस्तरिय तालिम	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, हेटौडा	२०८२/०२/०९-१२
१८	खिल बहादुर बुढाथोकी	ना.प्रा.स.	९८५४०४२९४४	दुधौली नगरपालिका	गणकस्तरिय तालिम	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, हेटौडा	२०८२/०२/०९-१२
१९	रेखा श्रेष्ठ	ना.प्रा.स.	९७४५३१७९५९	दुधौली नगरपालिका	गणकस्तरिय तालिम	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, हेटौडा	२०८२/०२/०९-१२

वार्षिक पुस्तिका आ.व.२०८१/८२ (८९)

क्र.स.	सहभागीको नाम	पद	सम्पर्क नं.	कार्यालय	तालिमको विषय	तालिम संचालन गर्ने संस्था	संचालन भएको मिति
२०	तारा थापा	ना.प्रा.स.	९८४२९७७९३३	दुधौली नगरपालिका	गणकस्तरिय तालिम	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, हेटौडा	२०८२/०२/०९-१२
२१	हिरा रानामगर	ना.प्रा.स.	९८४४२८५८६३	गोलन्जोर गाउँपालिका	गणकस्तरिय तालिम	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, हेटौडा	२०८२/०२/०९-१२
२२	सेविका ढकाल	ना.प्रा.स.	९८४४५६९९४३	तिनपाटन गाउँपालिका	गणकस्तरिय तालिम	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, हेटौडा	२०८२/०२/०९-१२
२३	गिता राई	ना.प्रा.स.	९८६९३२७९६३	तिनपाटन गाउँपालिका	गणकस्तरिय तालिम	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, हेटौडा	२०८२/०२/०९-१२
२४	दिर्गराज थिङ	ना.प्रा.स.	९८४४९४७४३२	घ्याङलेख गाउँपालिका	गणकस्तरिय तालिम	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, हेटौडा	२०८२/०२/०९-१२
२५	भोला कुमार शाह	ना.प्रा.स.	९८६४०३४०६३	मरिण गाउँपालिका	गणकस्तरिय तालिम	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, हेटौडा	२०८२/०२/०९-१२

६.४.३.कृषि विकास कार्यालयबाट विभिन्न तालिममा कृषकहरु पठाईएको विवरण

क्र.स.	सहभागीको नाम	ठेगाना	सम्पर्क नं.	तालिमको विषय	तालिम संचालन गर्ने संस्था	संचालन भएको मिति
१	प्रकाश भुजेल	गोलन्जोर -५	९८६९३०३९५७	युवाहरुमा उद्यमशिलता विकास तालिम	कृषि तालिम केन्द्र,भण्डारा, चितवन	२०८१/०५/२३-२८
२	निर्मल रम्तेल	गोलन्जोर -६	९८५४०४९२५९	युवाहरुमा उद्यमशिलता विकास तालिम	कृषि तालिम केन्द्र,भण्डारा, चितवन	२०८१/०५/२३-२८
३	नारायण तिमिल्सिना	दुधौली-१	९७०३५३५९०	वर्णसंकर कमै बीउ उत्पादन सम्बन्धि तालिम	प्रदेश बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हेटौडा	२०८१/०८/१४-१६
४	राम कुमार राई	हरिहरपुगढी-२	९७४२४७४४५९	वर्णसंकर कमै बीउ उत्पादन सम्बन्धि तालिम	प्रदेश बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हेटौडा	२०८१/०८/१४-१६
५	कुमार बुढाथोकी	कमलामाई-१	९८२९५०९२९३	वर्णसंकर कमै बीउ उत्पादन सम्बन्धि तालिम	प्रदेश बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हेटौडा	२०८१/०८/१४-१६
६	लक्ष्मण पहाडी	तिनपाटन -४	९८४६०५१५७०	वर्णसंकर कमै बीउ उत्पादन सम्बन्धि तालिम	प्रदेश बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हेटौडा	२०८१/०८/१४-१६
७	भक्तहरि भुपाली	कमलामाई-१३	९८९२०५९६९८	स्ङ्गजङ्ग कखतङ्ग ज्यकट्टा जयज रूङ्गगभयजयलङ्ग	कृषि विकास निर्देशनालय,हेटौडा	२०८१//८/२५-२६

क्र.स.	सहभागीको नाम	ठेगाना	सम्पर्क नं.	तालिमको विषय	तालिम संचालन गर्ने संस्था	संचालन भएको मिति
८	शान्ति कुमारी तामाङ	कमलामाई -७	९८४४१५६३०२	स्ङ्गजङ्ग कखतङ्ग ज्यकट्टु जयज रूङ्गगभयजयलङ्ग	कृषि विकास निर्देशनालय, हेटौडा	२०८१/०८/२५-२६
९	बिमला घिमिरे	दुधौली -११	९८४१७१२८९१	च्याउ खेति सम्बन्धि तालिम	कृषि तालिम केन्द्र, भण्डारा, चितवन	२०८१/०९/०३-८
१०	चन्द्र बहादुर मोक्तान	मरिण - २	९८६९७७२४६३	च्याउ खेति सम्बन्धि तालिम	कृषि तालिम केन्द्र, भण्डारा, चितवन	२०८१/०९/०३-८
११	टंक कुमारी ठाडामगर	सुनकोशी -७	९८४४२१७२१५	कृषकस्तर समशितोष्ण तथा शितोष्ण प्रदेशिय फलफूल खेति प्रविधि	कृषि तालिम केन्द्र, भण्डारा, चितवन	२०८१/१०/२०-२५
१२	प्रेम बहादुर थापा	कमलामाई -१	९८६४११८४०४	मेशिनरी मर्मत सम्बन्धि तालिम	कृषि तालिम केन्द्र, भण्डारा, चितवन	२०८२/०१/२१-२५
१३	दल बहादुर तामाङ	कमलामाई -७	९८६४२७८९९	मेशिनरी मर्मत सम्बन्धि तालिम	कृषि तालिम केन्द्र, भण्डारा, चितवन	२०८२/०१/२१-२५
१४	विवेकराज गिरी	सुनकोशी -३	९८४९६२३१८८	उन्नत बीउ उत्पादक कृषकहरुलाई छङ्कछङ्क तथा गुणस्तर नियमन सम्बन्धि तालिम	प्रदेश बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रन केन्द्र, हेटौडा	२०८२/०२/०५-९
१५	गोविन्द बहादुर बस्नेत	कमलामाई -६	९८४४०४५१५५	उन्नत बीउ उत्पादक कृषकहरुलाई छङ्कछङ्क तथा गुणस्तर नियमन सम्बन्धि तालिम	प्रदेश बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रन केन्द्र, हेटौडा	२०८२/०२/०५-९
१६	शान्ता पोखेल	तिनपाटन -१	९८४३५०७२७२	उन्नत बीउ उत्पादक कृषकहरुलाई छङ्कछङ्क तथा गुणस्तर नियमन सम्बन्धि तालिम	प्रदेश बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रन केन्द्र, हेटौडा	२०८२/०२/०५-९
१७	रमिला कार्की	कमलामाई -६	९८६३२२२५१३	बीउ बिजन बिक्रेता सम्बन्धि तालिम	प्रदेश बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रन केन्द्र, हेटौडा	२०८२/०३/१३-१५
१८	धन बहादुर भुजेल	गोलन्जोर -५	९८४४००८४९८	बीउ बिजन बिक्रेता सम्बन्धि तालिम	प्रदेश बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रन केन्द्र, हेटौडा	२०८२/०३/१३-१५
१९	श्रीकृष्ण भण्डारी	सुनकोशी -३	९७६३५८१८५४	बीउ बिजन बिक्रेता सम्बन्धि तालिम	प्रदेश बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रन केन्द्र, हेटौडा	२०८२/०३/१३-१५
२०	सागर रम्तेल	कमलामाई -१	९८६१००२७४२	बीउ बिजन बिक्रेता सम्बन्धि तालिम	प्रदेश बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रन केन्द्र, हेटौडा	२०८२/०३/१३-१५

१. परिचय

कफी एक लोकप्रिय तथा विश्वव्यापी रूपमा प्रयोग हुने नरम पेय पदार्थ हो, जसले मानिसलाई स्फूर्ति र ताजगी प्रदान गर्दछ। यो एक महत्वपूर्ण नगदे बाली पनि हो, जसको व्यापारिक महत्व अत्यन्तै उच्च छ। कफी उत्पादन विश्वका ७० भन्दा बढी देशहरूमा हुने गर्दछ र यसको अन्तर्राष्ट्रिय बजार निकै ठूलो रहेको छ। उत्पादनको दृष्टिले ब्राजिल अग्रणी देश हो भने खपतको हिसाबले अमेरिका पहिलो स्थानमा पर्छ।

कफीमा पाइने क्याफिन नामक तत्वले मानसिक तथा शारीरिक थकान कम गर्न मद्दत गर्दछ, साथै एकाग्रता बढाउने र निद्रा हटाउने काम पनि गर्छ। कफीमा कार्बोहाइड्रेट, प्रोटीन, विभिन्न प्रकारका अम्ल तथा वाष्पशील यौगिकहरू पनि पाइन्छन्, जसले यसको स्वाद र सुगन्धलाई विशेष बनाउँछ।

वनस्पतिक रूपमा कफी रुबियासी (Rubiaceae) परिवारअन्तर्गत पर्ने सदाबहार बहुवर्षीय बाली हो। यसको बोट साना झाडीदेखि ठूला रुखसम्म फरक-फरक आकारका हुन सक्छन्। कफीका प्रमुख जातहरूमा *अराबिका*, *रोबस्टा*, *लाइबेरिका* र *एक्सेल्सा* पर्दछन्, जसमा अराबिका र रोबस्टा आर्थिक रूपमा बढी महत्वपूर्ण छन्। नेपालमा विशेषगरी अराबिका जातको कफी उत्पादन गरिन्छ, जुन गुणस्तरका हिसाबले उच्च मानिन्छ।

विश्वभर १०० भन्दा बढी देशहरूमा कफी उत्पादन गरिन्छ, जस मध्ये करिब ५० देशलाई मुख्य उत्पादक राष्ट्रका रूपमा मानिन्छ। ब्राजिलविश्वकै सबैभन्दा ठूलो कफी उत्पादक देश हो भनेभियतनाम, कोलम्बिया, इण्डोनेसिया, इथियोपिया र भारत प्रमुख उत्पादन गर्ने देशहरूमा पर्दछन्। खपतको हिसाबले अमेरिका पहिलो स्थानमा रहेको छ। प्रति व्यक्ति खपतका आधारमा भनेडेनमार्क लगायत स्क्यान्डिनेभियन देशहरू अग्रणी छन्, जहाँ वार्षिक करिब ९.७ के.जी. प्रति व्यक्ति कफी खपत हुने गर्दछ।

विश्वमा उत्पादित कफीमध्ये करिब ७५ प्रतिशत कफी विकसित देशहरू जस्तै अमेरिका, जापान तथा युरोपेली राष्ट्रहरूमा खपत हुन्छ भने बाँकी २५ प्रतिशत कफी उत्पादक तथा अन्य देशहरूमा उपभोग गरिन्छ। हाल विश्व बजारमा स्पेसियल्टी कफीको माग बढ्दो क्रममा रहेको छ, तर सामान्य (कम गुणस्तरका) कफीको माग र मूल्य भने क्रमशः घट्दै गएको पाइन्छ।

२. नेपालमा कफी

नेपालमा कफीको सुरुवात गुल्मी जिल्लाको आँपचौरबाट भएको मानिन्छ र प्रारम्भिक करिब ३७ वर्षसम्म यो केवल कौतुहल बालीको रूपमा सीमित रह्यो। वि.सं. २०३२ सालतिर सरकारी पहलमा भारतबाट बीउ ल्याई किसानहरूलाई वितरण गरिएपछि मात्र यसको व्यावसायिक खेती सुरु भयो। त्यसपछि वि.सं. २०४० को दशकमा कफी विकास केन्द्र स्थापना र वि.सं. २०५० मा राष्ट्रिय चिया तथा कफी विकास बोर्ड गठन भई कफी प्रवर्द्धनलाई संस्थागत रूपमा अगाडि बढाइयो, साथै वि.सं. २०४७ मानेपाल कफी व्यवसायी संघ स्थापना भएपछि उत्पादनले थप गति लियो। हाल कफी खेती मध्य-पहाडी क्षेत्रका करिब ४० जिल्लामा फैलिएको छ, जहाँ २७,००० भन्दा बढी किसानहरूले करिब १,७६० हेक्टर क्षेत्रफलमा खेती गरिरहेका छन्। नेपालमा उत्पादित कफी जापान, अमेरिका, कोरिया लगायत युरोपेली देशहरूमा निर्यात हुँदै आएको छ, जसमा कुल उत्पादनको करिब ५१ प्रतिशत निर्यात र ४९ प्रतिशत आन्तरिक खपत हुने गरेको छ। नेपाल सरकारले कफीलाई निर्यातमुखी नगदे बालीका रूपमा प्राथमिकता दिँदै पञ्चवर्षीय योजनामा समावेश गरेको छ र उत्पादन, प्रशोधन तथा व्यापारलाई व्यवस्थित गर्न वि.सं. २०६० मा राष्ट्रिय कफी नीति लागू गरेको छ।

३. कफीको फूलरफल

कफीको बोटमा फूल बन्ने प्रक्रिया असोज महिना देखि सुरु भई कोपिला विकास हुँदै चैत्र महिनामा फूल फुल्छ। साना सेता र सुगन्धित फूलहरू प्रायः एक वर्ष पुरानो हाँगामा गुच्छा रूपमा फुल्छन् प्रत्येक आँखलामा केही कोपिला विकसित हुन्छन्। अराबिका कफी स्वयंसेचित बाली भएकाले यसको फूल बिहान फुल्ने र करिब ५ घण्टाभित्र परागसेचन हुने गर्दछ, तर फूल फुल्ने समयमा वर्षा भएमा पराग पखालिँदा फल कम लाग्न सक्छ। परागसेचन पछि केही दिनमै गर्भाधारण भई फलको विकास सुरु हुन्छ, जसलाई परिपक्व हुन जात र हावापानी अनुसार अराबिकामा ६—९ महिना र रोबस्टामा ९—११ महिना लाग्छ। कफीको फललाई ड्रुप (drupe) भनिन्छ र पाकेपछि यसको रंग रातो वा पहेँलो हुन्छ, जसको भित्र प्रायः दुईवटा बीउ (पार्चमेन्ट) हुन्छन्; कहिलेकाहीं एक वा तीन वटा पनि हुन सक्छन्। बाहिरी बोक्रा, गुदी, सिल्भर स्किन हुँदै भित्र हरियो बीउ (ग्रीनबीन) हुन्छ, जसलाई प्रशोधन र भुटाइ पछि कफी पाउडर तयार गरिन्छ।

चित्र: कफीको फूल र फल

४. कफीको जातहरूको भिन्नता

विश्वमा कफीका प्रमुख चार जातहरू अराबिका, रोबस्टा, लाइबेरिका र एक्सेल्सा हुन्, जसमा आर्थिक दृष्टिले अराबिका र रोबस्टा बढी महत्वपूर्ण मानिन्छन्।

विवरण	अराबिका	रोबस्टा
जात वर्णन गरिएको मिति	१७५३	१८९५
क्रोमोजोम संख्या	४४	२२
फूल फुलेपछि फल पाक्ने अवधि	करिब ९ महिना	१०—१२ महिना
फूल फुल्ने बानी	वर्षा भएपछि मात्र	निश्चित नभएको
फूल फुल्नेपछि विकास अवधि	९—१० दिन	७—८ दिन
उत्पादन क्षमता (ग्रीन बीन)	१५००—३००० केजी/हे	२३००—४००० केजी/हे
क्याफिन मात्रा	०.८—१.४%	०.७—४.०%
बीउको आकार	चौडा	अण्डाकार
स्वाद	अम्लीय, सुगन्धित	बाक्लो, तितो
उपयुक्त तापक्रम	१५—२४°C	२४—३०°C

विवरण	अराबिका	रोबस्टा
उपयुक्त वर्षा	१५००—२००० मि.मि.	१५००—२००० मि.मि.
उपयुक्त उचाइ	६००—१६०० मि.	६०—५०० मि.
जरा विकास	गहिरो जाने	कम गहिरो
नेमाटोड सहनशीलता	सहन नसक्ने	सहन सक्ने
फल सङ्गे रोग सहनशीलता	सहन नसक्ने	सहन सक्ने
उच्च गुणस्तर उत्पादन उचाइ	८००—१६०० मि.	लागू हुँदैन

५. बीउ संकलन

बीउको लागि जात पहिचान गरी स्वस्थ, निरोगी र बलियो माउबोटहरूको छनोट गर्नुपर्छ।

क. माउबोटको छनोट

कफी बगैँचा स्थापना गरिने सोही ठाउँको माउबोटबाट बीउ संकलन गर्नुपर्छ। १००० मिटरभन्दा माथिको उचाइमा रहेको, १०—१२ वर्ष उमेरको, स्वस्थ, निरोगी र बलियो बोट छनोट गर्नुपर्छ। माउबोटको जात स्पष्ट हुनुपर्छ। राम्रो मलिलो माटो र छायाँ भएको स्थानका बोट उपयुक्त मानिन्छन्। १५ वर्षभन्दा बढी उमेरका, पुरानो, रोगी वा उत्पादन घटेका बोट छनोट गर्नु हुँदैन। विभिन्न जात मिसाएर (वर्णशंकर) बीउ उत्पादन गर्नु उपयुक्त हुँदैन।

ख. रातो चेरी छनोट गर्ने समय र तरिका

हावापानी र उचाइ अनुसार चेरी पाक्ने समय फरक हुन्छ तर सामान्यतया मंसिरदेखि फागुनसम्म टिपिन्छ। एकनासले पाकेका बेला मात्र बीउका लागि चेरी छनोट गर्नुपर्छ। पूर्ण रूपमा पाकेका रातो, चम्किला दाना चोर औंला, माझी औंला र बूढी औंलाले टिपिन्छ। कम पाकेका, धेरै पाकेका, साना—ठूला, रोग वा कीरा लागेका तथा चराले नखाएका दाना लिनु हुँदैन। बोटको बीच भागका एकनासका दाना मात्र छनोट गर्नुपर्छ। टिपाइपछि पानीमा डुबाएर हल्का दाना फालिन्छ र राम्रो दाना मात्र राखिन्छ।

ग. कफीको बीउ प्रशोधन

रातो चेरीको बोक्रा हातले हटाइन्छ, पलपर मेसिन प्रयोग गर्नु हुँदैन। म्युसिलेज हटाउन खरानी मिसाएर माडिन्छ र पछि सफा पानीले धुने गरिन्छ। त्यसपछि सफा दाना छायाँमा सुकाइन्छ ताकि सेतो बोक्रा फुट्दैन। पर्याप्त सुकिसकेपछि बीउ चपाउँदा किट्किट् आवाज नआउन्जेल सुकाउनु पर्छ। त्यसपछि एक—एक गरी छानछटाई गरी सिधा र राम्रो दाना बीउका लागि राखिन्छ।

घ. बीउ भण्डारण

बीउ जूटको बोरा वा सुतीको झोलामा राखी हावा चल्ने ठाउँमा भण्डारण गर्नुपर्छ। ३—४ महिनाभन्दा बढी पुरानो बीउ रोप्नु हुँदैन किनकि अंकुरण क्षमता घट्छ। बीउ भण्डारण गर्दा रसायनिक विषादी प्रयोग नगरी जैविक रूपमा संरक्षण गर्नुपर्छ। केही मात्रामा असुरो र तितेपातीका पात मिसाएर भण्डारण गर्न सकिन्छ।

६. बीउ रोपण तथा ब्याड व्यवस्थापन

क. नर्सरीको लागि जग्गा छनोट

कफी नर्सरी ब्याड पानीको सुविधा भएको स्थानमा बनाउनुपर्छ। जग्गा छनोट गर्दा हल्का भिरालो, वर्षाको पानी सजिलै निकास हुने र ठूला रुखबिरुवा नभएको ठाउँ उपयुक्त हुन्छ। माटो हल्का वा मध्यम दोमट हुनुपर्छ — र रोग, कीरा, ढुसी तथा जुका रहित हुनुपर्छ। नर्सरी घर नजिकै बनाउनु राम्रो हुन्छ ताकि दैनिक रेखदेख सजिलो होस्। पशुबाट जोगाउन बारबन्देजको व्यवस्था आवश्यक हुन्छ। पुरानो कफी बगैँचाभित्र नर्सरी

बनाउनु हुँदैन। ब्याडको आकार आवश्यकताअनुसार बनाइन्छ तर सामान्यतः १ मिटर चौडाइ र १५ से .मी. भाग ३टो जङ्गली मा) उचाइ उपयुक्त मानिन्छ। माटोको मिश्रण, गोबर मल २ भाग र बालुवा १ भागप्रयोग (गरी ब्याड तयारगरिन्छ। ब्याड तयार भएपछि १५ दिनसम्म कालो प्लास्टिकले छोपेर वा तातो पानीले उपचार गरी माटो शुद्ध गरिन्छ।

ख.बीउ रोपण

बीउ रोप्नुअघि १२.से १०डमा घण्टा मनतातो पानीमा भिजाउँदा छिटो अंकुरण हुन्छ। बीउलाई ब्या १८—मी . फरकमा घोप्टाएर रोपिन् .मी.से ५दूरीमा लाइन बनाई छ। त्यसपछि माटो, गोबर मल र बालुवाको मिश्रणले करिब २ सेबाक्लो तहले छोपिन्छ। रोपाइँपछि तातो पानीले उपचार गरिएको पराल वा जुटको बोरा .मी. प्रयोग गरिन्छ। छापो हटाएपछि करिब प्रयोग गरी छोपिन्छ। धमिराको समस्या हुने ठाउँमा तितेपातीको छापो मिटर अग्लो छायाँको व्यवस १५ गनुपर्छ। ब्याडमा दैनिक निरीक्षण गरी पानी छर्किनुपर्छ र करिब ३०— दिनमा बीउ अंकुरण हुन्छ। अंकुरण भएपछि छापो हटाई बिरुवालाई सामान्य रूपमा बढ्न दिनुपर्छ। ४०

७.बेर्ना सार्ने तरिका

७.१.प्लास्टिक ब्याग तयारी

बेर्ना सार्नुभन्दा पहिले रोप्ने थैलाहरू तयार गर्नुपर्छ। थैलामा भर्ने माटोको मिश्रण जंगली माटो २ भाग, गोबर मल २ भाग र बालुवा १ भाग राखी करिब १५ दिन घाममा सुकाएर उपचार गर्नुपर्छ। थैलाको आकार ५— ७ इन्च (३०० गेज) हुनुपर्छ र करिब ३ मि.मि.का ३ जोडा प्वाल पार्नुपर्छ। भरेका थैलाहरूलाई बासको कप्टेराको सहायताले एकल वा दोहोरो लहरमा अड्याइन्छ। बीउ अंकुरण भएको करिब १ हप्तापछि बेर्ना थैलामा सारिन्छ। सार्दा मुख्य जरा (main root) नचिमोटी सावधानीपूर्वक बासको कप्टेरोको सहायताले निकालेर थैलाको बीचमा सिधा पारेर रोपिन्छ।

७.२.थैलाकोहेरचाह

नर्सरीमा बिहान घाम पर्ने गरी करिब २ मिटर अग्लो छायाँको व्यवस्था गर्नुपर्छ। थैलाहरूबीच पर्याप्त खाली ठाउँ राख्नुपर्छ। माटोको चिस्यान अनुसार दैनिक आवश्यक मात्रामा पानी दिनुपर्छ। धेरै होचो र घाम नछिर्ने छायाँ उपयुक्त हुँदैन। रोग तथा कीराको नियन्त्रणका लागि जैविक विषादी र मलमूत्र प्रयोग गर्नुपर्छ। साथै प्राङ्गारिक झोलमोल वा डायनामिक झोलमोल छर्किनु लाभदायक हुन्छ। फेद कुहुने रोग (Rhizoctonia solani) रोकथामका लागि ०.५% बोर्डोमिक्चर समय—समयमा छर्नुपर्छ। प्वाल बन्द गर्न माटो हल्का थिच्नुपर्छ र रोपाइँपछि सिँचाइ गर्नुपर्छ। बेर्ना उखेल्दा जरा नबिग्रने गरी सावधानी अपनाउनुपर्छ। जरा बाङ्गो वा क्षतिग्रस्त बेर्ना रोप्नु हुँदैन। सामान्यतया १—१.५ वर्षको बेर्ना रोप्न उपयुक्त हुन्छ भने सिँचाइ सुविधा भएमा ८ महिनामै रोप्न सकिन्छ। रोपाइँ प्रायः असार—साउनमा गरिन्छ।

७.३.गुणस्तरीयकफीबेर्नाकाआधारभूतगुणहरू

कफी बेर्ना कान्छी औँला वा पेन्सिल जत्तिकै मोटाइको हुनुपर्छ। कम्तीमा ६ जोडी पात भएको, १—१.५ फिट अग्लो, १—१.५ वर्ष उमेरको र स्वस्थ हुनुपर्छ। पात हरियो, चिल्लो, कीरा नलागेको तथा जरा सिधा र राम्रो विकसित भएको हुनुपर्छ।

८.हावापानी

कफी खेतीका लागि उपयुक्त जलवायु छनोट अत्यन्त महत्वपूर्ण हुन्छ। सामान्यतया १५ देखि २५°C औसत तापक्रम, १५०० देखि २००० मि.मि. वार्षिक वर्षा र ७०—८० प्रतिशत सापेक्षिक आद्रता भएको क्षेत्र

कफीका लागि उपयुक्त मानिन्छ। साथै ८०० मिटरभन्दा माथिको उचाइ, तुसरो र असिना नपर्ने तथा उत्तर र उत्तर-पूर्व मोहडा भएको जमिन राम्रो हुन्छ। वार्षिक तापक्रम १०°C भन्दा कम वा २८°C भन्दा बढी भएमा कफी खेती उपयुक्त हुँदैन। जमिनको उचाइ, मोहडा र वनस्पतिले सूक्ष्म जलवायु (micro-climate) निर्माण गर्ने भएकाले व्यवस्थापनद्वारा केही प्रतिकूल स्थानलाई पनि अनुकूल बनाउन सकिन्छ। कफीमा राम्रो फूल र फलका लागि मंसिरदेखि फागुन/चैतसम्म करिब ४-५ महिना सुख्खा मौसम हुनु आवश्यक मानिन्छ।

९. माटो तथा सिँचाइ

कफी खेतीका लागि ज्वालामुखी उत्पत्तिको माटो सबैभन्दा उपयुक्त मानिन्छ, यद्यपि खैरो, रातो वा अन्य रंगका माटोमा पनि राम्रो उत्पादन लिन सकिन्छ। माटोको pH ६ देखि ६.५ भएको, खुकुलो, प्रशस्त प्राङ्गारिक पदार्थ भएको, मलिलो र पानी नजम्ने दोमट माटो कफीका लागि उपयुक्त हुन्छ। यस्तो माटोले लामो समयसम्म चिस्यान कायम राख्न सक्ने भएकाले उत्पादन राम्रो हुन्छ। माटोको pH ६ भन्दा कम भएमा सिफारिस अनुसार कृषि चुन प्रयोग गर्नुपर्छ। कफी बालीलाई अत्यधिक सिँचाइ आवश्यक नपरे पनि फूल फुल्ने र फल लाग्ने संवेदनशील अवस्थामा माटोमा पर्याप्त चिस्यान हुनु आवश्यक हुन्छ। पहिलो वर्ष माटोको चिस्यान हेरेर सिँचाइ गर्नुपर्छ भने फल लाग्न थालेपछि फागुनदेखि जेठसम्मको सुख्खा समयमा सिँचाइको व्यवस्था अनिवार्य हुन्छ, जसका लागि पानीको स्रोतको उचित व्यवस्थापन आवश्यक हुन्छ।

१०. बगैँचाको रेखांकन

कफी खेती व्यवसायिक रूपमा गर्दा बगैँचाको रेखांकन गरी लगाउनु आवश्यक हुन्छ। रेखांकन गरिएको बगैँचा आकर्षक देखिनका साथै काम गर्न सजिलो र कम खर्चिलो हुन्छ। बिरुवा रोप्नुभन्दा करिब दुई महिना अगाडि नै रेखांकन गर्नुपर्छ। जग्गाको अवस्था अनुसार रेखांकन वर्गाकार वा त्रिभुजाकार वा गराकान्ला तरिकाले गर्न सकिन्छ।

१०.१. बर्गाकार तरिका

यस तरिकामा बिरुवाहरू चारै दिशामा समान दूरीमा रोपिन्छन्। यसले सिधा लाइनमा रोपाइँ हुने भएकाले झारपात नियन्त्रण, गोडमेल र अन्य कृषि कार्य सजिलो हुन्छ।

१०.२. आयातकार तरिका

यसमा पंक्तिबीचको दूरी र बिरुवाबीचको दूरी फरक हुन्छ। यसले जमिनको उपयोग राम्रोसँग गर्न मद्दत गर्छ।

१०.३. त्रिभुज/षट्कोणकार तरिका

बिरुवाहरू त्रिभुज वा षट्कोण आकारमा रोपिन्छन्। यसले प्रति क्षेत्रफल बढी बिरुवा अटाउने भएकाले उत्पादन बढाउन सहयोग गर्छ।

१०.४. कान्ला/कन्टुर तरिका

यो तरिका भिरालो जमिनमा प्रयोग गरिन्छ। जमिनको ढलान अनुसार कान्ला बनाइ बिरुवा रोपिन्छ, जसले माटो कटान (soil erosion) नियन्त्रण गर्छ।

१०.५. षट्कोण प्रणाली (Hexagonal System)

यसमा छ वटा बिरुवा षट्कोण आकारमा रोपिन्छन्। यसले जमिनको अधिकतम उपयोग गर्दै बढी बिरुवा लगाउन सकिन्छ।

१०.६. कुयीनकक्स (Quincux System)

यो वर्गाकार तरिकामा बीचमा थप एक बिरुवा रोपेर बनाइन्छ। यसले खाली ठाउँको राम्रो उपयोग गरी उत्पादन वृद्धि गर्न मद्दत गर्छ।

सबै तरिकाबाट रेखांकन गर्नका लागि सुरुमा एउटा सिधा आधाररेखा तान्नुपर्छ। आधाररेखा बनाउन ३:४:५ विधि वा डोरी प्रयोग गर्न सकिन्छ। आधाररेखा सिधा छ कि छैन भनेर जाँच गर्न ३ वटा सिधा किला गाडिन्छ। कुनै एक छेउबाट हेर्दा बाँकी दुई किला एउटै लाइनमा देखिएमा आधाररेखा सिधा भएको मानिन्छ। जुनसुकै तरिकाबाट रेखांकन गरे पनि बिरुवा रोप्ने निश्चित स्थानमा किला गाड्न बिसुनु हुँदैन।

११. जग्गा तथा बिरुवा व्यवस्थापन

११.१. बिरुवा लगाउने खाडलको तयारी

बिरुवा रोप्नुभन्दा १—२ महिना अगाडि नै रेखांकन गरी खाडल खननुपर्छ। खाडल करिब ४५ से.मी. गहिरो र त्यत्तिकै चौडा हुनुपर्छ। खाडल खन्दा माथिल्लो मलिलो माटो र तल्लो माटो छुट्टाछुट्टै राख्नुपर्छ। खाडल खनेपछि १५—२० दिन खुला राख्दा घामको तापले माटोमा रहेका कीरा तथा रोगजन्य जीवाणु नष्ट हुन्छन्। खाडल पुर्दा माथिल्लो माटोमा ४—५ केजी पाकेको गोठे वा कम्पोष्ट मल, २५० ग्राम नीम वा च्यूरीको पिना/खरानी र २०० ग्राम कृषि चुन मिसाएर खाडलको तल्लो भागमा राखिन्छ। त्यसपछि तल्लो माटोले खाडल जमिनको सतहभन्दा करिब १० से.मी. अग्लो हुने गरी पुर्नुपर्छ र बीचमा किला गाडेर स्थान चिन्ह लगाइन्छ।

११.२. बिरुवाको छनोट

कफीका बिरुवा बलियो, सिधा बढेको, कम्तीमा ३० से.मी. अग्लो, ६—७ जोडी पात भएको र ८—१८ महिनाको उमेरको हुनुपर्छ। जात स्पष्ट भएको, घाम—पानी सहन सक्ने गरी कडा बनाइएको र विश्वासिलो नर्सरीबाट ल्याइएको हुनुपर्छ।

११.३. बिरुवा ढुवानी :

कफी बिरुवा प्लास्टिक थैलामा माटोको गोला सहित सुरक्षित रूपमा ढुवानी गर्नुपर्छ। सम्भव भएसम्म कफी पकेट क्षेत्रमै नर्सरी स्थापना गरी बिरुवा उत्पादन गर्नु उपयुक्त हुन्छ।

११.४. बिरुवा सार्ने समय :

कफी बिरुवा असार महिनाको वर्षा सुरु हुने समयमा सार्नु राम्रो हुन्छ। पानी जम्ने समस्या भए भदौमा रोप्न सकिन्छ। सिँचाइ सुविधा भए फागुन महिनामा पनि रोप्दा चाँडै फल लाग्न सक्छ। बिरुवा बेलुकीपख सार्दा घामको असर कम हुन्छ।

११.५. बिरुवा सार्ने तरिका :

खाडलको बीचमा किला उखेलेर बिरुवाको जरा अटाउने गरी खाल्डो बनाइन्छ। प्लास्टिक थैली सावधानीपूर्वक खोली माटोको गोला नफुटाई बिरुवा राखिन्छ। थैलीमा जति गहिराइसम्म माटो थियो त्यति मात्र पुर्नुपर्छ। धेरै पुरै बिरुवा कुहिने र कम पुरै सुक्ने सम्भावना हुन्छ। ताजा घाँसपात सिधै खाडलमा नराखी प्रयोग गर्नुपर्छ। बिरुवा रोपिसकेपछि जमिन सतहभन्दा १०—१५ इन्च अग्लो गरी माटो उठाउनुपर्छ ताकि पानी जम्ने समस्या नहोस्। कमजोर, बाझो जरा भएको वा अस्वस्थ बिरुवा रोप्नु हुँदैन। बेजात वा प्राकृतिक रूपमा उम्रिएका बिरुवा पनि प्रयोग गर्नु हुँदैन किनकि यसले गुणस्तर घटाउँछ।

१२. माटो तथा सिँचाइ व्यवस्थापन

बालीलाई उपयुक्त हुने किसिमको माटो तयार गर्न गरिने सम्पूर्ण व्यवस्थापनलाई माटो व्यवस्थापन भनिन्छ। यसअन्तर्गत हुरी—बतास र वर्षाले माटो बगाएर वा उडाएर लैजान नदिन माटो संरक्षण, माटोमा चिस्यान कायम राख्ने तथा पानी निकासको उचित व्यवस्था गर्नु आवश्यक हुन्छ।

१२.१. माटोको संरक्षण :

भिरालो जमिनमा जथाभावी खनजोत गर्दा माटो कमजोर भई हुरी—बतास र भारी वर्षाले सजिलै बगाउन सक्छ। त्यसैले गह्रा बनाउने, घाँस तथा बिरुवा रोप्ने जस्ता उपाय अपनाई माटो संरक्षण गर्नुपर्छ। समउच्च रेखा (contour line) अनुसार कफी रोप्दा माटोको बहाव नियन्त्रण हुन्छ। १०—२०% भिरालोपन भएको जमिनमा “ए—फ्रेम” प्रयोग गरी समउच्च रेखामा गह्रा बनाई कफी रोप्नु उपयुक्त हुन्छ। अत्यधिक भिरालो जमिन कफी खेतीका लागि उपयुक्त हुँदैन।

१२.२. सिँचाइ तथा चिस्यान व्यवस्थापन :

कफी तुलनात्मक रूपमा सुख्खा सहन सक्ने बाली भए पनि लामो समय सुख्खा हुँदा उत्पादनमा नकारात्मक असर पर्छ। विशेषगरी पुषदेखि चैत्र/बैशाखसम्मको सुख्खा समयमा चिस्यान व्यवस्थापन अत्यन्त आवश्यक हुन्छ, किनकि यही समयमा फूल फुल्ने र फल लाग्ने प्रक्रिया हुन्छ। यी अवस्थाहरू (रोपाइँको वर्ष, फूल फुल्ने र फल विकास हुने समय) कफीका संवेदनशील चरण हुन्, जसमा सिँचाइ गरे उत्पादन उल्लेखनीय रूपमा बढ्न सक्छ।

१२.३. पानी निकास :

भिरालो जमिनमा सामान्यतया निकासको आवश्यकता कम भए पनि समथर जमिनमा लामो समय पानी जम्न दिनु हुँदैन। पानी जम्दा जरा अक्सिजन नपाई कुहिन थाल्छ। त्यसैले बोटको दुई लाइन बीच करिब १ फिट चौडा र १.५ फिट गहिरो निकास नाली खनी पानीलाई मुख्य नाली हुँदै पोखरीमा जम्मा गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्छ। यो पोखरीको पानी पछि सिँचाइका लागि प्रयोग गर्न सकिन्छ।

१३. कफी रोपाइँ सम्बन्धित समस्याहरू

१३.१. गहिरो रोपणबाट हुने समस्या र व्यवस्थापन :

कफीको बिरुवा प्लास्टिक ब्यागमा जति गहिराइसम्म माटोले ढाकिएको हुन्छ, रोप्दा पनि त्यति नै गहिराइसम्म मात्र पुर्नुपर्छ। तर रोपाइँ विधिको ज्ञानको कमी र खाडल सही तरिकाले तयार नगर्दा बिरुवा आवश्यकभन्दा बढी माटोले पुरिन सक्छ। यसले बिरुवाको डाँठ तथा जरा कुहिने समस्या उत्पन्न भई बिरुवा मर्न सक्छ। यो समस्या घटाउन रोपाइँ गर्नुभन्दा कम्तीमा एक महिना अगाडि मल—माटो मिसाएर खाडल तयार गरी पुर्नु उपयुक्त हुन्छ।

१३.२. छहारीको कमीबाट हुने समस्या र व्यवस्थापन :

कफी बालीमा पर्याप्त छहारी नभएमा सेतो गबारो (White stem borer) को आक्रमण बढ्ने सम्भावना हुन्छ। साथै प्रत्यक्ष घामका कारण पात र फल डड्ने समस्या पनि देखिन्छ। यस समस्याबाट बच्न कफी खेती छायाँयुक्त स्थानमा गर्नुपर्छ। यदि छहारी छैन भने कफी रोप्नुभन्दा कम्तीमा एक वर्ष अगाडि छहारी दिने बोटहरू रोप्नुपर्छ। साथै नयाँ बिरुवा रोपेको वर्ष तुसारोबाट बचाउन अस्थायी छहारीको व्यवस्था गर्नुपर्छ।

१३.३. निकासको कमीबाट हुने समस्या र व्यवस्थापन :

भिरालो जमिनमा सामान्यतया पानी निकास सहज भए पनि समथर जमिनमा राम्रो निकास नहुँदा माटोमा अत्यधिक चिस्यान जम्न सक्छ। यसले जरा कुहिने, बिरुवा राम्रोसँग नबढ्ने वा मर्ने समस्या उत्पन्न गर्छ। त्यसैले कफी रोप्दा अनिवार्य रूपमा राम्रो पानी निकासको व्यवस्था गर्नुपर्छ, ताकि अतिरिक्त पानी जम्न नपाओस्।

१४. मलखाद व्यवस्थापन

बोटको वृद्धि, आकार निर्माण तथा हाँगा—पातको उचित विकासका लागि आवश्यक पोषक तत्वको मात्रा, माटोको उर्वराशक्ति तथा माटो वा पात परीक्षणको नतिजाका आधारमा मलखाद सिफारिस गरिन्छ। सामान्यतया कफी बोटले फल उत्पादनका क्रममा माटोबाट लिएका पोषक तत्व, आगामी वर्षको वृद्धि (डाँठ,

पात, हाँगा) का लागि आवश्यक तत्व तथा माटोबाट हुने क्षति समेतलाई ध्यानमा राखी मलखादको मात्रा निर्धारण गरिन्छ। उत्पादनशील कफी बोटलाई वार्षिक रूपमा करिब १०० ग्राम नाइट्रोजन, २०—३० ग्राम फस्फोरस र १०० ग्राम पोटास आवश्यक हुन्छ। उत्पादनका आधारमा प्रति १ टन ग्रीन बीन उत्पादन गर्दा करिब ४० के.जी. नाइट्रोजन, ७ के.जी. फस्फोरस र ४५ के.जी. पोटास प्रयोग हुने गर्दछ, जसअनुसार मलको मात्रा परिवर्तन गर्नुपर्छ।

पहिलो वर्ष प्रति बोट ५ ग्राम नाइट्रोजन र ५ ग्राम पोटास ३—४ पटक गरी दिनुपर्छ। दोस्रो वर्ष १० ग्राम नाइट्रोजन र १० ग्राम पोटास समान रूपमा ३—४ पटक दिनुपर्छ। तेस्रोदेखि पाँचौँ वर्षसम्म प्रति बोट १२ ग्राम नाइट्रोजन, ५ ग्राम फस्फोरस र १२ ग्राम पोटास ३—४ पटक गरी प्रयोग गर्नुपर्छ।

मलखाद प्रभावकारी रूपमा प्रयोग गर्न प्राङ्गारिक मलको अधिकतम प्रयोग गर्नुपर्छ, खेतमा रहेका झारपात कुहाएर पुनः प्रयोग गर्नुपर्छ र बोटको हाँगा फैलिएको क्षेत्र अनुसार ३०—४० से.मी. लम्बाइ, २०—३० से.मी. चौडाइ र १५—२० से.मी. गहिरो खाडल खनी मल हाल्नुपर्छ। प्रत्येक वर्ष हाँगा विस्तार अनुसार फरक दिशामा खाडल बनाई मल प्रयोग गर्नुपर्छ। साथै महिनामा एक पटक झोलमल प्रयोग गर्नु पनि लाभदायक हुन्छ।

१५. झारपात व्यवस्थापन

कफी बिरुवा रोपेको पहिलो तीन वर्षसम्म नियमित रूपमा झारपात नियन्त्रण अनिवार्य हुन्छ। झारपातले माटोको पोषक तत्व र चिस्यानका लागि कफीसँग प्रतिस्पर्धा गर्ने भएकाले साथै सूर्यको प्रकाश छेक्ने हुँदा साना बिरुवा कमजोर भई मर्ने सम्भावना हुन्छ। झारपात नियन्त्रणका प्रमुख तरिकाहरू निम्न छन्।

१५.१. झारपात उखेल्ने :

नयाँ बगैंचामा वर्षमा ३—४ पटक र पुरानो बगैंचामा २—३ पटक झारपात उखेलेर, काटेर वा छाँटेर नियन्त्रण गर्नुपर्छ। वर्षायाममा झार काटेर छाड्ने र वर्षा अन्त्यपछि गोडेर बगैंचा सफा राख्नुपर्छ।

१५.२. झार खनेर पल्टाउने :

वर्षा अन्त्यतिर नयाँ बगैंचामा १—१.५ फिट गहिरो र पुरानो बगैंचामा करिब ३ इन्च हल्का खनजोत गरी झार माटोमा पुनिले माटो उर्वर हुन्छ, झार कम आउँछ र चिस्यान पनि कायम रहन्छ।

१५.३. छापो हाल्ने :

गोडमेलपछि छहारी रुखका पात, काटिएका झारपात, कफी बोक्रा तथा अन्य प्राङ्गारिक पदार्थले छापो हाल्दा झार नियन्त्रण हुन्छ। विशेषगरी साना बिरुवामा छापो अनिवार्य रूपमा प्रयोग गर्नुपर्छ।

१५.४. मिश्रित बाली लगाउने :

मिश्रित खेती प्रणालीमा एकभन्दा बढी बाली एकै ठाउँमा लगाइन्छ। यसले जमिनको राम्रो उपयोग हुन्छ र कुनै एक बाली नोक्सान भए अर्कोबाट क्षतिपूर्ति गर्न सकिन्छ। कफीसँग छायाँदार रुख लगाउँदा घाँस, दाउरा, काठ प्राप्त हुनुका साथै माटो संरक्षण, चिस्यान कायम, छापो उपलब्धता र कफीको गुणस्तर सुधार हुन्छ। डेस्मोडियम, सिराट्रो, तरवारे सिमी जस्ता बालीहरूले माटोको उर्वराशक्ति र चिस्यान बढाउन मद्दत गर्छन्।

१५.५. अन्तरबाली लगाउने :

कफी रोपेको २—३ वर्षसम्म बोटबीचको खाली ठाउँमा हरियो मल बाली, कोसे घाँस, तरकारी, आलु, सखरखण्ड, बन्दा, अदुवा, बेसार आदि अन्तरबालीका रूपमा लगाउन सकिन्छ। प्राङ्गारिक कफी उत्पादन लक्ष्य भएकाले यी बालीमा पनि रासायनिक मल र विषादी प्रयोग नगरी प्राङ्गारिक विधि अपनाउनुपर्छ।

१६. कफी बोटको काँटछाँट

कफी बोटलाई स्वस्थ, बलियो र सन्तुलित राखी नियमित गुणस्तरीय उत्पादन लिन काँटछाँट (pruning) आवश्यक हुन्छ। बोटको तालिम जमिन, जात, वातावरण र कृषकको व्यवस्थापन क्षमतामा निर्भर गर्दछ। कफीमा मुख्यतः एकल काण्ड (Single stem) र बहुकाण्ड (Multiple stem) प्रणाली अपनाइन्छ।

एकल काण्ड प्रणालीमा एउटा मुख्य काण्ड राखी आवश्यक उचाइमा टुप्पा काटिन्छ (अराविका जातमा करिब १.५—२ मिटर)। यसपछि अनावश्यक, भित्रतर्फ फर्किएका, जमिनतर्फ झुकेका तथा एक—आपसमा खट्टिएका हाँगाहरू हटाइन्छ। काण्डको फेद करिब ३० से.मी. खुला राखिन्छ।

बहुकाण्ड प्रणालीमा १—१.५ मिटर उचाइमा टुप्पा काटेर धेरै काण्ड विकास गरिन्छ, जसले बोटलाई सन्तुलित बनाउँछ। पछिल्ला वर्षहरूमा माथिल्लो भागमा पुनः हाँगा विकास गराइन्छ तर अनावश्यक मुनाहरू समय—समयमा हटाइन्छ।

काँटछाँट गर्ने मुख्य समय फसल टिपिसकेपछि फागुन—चैत महिनामा गरिन्छ, आवश्यक परे बैशाख—जेठसम्म पनि गर्न सकिन्छ। साथै साउन—भदौमा हल्का टुसा हटाउने काम (light pruning) पनि गरिन्छ।

१६.१. कफीमा बहुवर्षीय काटछाँट चक्र

दक्षिण तथा मध्य अमेरिकाका विभिन्न देशहरूमा कफी बगैंचाको व्यवस्थापनका लागि बहुवर्षीय काटछाँट प्रणाली प्रचलित छ। उदाहरणका लागि एल साल्भाडोरमा बहु-मूल हाँगा प्रणाली प्रयोग गरिन्छ भने ग्वाटेमालामा एकल-मूल हाँगा प्रणाली अपनाइन्छ।

१६.१.१. पहिलो काटछाँट (First pruning):

बगैंचामा रोपेको ४—५ वर्ष पुगेको कफी बोटलाई जमिनबाट करिब ४ फिट उचाइमा काटिन्छ। काटेपछि टुप्पाबाट निस्केका नयाँ टुसामध्ये बलियो र स्वस्थ देखिने दुईवटा हाँगालाई विकास गर्न दिइन्छ र बाँकी टुसा हटाइन्छ।

१६.१.२. दोस्रो काटछाँट (Second pruning):

रोपेको ७—९ वर्ष वा पहिलो काटछाँटको ३—४ वर्षपछि, ती दुई हाँगालाई ३—४ फिट जति बाँकी राखी काटिन्छ। यस चरणपछि बोटको कुल उचाइ करिब ७—८ फिट पुग्छ। माथिबाट आएका टुसामध्ये बाहिरतर्फ बढेको एउटा बलियो टुसा मात्र राखिन्छ र अरु हटाइन्छ।

१६.१.३. तेस्रो काटछाँट (Third pruning):

रोपेको ९—१२ वर्ष वा दोस्रो काटछाँटको २—३ वर्षपछि बोटलाई जमिनबाट करिब १ फिट उचाइमा काटिन्छ। त्यसपछि आएका नयाँ हाँगामध्ये दुईवटा सबल हाँगा मात्र राखी अन्य हटाइन्छ।

१६.१.४. चौथो काटछाँट (Fourth pruning):

रोपेको ११—१५ वर्ष वा तेस्रो काटछाँटको ३ वर्षपछि, दुवै प्रमुख हाँगालाई जमिनबाट ४—५ फिट उचाइमा काटिन्छ। यसपछि बोटको उचाइ करिब ५—६ फिट हुन्छ। नयाँ टुसामध्ये बाहिरतर्फ बढेको एक बलियो टुसा राखी बाँकी हटाइन्छ।

१६.१.५. पाँचौँ काटछाँट (Fifth pruning):

रोपेको १५—१९ वर्ष वा चौथो काटछाँटको ४ वर्षपछि, दुवै प्रमुख हाँगाको तल्लो भागबाट करिब २ फिटसम्म सबै पुराना हाँगा हटाइन्छ। बाँकी हाँगालाई डोरीले विपरीत दिशामा झुकाएर बाँधिन्छ।

१६.१.६. छैटौँ काटछाँट (Sixth pruning):

रोपेको १६—२० वर्ष वा पाँचौँ काटछाँटको एक वर्षपछि, झुकाइएका पुराना हाँगा काटिन्छ। नयाँ पलाएका हाँगामध्ये २—३ वटा बलिया हाँगा मात्र राखी अन्य हटाइन्छ।

यसरी यो बहुवर्षीय काटछाँट प्रणालीले कफी बोटको उत्पादन क्षमता, स्वास्थ्य र दीर्घकालीन उत्पादन स्थिरता कायम राख्न मद्दत गर्छ।

१६.२. कफीमा काटछाँट गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

- एउटै बगैँचामा रहेका सबै कफी बोटहरूको काटछाँट एउटै किसिमको नहुन सक्छ, त्यसैले प्रत्येक बोटको अवस्था, आकार र वृद्धि क्षमतालाई मूल्याङ्कन गरेर काटछाँट गर्नुपर्छ।
- बोटको माथिल्लो भाग (टुप्पो) देखि तलतिर मर्दै गएका हाँगाहरूलाई प्राथमिकताका साथ काट्नुपर्छ, जसले नयाँ फल दिने हाँगाहरूको विकासलाई प्रोत्साहन गर्छ।
- राम्रो उत्पादन दिने र राम्रोसँग विकसित हाँगाहरू भएका बोटमा हल्का मात्र काटछाँट गरे पनि पर्याप्त हुन्छ।
- कफीको जात अनुसार उपयुक्त उचाइ कायम गरी बोटको टुप्पो काट्नुपर्छ।
- हावा धेरै चल्ने वा सुख्खा/रूखो जमिनमा लगाइएका बोटहरूको उचाइ मलिलो जमिनका बोटहरूको तुलनामा कम राख्नु उपयुक्त हुन्छ।
- मुख्य हाँगाको टुप्पो काट्दा त्यससँग सम्बन्धित माथिल्लो प्राथमिक हाँगाको टुप्पो पनि काट्नुपर्छ।
- टुप्पो काटेपछि मुख्य हाँगामा अनावश्यक चोर हाँगा पलाउन दिनु हुँदैन, ती समयमै हटाउनुपर्छ।
- सुख्खा वा तातो क्षेत्रमा नयाँ टुसा पलाइसकेपछि मात्र काटछाँट गर्नु राम्रो हुन्छ।
- पानीको अभाव भएको वा टुप्पा सुक्ने समस्या देखिएका बोटहरूमा पर्याप्त माटो चिस्यान भएको अवस्थामा मात्र काटछाँट गर्नुपर्छ।
- काटछाँट गर्दा बुढा, रोगी, भाँचिएका, जमिनतर्फ लत्रिएका, उत्पादन दिन छाडेका, मरेका/सुकेका तथा एकआपसमा जोडिएका हाँगाहरू मात्र हटाउनुपर्छ।
- राम्रो उत्पादनका लागि जेठ—असारतिर अतिरिक्त हाँगा छाँट्ने र चोर हाँगा हटाउने कार्य गर्नु लाभदायक हुन्छ।
- फेद काट्दा करौती प्रयोग गरी करिब ४५ डिग्री कोणमा छड्के गरी काट्नुपर्छ।
- काटिएको भागमा तुरुन्तै बोर्दो पेस्ट लगाउनुपर्छ जसले रोग संक्रमण रोक्न मद्दत गर्छ।
- कफी बोटको उचित आकार विकास र उच्च उत्पादनका लागि काटछाँट तथा तालिम अत्यन्त महत्वपूर्ण र जटिल प्रक्रिया हो, जुन बोटको जात र स्थान अनुसार फरक—फरक रूपमा लागू गरिन्छ।

१६.३. कफीमा काटछाँटका महत्वपूर्ण कार्यहरू र छहारी

क) ह्याण्डलिङ

मुख्य हाँगाबाट धेरै घना पलाएका सहायक हाँगाहरू हातले हटाउने प्रक्रिया हो। यसले बोटभित्र प्रकाश र हावाको प्रवाह सुधार्छ। यो जेठ असोजमा—असार र भदौ—गरिन्छ।

ख) सेन्टरिङ

मुख्य काण्ड वरिपरि करिब ६ इन्च क्षेत्रभित्रका नयाँ टुसा हटाउने कार्य हो, जसले बोटको बीच भाग खुला राख्छ। यो असारसाउनमा गरिन्छ। —

ग) डिसकरिङ

मुख्य हाँगाबाट ठाडो रूपमा पलाएका अनावश्यक टुसा हटाउने कार्य हो, जसले पोषण उपयोगी हाँगामा केन्द्रित गर्छ। यो असारमंसिरमा गरिन्छ। —साउन र कात्तिक —

१६.३.१. छहारी (Shade management)

क) तत्कालीन छहारी

कलिला बिरुवालाई तुषारो र सुख्खाबाट जोगाउन पराल, बाँस, बोरा वा छिटो बढ्ने कोसेबाली प्रयोग गरी अस्थायी छाया दिइन्छ।

ख) अस्थायी छहारी

स्थायी रुख नबढ्नुजेल प्रयोग गरिने छहारी हो। इपिलइपिल—, केरा, मेवा आदि १वर्ष अघि रोपिन्छ र २—पछि हटाइन्छ।

ग) स्थायी छहारी

४छायाँ कायम गरिन्छ। आवश्यक अनुसार छाँटछाँट गरी हल्का ५६०—३५मिटर दूरीमा रुख रोपेर ५—छायाँ राखिन्छ।

ड) रुख व्यवस्थापन

छायाँ रुखलाई छाँटेर नियन्त्रणमा राखिन्छ र कफीलाई पर्याप्त प्रकाशहावा मिल्ने गरी सन्तुलन कायम — गरिन्छ।

१७. कफीको टिपाइ र प्रशोधन

नेपालमा कफीको फल उचाइ, मौसम र स्थान अनुसार कार्तिक महिनादेखि पाक्न सुरु हुन्छ। कफीको चेरी धेरै पाकेमा स्वाद र गुणस्तर बिग्रने भएकाले गाढा रातो हुनु अघि वा चम्किलो रातो अवस्थामा नै टिप्नु उपयुक्त हुन्छ। बोटमा करिब ५% फल रातो देखिन थालेपछि टिपाइ सुरु गर्न सकिन्छ। फल तयार भएको संकेतस्वरूप चोर र बुढी औँलाले थिच्दा फक्लेटा निस्कने अवस्था हुन्छ। हरियो फल मिसिनु हुँदैन, किनकि यसले कफीको स्वाद बिगाउँछ, र टिपिएका चेरीहरू सफा डालो वा जुटको बोरामा संकलन गर्नुपर्छ। साथै, जमिनमा फल खस्न नदिन प्लास्टिक वा त्रिपाल प्रयोग गर्नुपर्छ, किनकि माटो लागेपछि दुसी र गन्धको समस्या आउँछ।

कफी टिपाइ मौसम र अवस्था अनुसार १०—२० दिनको अन्तरमा बढीमा पाँच पटकसम्म गर्न सकिन्छ, जसमा पहिलोदेखि चौथो टिपाइमा केवल रातो चम्किला फल मात्र संकलन गरिन्छ। अन्तिम टिपाइमा सबै बाँकी हरियो र सुक्खा फल टिपेर बोट सफा गरिन्छ, जसले कीरा नियन्त्रण र राम्रो फूल लाग्न मद्दत गर्छ। टिपाइपछि फललाई रातो, हरियो र बिग्रेका भाग छुट्याएर केलाउनुपर्छ र फोहोर वा बिग्रेका फलबाट कम्पोष्ट मल बनाउन सकिन्छ।

१८. कफी प्रशोधन

कफी प्रशोधन भन्नाले पाकेको कफीको फललाई विभिन्न चरणहरू अपनाएर पिउन योग्य धुलो कफीमा रूपान्तरण गर्ने प्रक्रिया हो । यसको लागि मुख्य रूपमा सुक्खा र चिसो (बेट) दुई प्रविधि प्रचलनमा छन् । पहिले नेपालमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय दुवै बजारका लागि सुक्खा प्रशोधन विधि प्रयोग गरी ताजा फललाई सुकाएर ड्राई (सुकेको चेरी) उत्पादन गरिन्थ्यो । तर हाल अन्तर्राष्ट्रिय बजारको माग र गुणस्तरलाई ध्यानमा राख्दै चिसो विधि बढी प्रयोगमा आएको छ ।

सुक्खा विधिमा कफी फललाई बोक्रासहित करिब १५—२० दिनसम्म घाममा सुकाइन्छ वा चेरीमा ११—१२% चिस्यान रहने गरी सुकाइन्छ । त्यसपछि सुकेको चेरीलाई हलर मेसिन वा ढिकी प्रयोग गरी बोक्रा हटाइन्छ र निफनेर ग्रेन बिन तयार गरिन्छ, जसलाई भुटेर र पिँधेर धुलो कफी बनाइन्छ ।

चिसो विधिमा राम्रोसँग पाकेका चम्किला रातो फलहरू मात्र छानी २४ घण्टाभित्र पल्पिङ गरी बाहिरी बोक्रा हटाइन्छ । त्यसपछि स्थानानुसार २४—४८ घण्टा फर्मेन्टेसन गरिन्छ र चिप्लो पदार्थ (म्यूसिलेज) हटाउन सफा पानीले राम्रोसँग धोइन्छ । त्यसपछि घाममा सुकाएर पार्चमेन्ट तयार गरिन्छ । पार्चमेन्टलाई सफा

बोरामा भण्डारण गरी कफी प्रशोधन केन्द्रमा पठाइन्छ, जहाँ हलिङ गरी ग्रेन बिन तयार गरिन्छ र त्यसलाई भुटेर, पिँधेर पिउन योग्य धुलो कफी बनाइन्छ ।

चरण १:पल्पिङका लागि पानीमा डुबेका राता सग्ला फल मात्र छानिन्छ, हरियो वा बिग्रेका फल हटाइन्छ । पानी प्रयोग गरी सफा गरेर तैरिएका हल्का, बिग्रेका वा कीरा लागेको फल अलग गरिन्छ ।

चरण २:टिपेको २४ घण्टाभित्र पल्पिङ गरिन्छ । ढिला गरेमा कुहिने, गन्ध आउने र गुणस्तर घट्ने समस्या हुन्छ । पल्पिङ गर्दा दाना नचोटिने गरी बोक्रा पूर्ण रूपमा हटाइनुपर्छ र बोक्रा कम्पोष्ट बनाउन प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

चरण ३:बोक्रा हटाएपछि २४—४८ घण्टा फर्मेन्टेसन गरिन्छ । यसले म्यूसिलेज हटाउन मद्दत गर्छ । फर्मेन्टेसन पूरा भएको परीक्षण हातले रगड्दा चिप्लोपन नआउनु वा लट्टी निकाल्दा प्वाल जस्ताको तस्तै रहनुबाट थाहा हुन्छ ।

चरण ४:फर्मेन्टेसनपछि पार्चमेन्टलाई ४—५ पटक सफा पानीले धोइन्छ र चिप्लो पदार्थ पूर्ण रूपमा हटाइन्छ । पानी व्यवस्थापन सही नभए गुणस्तर बिग्रन सक्छ ।

चरण ५:पहिले पार्चमेन्टलाई ३—४ दिन जालीमा पूर्व सुकाइन्छ, त्यसपछि ७—१० दिन घाममा सुकाएर ११—१२% चिस्यानमा ल्याइन्छ ।

चरण ६:सुकेको पार्चमेन्टलाई सफा जुट वा सुतीको बोरामा लेबलसहित भण्डारण गरिन्छ । लेबलमा समूह, मिति, जिल्ला, तौल आदि उल्लेख गरिन्छ र सुख्खा, हावा चल्ने ठाउँमा राखिन्छ। ४ महिना भित्र बिक्री गर्नु उपयुक्त हुन्छ ।

१९. कफिमा लाग्ने रोग किरा र व्यवस्थापन

१९.१. प्रमुखरोगहरु

१९.१.१. कोत्रे रोग (Anthracnose)

यो रोग *Colletotrichum gloeosporioides* नामक दुसीबाट हुने प्रमुख कफी रोग हो, जसले पात, हाँगा र फल सबै भागमा असर गर्छ। यसका कारण टुप्पा सुक्ने, फल र भेट्नो कुहिने तथा पातमा खैरो थोप्ला देखिने जस्ता समस्या उत्पन्न हुन्छन्।

यो रोग विशेषगरी सुख्खा मौसमको अन्त्य र वर्षा पछि बढी देखिन्छ। छायाँको कमी, हाँगामा चोट, कमजोर जात तथा माटोमा चिस्यानको असन्तुलनले रोग फैलिन सहयोग गर्छ।

लक्षण:

पात पहेँल्लिँदै झर्ने, साना पात चाउरिने, बोटको टुप्पाबाट सुक्दै जाने, फुल नफुल्ने र नयाँ पलुवा अनियमित रूपमा बढेर बोट झ्याप्प देखिने हुन्छ।

व्यवस्थापन:

रोग लागेको भाग काटेर नष्ट गर्ने, काँटछाँट पछि १% बोर्डोमिक्सचर छर्ने, छायाँ व्यवस्थापन गर्ने, पर्याप्त मल र चिस्यान कायम राख्ने तथा झारपात नियन्त्रण गरी कम्पोष्ट बनाउने।

१९.१.२. टुप्पा सुक्ने र फल—भेट्नो कुहिने रोग

यो रोग चिसो र बढी आर्द्रता भएको समयमा देखिन्छ। भेट्नो वा हाँगामा चोट लागेपछि संक्रमण सजिलै फैलिन्छ।

लक्षण:

भेट्नोबाट खैरो दाग फैलिँदै कुहिने, फल झर्ने, हाँगा खाली देखिने र स्वस्थ फलमा पनि संक्रमण फैलिने हुन्छ।

व्यवस्थापन:

छायाँ व्यवस्थापन, चिस्यान नियन्त्रण, रोगग्रस्त फल हटाउने र १% बोर्डोमिक्सचर प्रयोग गर्ने।

१९.१.३. पातको खैरो डढुवा रोग

यो रोग तातो र सुख्खा मौसममा बढी देखिन्छ। घाउ लागेको पातबाट दुसी प्रवेश गर्छ।

लक्षण:

पातमा साना खैरो धब्बा देखिने, विस्तारै फैलिँदै पात पूरै डढेको जस्तो देखिने।

व्यवस्थापन:

छायाँ व्यवस्थापन, चिस्यान कायम राख्ने र बोर्डोमिक्सचर छर्ने।

१९.१.४. खैरो पात थोप्ले रोग (Cercospora leaf spot)

यो रोग नर्सरी र नयाँ बगैँचामा बढी देखिन्छ र घाम बढी लाग्दा फैलिन्छ।

लक्षण:

पातको बीच भाग हल्का खैरो र किनार गाढा खैरो हुने, थोप्ला विस्तारै बढ्दै पात सुक्ने र झर्ने।

व्यवस्थापन:

छायाँ दिने, उचित मलखाद प्रयोग गर्ने, चिस्यान कायम राख्ने र १% बोर्डोमिक्सचर छर्ने।

१९.१.५. बेरी ब्लच रोग

यो पनि *Cercospora* दुसीबाट हुने रोग हो र सूर्यको प्रत्यक्ष असरले बढी हुन्छ।

लक्षण:

फलमा अनियमित खैरो दाग देखिने, फल खुम्चिने, कडा हुने र सुकेर गुणस्तर घट्ने।

व्यवस्थापन:

छायाँ व्यवस्थापन, झार नियन्त्रण, चिस्यान कायम राख्ने र बोर्डोमिक्सचर प्रयोग गर्ने।

१९.१.६. ओइलाउने रोग (Wilt disease)

यो रोग *Fusarium* दुसीबाट हुन्छ र पानी जम्ने तथा कमजोर माटोमा बढी देखिन्छ।

लक्षण:

पात ओइलाउने, हाँगा सुक्ने, जरा खैरो हुने र अन्ततः बोट मर्ने।

व्यवस्थापन:

संक्रमित बोट उखेल्ने, ट्राइकोडर्मा वा बोर्डोमिक्सचर प्रयोग गर्ने, राम्रो मल प्रयोग गर्ने र चिस्यान नियन्त्रण गर्ने।

१९.१.७. अल्गी पात थोप्ले रोग

बाक्लो छायाँ भएको ठाउँमा अल्गीले पातमा सेता धब्बा बनाउँछ।

लक्षण:

पातको सतहमा सेतो पत्र देखिने र प्रकाश संश्लेषण घट्ने।

व्यवस्थापन:

छायाँ कम गर्ने र आवश्यकता अनुसार बोर्डोमिक्सचर छर्ने।

१९.१.८. नर्सरी रोगहरू

नर्सरीमा गलत व्यवस्थापन, धेरै चिस्यान र छायाँको कमीले विभिन्न रोग देखिन्छन्।

लक्षण:

पातमा खैरो थोप्ला, जरा कुहिने र बेर्ना मर्ने।

व्यवस्थापन:

निर्मलीकृत माटो प्रयोग गर्ने, उचित सिंचाइ गर्ने, छायाँ मिलाउने र स्वस्थ बीउ प्रयोग गर्ने।

१९.२. प्रमुखकिराहरु

१९.२.१. सेतो गवारो (White stem borer)

यो कीरा काण्डभिन्न पसेर सुरुङ बनाउँछ र बोट सुकाउँछ।

लक्षण:

काण्ड फुल्ने, चिरिने, सुरुङ देखिने र बोट ओइलाउने।

व्यवस्थापन:

संक्रमित हाँगा काट्ने, जलाउने, काँटछाँट गर्ने, नीमजन्य औषधि प्रयोग गर्ने र फेरोमोन पासो प्रयोग गर्ने।

१९.२.२. रातो गवारो

यो कीराको लाभे काण्डभिन्न पसेर हाँगा सुकाउँछ।

लक्षण:

हाँगा सुक्ने, पात ओइलाउने, काण्डमा प्वाल र सुरुङ देखिने।

व्यवस्थापन:

नियमित काँटछाँट गर्ने, संक्रमित हाँगा नष्ट गर्ने र सरसफाइ कायम राख्ने।

१९.२.३. मिलीबग, कत्ले कीरा र शंखे कीरा

यी कीराहरूले रस चुसेर बोट कमजोर बनाउँछन्।

लक्षण:

पात सुक्ने, वृद्धि रोक्ने, कालो दुसी देखिने र फल बिग्रिने।

व्यवस्थापन:

कमिलाको नियन्त्रण गर्ने, सरसफाइ गर्ने, नीमजन्य औषधि प्रयोग गर्ने र संक्रमित भाग हटाउने।

१९.३. अन्यसमस्याहरु

१९.३.१. पोषक तत्वको कमी

नाइट्रोजन कमीले पात पहेँलिन्छ, फस्फोरसले वृद्धि रोक्छ, पोटासले फल सानो बनाउँछ, जिक र आइरनले पातको रङ्ग बिगार्छ।

१९.३.२. अन्य

गहिरो रोपाइ, छायाँको कमी र निकास अभावले बोट कमजोर हुन्छ।

व्यवस्थापन:

उचित खाडल तयारी, छायाँ व्यवस्थापन र पानी निकास राम्रो बनाउने।

२०. सन्दर्भग्रन्थहरु

- प्रांगारिक कफी खेतीसहयोगी पुस्तिका
प्रकाशक: राष्ट्रिय चिया तथा कफी विकास बोर्ड, नया, बानेश्वर, काठमाडौं
- कफी खेति प्रविधि - Mobile Krishi

कृषक वर्ग, विषादी व्यवसायीहरु तथा आम उपभोक्ताहरुमा अनुरोध !

क) कृषक वर्ग

१. बालीनालीहरूमा अनावश्यक रूपमा जीवनाशक विषादी प्रयोग नगर्नुहोस्। सकेसम्म कम घातक विषादीहरू छनौट गर्नुहोस्। लामो समयसम्म सक्रिय रहने र वातावरणमा सजिलै नष्ट नहुने विषादीको प्रयोग नगर्नुहोस्। उपलब्ध भएसम्म वनस्पतिजन्य तथा जैविक विषादीको प्रयोगमा जोड दिनुहोस्।
२. विषादीको सम्भावित खतराबाट सावधान रहनुहोस्। विषादीका खतराहरू बारे राम्रो जानकारी राखेर र यस सम्बन्धी अन्य पूर्व सावधानी बारे थाहा पाएर मात्र जीवनाशक विषादी प्रयोग गर्नुहोस्।
३. विषादीको प्रयोग गर्नुभन्दा पहिला विषादीमा भएको लेबल र विषादी सम्बन्धी अन्य पर्चाहरू पढ्ने गर्नुहोस्।
४. बालबालिकाहरूलाई विषादीबाट टाढा राख्नुहोस्। विषादी सुरक्षित रूपमा भण्डारण गर्नुहोस्।
५. कृषि उपजहरू चम्किलो र आकर्षण बनाउन अनावश्यक रूपमा विभिन्न रसायनहरूको प्रयोग नगर्नुहोस्।
६. बालीनालीहरू उत्पादन गर्दा विषादीहरूबाट वातावरणमा पर्न सक्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण गर्न आई.पी.एम. पद्धतिमा जोड दिनुहोस्।

ख. विषादी व्यवसायीहरू

१. कम विषालु तर प्रभावकारी विषादीको आयातमा जोडिनुहोस्। वनस्पतिजन्य विषादी र जैविक विषादी आयातमा प्राथमिकता दिनुहोस् र यी विषादीहरू बिक्री वितरणमा प्रोत्साहन गर्ने र यस बारे व्यापक जनचेतना जागरण गराउन सहयोग पुर्याउनुहोस्।
२. म्यादनाघेको, गुणस्तरहीन, प्रतिबन्धित र पञ्जिकरण नभएको विषादी बिक्री वितरण नगर्नुहोस्।
३. विषादी ऐन र नियमावलीको पूर्णरूपमा पालना गर्नुहोस्।

ग. उपभोक्ताहरू

१. विषादीको प्रयोग गरे पछि त्यसको पखनु पर्ने समयको अनिवार्य जानकारी राख्नुहोस्।
२. कम विषादीको प्रयोग भएको क्षेत्रबाट उत्पादित उत्पादन प्रयोगमा जोड दिनुहोस्। उपलब्ध भए सम्म आई.पी.एम. पद्धति र प्राङ्गारिक पद्धतिबाट उत्पादन भएका उत्पादन प्रयोग गर्न जोड दिनुहोस्।

विषादिहरू औषधि होईनन्, विष हुन्

विषादि दुरुपयोगबाट आँफु बचौ र अरुलाई पनि बचाऔं।

“विषादिहरु औषधि होईनन्, विष हुन्
विषादि दुरुपयोगबाट आँफु बचाउँ र
अरुलाई पनि बचाऔं ।”

बागमती प्रदेश सरकार
कृषि तथा पशुपन्थी विकास मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुली
फोन नं. ०४७-५२०१६६/५२१०४२

Email: akcsindhuli@gmail.com/adosindhuli@gmail.com

Website: sindhuli.akc.gov.np